

Strategia Rozwoju Lokalnego Gminy Wisznia Mała na lata 2008-2015

załącznik do uchwały Rady Gminy Wisznia Mała nr V/XVIII/108 /08
z dnia 26 czerwca 2008 r.

Strategia Rozwoju Lokalnego Gminy Wisznia Mała na lata 2008-2015

Czerwiec 2008

Spis treści

Wstęp	5
Streszczenie	6
I. <u>Metodologia i proces opracowania strategii</u>	8
1.1 Horyzont czasowy realizacji strategii	9
II. <u>Uwarunkowania zewnętrzne wpływające na rozwój Gminy</u>	9
2.1 Uwarunkowania strategiczne wynikające z dokumentów planistycznych	9
2.2 Uwarunkowania prawne o zasadniczym znaczeniu dla rozwoju gminy	19
III <u>Część diagnostyczna</u>	21
3.1. <u>Diagnoza społeczno – gospodarcza gminy</u>	22
3.1.1 UKŁAD GEOGRAFICZNY	22
3.2. ŚRODOWISKO NATURALNE GMINY	25
3.2.1 Warunki klimatyczne	25
3.2.2. Ukształtowanie powierzchni	26
3.2.3. Budowa geologiczna	27
3.2.4 Szata roślinna	28
3.3 HISTORIA REGIONU	28
3.4. LUDNOŚĆ – DEMOGRAFIA	29
3.4.1 Struktura wiekowa	32
3.4.2 Poziom wykształcenia	33
3.4.3 Struktura bezrobocia	35
3.4.4 Główne źródło utrzymania	39
3.5 INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	40
3.5.1 Zasoby mieszkaniowe, budynki i lokale	40
3.5.2. Sieć wodociągowa	43
3.5.3 Sieć kanalizacji	45
3.5.4. Gospodarka odpadami	48
3.5.5 Sieć gazowa	49
3.5.6 Zaopatrzenie w energię elektryczną	50
3.5.7 Telekomunikacja	50

3.5.8	Sieć drogowa	51
3.5.9.	Układ komunikacyjny	53
3.6	DZIAŁANOŚĆ GOSPODARCZA	54
3.6.1.	Rolnictwo	54
3.6.2	Działalność pozarolnicza	58
3.7	DZIEDZICTWO KULTUROWE I TURYSTYKA	61
3.7.1	Zabytki kultury materialnej	61
3.7.2	Turystyka	62
3.8.	INFRASTRUKTURA SPOŁECZNO-SOCJALNA	65
3.8.1	Edukacja	65
3.8.2.	Kultura i sport	69
3.8.3	Bezpieczeństwo	74
3.8.4	Służba zdrowia	75
3.8.5	Pomoc społeczna	79
3.9	GOSPODARKA FINANSOWA GMINY	80
3.9.1	ADMINISTRACJA	83
3.11	ANALIZA SWOT	85
3.12.	Prognozy do 2015 roku	90
3.13.	Badania ankietowe	92
3.14	Konsultacje społeczne	100
IV	Część programowa	102
4.1	Wizja	103
4.2	Misja	105
4.3	Cele strategiczne	105
4.3	Cele strategiczne i szczegółowe	106
4.4.	Wskaźniki produktu i rezultatu realizacji strategii	112
4.5	Zestawienie zadań priorytetowych -inwestycyjnych i społecznych na lata 2008-2010	116
4.6	Matryca pozycjonowania funduszy krajowych i zagranicznych	121
V	Zarządzanie strategią	125
5.1.	Monitoring i ewaluacja strategii	125
5.2	Preliminarz	126
5.3	Harmonogram	127

5.4.1	Promocja strategii	129
5.4.2	Public relations	130
5.6	Aktualizacja Strategii	131
Spis tabel		132
Spis wykresów		133

Opracowanie:

OMEGA Europejskie Centrum Doradcze Sp. z o.o.

Biuro DGE Bruxelles we Wrocławiu

ul. Wita Stwosza 15 a

50 – 136 Wrocław

www.dge.pl/wroclaw

omega_ecd@dge.pl

Przy współpracy:

- **Urzędu Gminy w Wiszni Małej**
- **Radnych Gminy**
- **Rady Sołectwa**
- **Sołtysów**
- **Spółeczności lokalnej**

Wstęp

Strategia jest długofalową koncepcją rozwoju gminy, odpowiadającą generalnym kierunkom działania, przedstawia alokację zasobów, jakie są niezbędne do realizacji przyjętych celów.

Planowanie strategiczne w samorządach nie jest ustawowo narzuconym obowiązkiem. Zainteresowanie samorządów lokalnych planowaniem strategicznym jest inicjatywą władz, która wynika najczęściej z poszukiwania sposobów optymalnego gospodarowania funduszami publicznymi oraz ogromnych potrzeb lokalnej społeczności.

Strategia Rozwoju Lokalnego Gminy Wisznia Mała jest najważniejszym dokumentem strategicznym Gminy. Jest to świadomy i ukierunkowany na przyszłość proces ciągłego przygotowania i podejmowania decyzji dotyczących przyszłego poziomu rozwoju danego obszaru oraz koordynacji i integracji podejmowanych działań na rzecz realizacji podjętych ustaleń planistycznych. Strategia Rozwoju jest dokumentem wyrażającym wspólną dla lokalnej społeczności wizję rozwoju oraz przewodnikiem służącym do osiągnięcia wyznaczonych celów, kierunków zadań.

Dokument strategiczny umożliwi władzom Gminy skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych, ekonomicznych, gospodarczych i ekologicznych. Strategia rozwoju gminy jest podstawą i warunkiem koniecznym do ubiegania się przez gminę o pozabudżetowe środki pomocowe, krajowe jak i zagraniczne. Brak perspektywicznej strategii pozbawionej wizji, misji i celów rozwojowych, powoduje tym samym brak możliwości współfinansowania swojego rozwoju z dostępnych funduszy zewnętrznych, w tym głównie z funduszy Unii Europejskiej i Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Proces planowania strategicznego ma wiele ujęć. Jednak z łatwością można wyróżnić następujące cechy strategii, które w sposób istotny odróżniają ją od innych metod planowania:

- Horyzont czasu - odległy z punktu widzenia wykonania czynności i występowania ich efektów. Okres potrzebny do wykonania tych czynności, jak i do wystąpienia ich efektów powinien trwać min. 5 lat.
- Efekty - chociaż wyniki posługiwania się określoną strategią mogą być widoczne dopiero po dłuższym okresie, ich ostateczny efekt będzie znaczny.

- Skupienie wysiłków – skuteczność strategii wymaga skupienia działalności, na względnie ograniczonej wiązce zamierzeń. Koncentracja na wybranych działaniach jednak ogranicza tym samym zasoby dla innych rodzajów działalności.
- Układ decyzji- podejmowanie wielu decyzji określonego typu w czasie. Decyzje muszą się wspierać, tworzyć konsekwentny układ,
- Wszechobecność- strategia obejmuje szerokie pasmo działań, podlega ocenie poprzez wskaźniki. Ponadto potrzeba konsekwencji w czasie powoduje, że wszystkie szczeble organizacji powinny niemal instynktownie działać w sposób wzmacniający strategię.

Opracowanie Strategii Rozwoju Lokalnego przez Gminę Wisznia Mała ułatwi władzom lokalnym zarządzanie gminą w obecnych warunkach, umożliwiając podejmowanie szeregu działań rozwojowych długookresowego i systemowego planowania. Dokument ten będzie służył również jako pomoc do przygotowania konkretnych projektów wymagających wsparcia z funduszy strukturalnych w latach 2008-2013.

Strategia zachowa elastyczność zarówno wobec zmieniających się uwarunkowań jak i wobec wzrostu stopnia ich rozpoznania i oceny, dlatego też dokument ten podlegać będzie analizie pod względem spójności i zgodności z dążeniami do zrównoważonego i harmonijnego rozwoju gminy Wisznia Mała.

Streszczenie

Strategia jest narzędziem programowania rozwoju lokalnego, współdziałania samorządów i mieszkańców oraz metodycznego podejścia do rozwiązywania problemów gospodarczych oraz pracy i życia mieszkańców gminy.

Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej gminy Wisznia Mała oraz analiza uwarunkowań zewnętrznych pozwoliła na wypracowanie Wizji Gminy:

Gmina Wisznia Mała - nowoczesną gminą z uporządkowaną infrastrukturą techniczną i społeczną, posiadającą wysokie walory przyrodnicze, turystyczne oraz kulturalne, o dogodnych warunkach do życia, pracy i zamieszkania, otwartą dla turystów, sprawnie zarządzaną.

Po opracowaniu wizji, na jej podstawie określono misję Gminy:

Wszelchstronny rozwój gminy we wszystkich dziedzinach życia - wszystkie podejmowane działania powinny zmierzać do rozwoju turystyki, ekologii, przedsiębiorczości oraz sprzyjać podnoszeniu jakości życia mieszkańców.

Po określeniu Wizji i Misji zostały sformułowane cele strategiczne, a następnie cele szczegółowe.

Cele strategiczne:

- 1. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej na terenie gminy.**
- 2. Budowa, rozwój i modernizacja infrastruktury sprzyjającej ochronie środowiska.**
- 3. Poprawa życia w gminie poprzez rozwój i unowocześnienie infrastruktury społecznej.**
- 4. Rozwój i budowa zintegrowanej koncepcji turystyki i wypoczynku na terenie gminy.**
- 5. Wzmocnienie potencjału gospodarczego.**
- 6. Rozwój potencjału społecznego - gmina przyjazna ludziom młodym i starszym.**
- 7. Kompleksowa rewitalizacja zmierzająca do poprawy warunków życia mieszkańców gminy Wisznia Mała.**

Na podstawie celów strategicznych zostały opracowane kierunki działań – cele szczegółowe, którymi władze lokalne, partnerzy społeczni oraz gospodarczy, powinni się kierować w latach 2008-2015.

Strategia zakłada również szerokie korzystanie z funduszy krajowych i zagranicznych, w tym funduszy strukturalnych Unii Europejskiej i Mechanizmów Finansowych Europejskiego Obszaru Gospodarczego na współfinansowanie zadań inwestycyjnych i społecznych realizowanych w ramach poszczególnych celów szczegółowych.

I. Metodologia i proces opracowania strategii

Strategia rozwoju gminy jest dokumentem, który wyróżnia się następującymi elementami:

1. Diagnoza - identyfikacja sytuacji gminy:
  - diagnoza stanu istniejącego gminy i jej otoczenia,
  - przeprowadzenie bilansu zasobów i możliwości rozwoju gminy,
  - ocena stanu istniejącego oraz analiza uwarunkowań rozwoju gminy,
  - ocena strategiczna SWOT gminy, analiza szans i zagrożeń rozwoju gminy.
2. Tworzenie scenariuszy rozwoju gminy:
  - określenie głównych problemów rozwoju gminy,
  - określenie wizji i misji rozwoju gminy
  - określenie celów i kierunków rozwoju gminy,
  - rodzaje scenariuszy rozwoju gospodarczego gminy,
3. Sposoby osiągnięcia celów rozwoju gminy:
  - wdrażanie strategii rozwoju gminy,
  - monitoring i ocena przebiegu realizacji strategii rozwoju gminy,
  - kontrola i aktualizacja strategii rozwoju gminy,
  - instrumenty ekonomiczne wspierające rozwój gminy,
  - instrumenty organizacyjne i prawne wspierające rozwój gminy,
  - uspołecznianie strategii rozwoju gminy, metoda planowania partnerskiego,
  - działania promocyjne w rozwoju gminy.
4. Kształtowanie atrakcyjności obszaru gminy dla lokalizacji inwestycji:
  - czynniki wyznaczające atrakcyjność lokalizacyjną obszaru,
  - korzyści zewnętrzne i ich rola w ocenie opłacalności inwestycji,
  - rachunek efektywności przedsięwzięć inwestycyjnych (interpretacja, charakter, zakres).

Strategia rozwoju gminy składa się z dwóch głównych etapów: Etap diagnostyczny – etap mający na celu przedstawienie aktualnego stanu jednostki, prezentujący jej szanse i ograniczenia oraz etap planistyczny – etap mający na celu określenie: misji, celów strategicznych i kierunku rozwoju jednostki.

Dokument został opracowany w oparciu o kilka źródeł informacji m.in.: dane opracowane przez Urząd Gminy w Wiszni Małej, dane z Głównego Urzędu Statystycznego, Narodowego Spisu Powszechnego 2002 r., dane zebrane poprzez informacje będące rezultatem badań ankietowych i warsztatów ze społecznością lokalną. .

1.1 Horyzont czasowy realizacji strategii

Strategia Rozwoju Gminy Wisznia Mała będzie planem działania w okresie perspektywicznym do 2015 roku, swoim zasięgiem obejmować będzie okres programowania 2007-2013. Horyzont czasowy dokumentu strategicznego wykracza poza okres nowej perspektywy finansowej UE obejmując dodatkowo dwa lata, w trakcie których będą kontynuowane przedsięwzięcia finansowane ze środków unijnych przyznanych Polsce w budżecie na lata 2007-2013 (tzw. zasada n+2). W okresie wdrażania w latach 2007 - 2013 największe potencjalne źródło wsparcia finansowego dla przedsięwzięć gminy będą stanowiły Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Dolnośląskiego oraz Program Rozwoju Obszarów Wiejskich.

II. Uwarunkowania zewnętrzne wpływające na rozwój Gminy

2.1. Uwarunkowania strategiczne wynikające z dokumentów planistycznych

Strategia Rozwoju Lokalnego Gminy Wisznia Mała posiada szeroki kontekst regionalny i ogólnopolski. Jej cele strategiczne są ściśle powiązane z dokumentami strategicznymi określającymi rozwój województwa dolnośląskiego, kraju oraz Unii Europejskiej.

1. Strategia Lizbońska
2. Narodowy Plan Rozwoju na lata 2007-2013
3. Narodowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2007 – 2013,
4. Strategia Rozwoju Kraju na lata 2007-2015
5. Narodowa Strategia Spójności 2007 –2013
6. Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020
7. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego
8. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Trzebnickiego na lata 2007 – 2013,
9. Program Rozwoju Lokalnego Gminy Wisznia Mała na lata 2004 – 2006,

Dokumenty UE

Strategia Lizbońska. Przyjęta w marcu 2000 r. jest obecnie najważniejszym programem społeczno-gospodarczym Unii Europejskiej. Głównym celem strategii jest stworzenie na terenie Unii Europejskiej najbardziej konkurencyjnej i dynamicznej gospodarki opartej na wiedzy, zdolnej do trwałego rozwoju ekonomicznego, idącego w parze z ilościową i jakościową poprawą w dziedzinie zatrudnienia i większą spójnością społeczną, szczególnie w perspektywie do 2010 roku. Strategia skupia się na czterech kwestiach: innowacyjności, liberalizacji, przedsiębiorczości oraz spójności społecznej. Osiągnięciu celów Strategii Lizbońskiej mają służyć następujące działania:

- szybkie przechodzenie do gospodarki opartej na wiedzy, w tym rozwój społeczeństwa informacyjnego, badań i innowacji oraz kształcenie odpowiednich kwalifikacji i umiejętności;
- liberalizacja i integracja tych rynków i sektorów: telekomunikacja, energetyka, transport, poczta, a także usługi finansowe oraz całość rynku usług;
- rozwój przedsiębiorczości: lepsze wsparcie ze strony administracji (likwidacja barier administracyjno-prawnych), łatwiejszy dostęp do kapitału i technologii, ograniczanie zakłócającej konkurencję pomocy publicznej, tworzenie równego pola konkurencji;
- wzrost zatrudnienia i zmiana modelu społecznego: wzrost aktywności zawodowej, uelastycznienie rynku pracy, poprawa edukacji, unowocześnienie systemu zabezpieczeń społecznych, ograniczanie biedy i wykluczenia społecznego;
- dbałość o trwałe fundamenty rozwoju i środowisko naturalne: ograniczanie zmian klimatycznych, zachowanie zasobów naturalnych.

Dokumenty krajowe

Narodowy Plan Rozwoju na lata 2007-2013 (2005r.) jest kompleksowym programem rozwoju społeczno-gospodarczego Polski. Przygotowanie i realizacja **NPR** ma spowodować skuteczne włączenie Polski w kształtowanie Unii Europejskiej, której jednym z konstytucyjnych fundamentów jest zasada spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

W projekcie Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007-2013 sformułowano trzy cele strategiczne:

1. Utrzymanie kraju na ścieżce wysokiego tempa wzrostu gospodarczego.

2. Wzmocnienie konkurencyjności regionów i przedsiębiorstw oraz wzrost zatrudnienia.

3. Podniesienie poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej

Warunkiem osiągnięcia przez Polskę szybkiego wszechstronnego rozwoju, jest rozwijanie konkurencyjnej gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości, zdolnej do długofalowego, harmonijnego rozwoju, zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz poprawę spójności społecznej, ekonomicznej i przestrzennej z Unią Europejską na poziomie regionalnym i krajowym.

Cele Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007-2013 realizowane będą za pomocą programów horyzontalnych wyznaczających założone kierunki rozwoju kraju obejmujące między innymi: innowacje, inwestycje oraz badania i rozwój.

W projekcie **Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego na lata 2007-2013** zapisano następujące strategiczne cele kierunkowe rozwoju regionalnego Polski:

1. Większa konkurencyjność województw.
2. Większa spójność społeczna, gospodarcza i przestrzenna.
3. Szybszy wzrost – wyrównywanie szans rozwojowych.

Przyjęcie przez Polskę wymienionych wyżej celów oznacza dążenie do poprawienia konkurencyjności gospodarczej polskich regionów i całego kraju, jak również wyrównywania szans rozwojowych tych obszarów, które bez pomocy państwa skazane są na marginalizację lub długotrwałe problemy rozwojowe. Jednocześnie w myśl zasady subsydiarności oraz zasady wspierania endogenicznego rozwoju – polityka regionalna państwa jest ukierunkowana na elastyczne różnicowanie celów i wykorzystanie potencjału wewnętrznego poszczególnych obszarów.

Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015. Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015 (SRK) jest podstawowym dokumentem strategicznym określającym cele i priorytety polityki rozwoju w perspektywie najbliższych lat.

Głównym celem strategii jest podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców Polski: poszczególnych obywateli i rodzin.

Priorytetami strategicznymi są:

1. Wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki.
2. Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej.
3. Wzrost zatrudnienia i podniesienie jego jakości.
4. Budowa zintegrowanej wspólnoty społecznej i jej bezpieczeństwa.

5. Rozwój obszarów wiejskich.

6. Rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej.

Realizacja Strategii Rozwoju Kraju finansowana będzie zarówno ze środków krajowych, jak i zagranicznych. Ponadto realizacji SRK posłuży również wykorzystanie środków z Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego, Norweskiego Mechanizmu Finansowego (530 mln euro na lata 2004-2009) i przygotowywanego Szwajcarskiego Mechanizmu Finansowego.

Narodowa Strategia Ram Odniesienia 2007-2013 (Narodowa Strategia Spójności 2007-2013)

Na podstawie wytycznych Unii Europejskiej określających główne cele polityki spójności oraz uwzględniając uwarunkowania społeczno-gospodarcze Polska opracowała „Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013” (NSRO). Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia stanowią podstawę do programowania interwencji Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności (FS).

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013 określa działania o charakterze rozwojowym, jakie rząd polski zamierza podjąć w latach 2007-2013 w zakresie promowania trwałego wzrostu gospodarczego, wzrostu konkurencyjności oraz wzrostu zatrudnienia. NSRO służą jednocześnie zapewnieniu skutecznej pomocy na rzecz regionów i grup społecznie zmarginalizowanych oraz pomocy w restrukturyzacji sektorów i regionów problemowych.

Cel strategiczny NSRO „Tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej”. Osiągany będzie poprzez realizację horyzontalnych celów szczegółowych, co oznacza, że wszystkie programy, działania i projekty podejmowane w ramach NSRO realizują je jednocześnie aczkolwiek w różnym zakresie. Celami horyzontalnymi NSRO dla Polski są m.in.:

1. Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa.
2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej.
3. Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski.

4. Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług.
5. Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej.
6. Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

Dokumenty wdrażane w ramach NSRO będą realizowane przy pomocy Programów Operacyjnych (PO) współfinansowanych ze strony instrumentów strukturalnych:

- 16 Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO)
- Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej
- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
- Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka
- Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej
- Program Operacyjny Kapitał Ludzki
- Program Operacyjny Pomoc Techniczna

Dokumenty województwa dolnośląskiego

Strategia Rozwoju województwa dolnośląskiego do 2020

Strategia rozwoju województwa jest najważniejszym dokumentem strategicznym, który określa cele i priorytety polityki rozwoju, prowadzonej na terenie całego regionu Dolnego Śląska. Celem dokumentu jest wskazanie kierunków rozwoju gospodarczego infrastrukturalnego, ma on również być narzędziem służącym do poprawy warunków życia mieszkańców Dolnego Śląska.

Misja regionu:

- ★ *Dolny Śląsk to region, który łączy Polskę z Europą*

Wizja regionu

- ★ *Dolny Śląsk europejskim regionem węzłowym*

Cel nadrzędny brzmi:

- ★ *Podniesienie poziomu życia mieszkańców Dolnego Śląska oraz poprawa konkurencyjności regionu przy respektowaniu zasad zrównoważonego rozwoju*

Cele:

1. **Cel „gospodarczy”** - Zbudowanie konkurencyjnej i innowacyjnej gospodarki Dolnego Śląska.
2. **Cel „przestrzenny”**- Zwiększenie spójności przestrzennej i infrastrukturalnej regionu i jego integracja z europejskimi obszarami wzrostu.
3. **Cel „Społeczny”** - Rozwijanie solidarności społecznej oraz postaw obywatelskich twórczych i otwartych na świat.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego (2002 r.) Plan określa cele strategiczne rozwoju przestrzennego województwa oraz cele, zasady realizacji i kierunki polityki przestrzennej dla podstawowych systemów zagospodarowania województwa, współpracy międzynarodowej oraz ustala priorytety polityki przestrzennej województwa i kierunki polityki przestrzennej dla obszarów problemowych.

W projekcie Planu zagospodarowania przestrzennego województwa sformułowano następujące **cele strategiczne rozwoju przestrzennego województwa:**

- realizacja "otwarcia na Europę" – stymulowanie i umacnianie integracji Polski i UE poprzez pokonywanie barier integracyjnych.
- kształtowanie konkurencyjności województwa poprzez tworzenie i rozwój systemu obszarów aktywizacji społecznej i gospodarczej.
- tworzenie warunków do poprawy jakości życia, podnoszenie standardu cywilizacyjnego społeczeństwa dla osiągnięcia wysokiego zaspokojenia poziomu potrzeb społecznych.
- aktywna ochrona wartości przyrodniczych i kształtowanie środowiska przyrodniczego prowadzące do realizacji ekorozwoju.
- ochrona dziedzictwa kulturowego - udostępnienie dziedzictwa kulturowego społeczeństwu i włączenie we współczesne struktury funkcjonalno-przestrzenne.
- integracja społeczności województwa.
- zapewnienie warunków dla zwiększenia obronności kraju, zapobiegania awariom i klęskom żywiołowym oraz ochrona przed ich skutkami.

Dokumenty powiatu trzebnickiego

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Trzebnickiego w latach 2007-2013 z misją Powiatu Trzebnickiego, która brzmi:

- *Powiat Trzebnicki tworzy warunki do nowoczesnego i zrównoważonego rozwoju oraz dąży do zaspokojenia potrzeb i poprawy życia mieszkańców, wykorzystując w pełni walory naturalne terenu, bliskość aglomeracji wrocławskiej, bogactwo historyczne oraz aktywne i twórcze zasoby ludzkie.*

Założono realizację powyższej misji poprzez wyróżnione cele strategiczne i cele operacyjne.

Cele strategiczne:

- Rozwój i modernizacja infrastruktury Powiatu
- Zrównoważony rozwój gospodarczy i społeczny na terenie Powiatu

Cele operacyjne:

- Poprawa infrastruktury technicznej
- Poprawa infrastruktury społecznej
- Rozwój turystyki i rekreacji na terenie Powiatu
- Wspieranie rozwoju MŚP
- Zapewnienie warunków rozwoju społecznego oraz integracji wspólnoty lokalnej

Dokumenty strategiczne gminy

Program Rozwoju Lokalnego Gminy Wisznia Mała 2004-2006. Został opracowany zgodnie z założeniami uzupełnienia do ZPORR. Plan obejmował działania na terenie Gminy Wisznia Mała w okresie 2004-2006 oraz niektóre działania, których realizacja przypada na kolejny okres programowania w Unii Europejskiej na lata 2007-2013. Gmina zaplanowała wykonanie szeregu zadań, zaplanowanych na wiele lat, obejmujących różne obszary funkcjonowania społeczności lokalnej. Zadania te można przyporządkować trzem głównym priorytetom.

Priorytet 1.: Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej gminy

Zadania:

- budowa i przebudowa dróg gminnych;
- poprawa nawierzchni dróg asfaltowych;
- budowa ścieżek rowerowych;
- budowa i przebudowa infrastruktury drogowej;
- budowa sieci kanalizacyjnej obejmującej wszystkie wsie na terenie gminy;
- budowa i modernizacja sieci wodociągowej;

- budowa niezawodnego systemu ochrony przeciwpowodziowej oraz podnoszenie atrakcyjności obszarów nadrzecznych (ochrona ekologiczna, aktywizacja gospodarcza);
- budowa i modernizacja infrastruktury oczyszczania ścieków;
- budowa i modernizacja infrastruktury zagospodarowania odpadów;
- przebudowa i modernizacja sieci energetycznej;
- zapewnienie zaopatrzenia w gaz gospodarstw domowych i podmiotów gospodarczych poprzez sieć gazową i zaopatrzenie bezprzewodowe;
- stworzenie infrastruktury do wytwarzania energii odnawialnej;
- przebudowa i modernizacja sieci teleinformatycznej;
- rozwój i ulepszanie infrastruktury teleinformatycznej związanej z rolnictwem;
- poprawa warunków dostępu do informacji publicznej, publicznych e-usług świadczonych drogą elektroniczną oraz gospodarki elektronicznej;
- tworzenie Publicznych Punktów Dostępu do Internetu;
- modernizacja placówek oświatowych, renowacja budynków, zakup sprzętu, wyposażenia, tworzenie gabinetów przedmiotowych, sal gimnastycznych, boisk i obiektów sportowych
- likwidacja placówek małych nieuzasadnionych ze względów ekonomicznych i demograficznych na rzecz wzmocnienia pozostałych; tworzenie szkół większych, lepiej wyposażonych; organizowanie dowozu dzieci do tych szkół;
- rozbudowa infrastruktury służby zdrowia;
- zakup sprzętu technicznego i medycznego dla placówki świadczącej usługi medyczne; podniesienie jakości świadczeń;
- renowacja obiektów o walorach zabytkowych i ich ochrona przed dalszym niszczeniem;
- modernizacja, przebudowa i rozbudowa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej;
- renowacja i zakup sprzętu technicznego dla instytucji odpowiedzialnych za prowadzenie działalności o charakterze kulturalnym;

Priorytet 2.: Wzmocnienie potencjału gospodarczego gminy

Zadania:

- stymulowanie procesu scalania gruntów i tworzenie dużych gospodarstw rolnych;
- organizowanie pomocy dla rolników chcących modernizować swoje gospodarstwa; wspieranie działań mających na celu wzrost jakości produkcji, obniżenie kosztów,

spełnienie wymogów w zakresie ochrony środowiska, higieny, bezpieczeństwa i warunków utrzymania zwierząt; informowanie o możliwościach uzyskania wsparcia finansowego, dotacji, czy grantów inwestycyjnych;

- tworzenie nowych miejsc pracy w obszarze pozarolniczej aktywności gospodarczej, pomoc w przekwalifikowywaniu rolników, wspieranie tworzenia grup producenckich;
- wspieranie "wymiany pokoleń", tj. zastępowanie rolników starszych, mających problemy z uzyskiwaniem dostatecznych dochodów z rolnictwa, osobami młodszymi, z lepszym wykształceniem, lepiej rozumiejącymi potrzeby współczesnego rolnictwa i bardziej przedsiębiorczymi;
- organizowanie szkoleń mających na celu podnoszenie kwalifikacji osób prowadzących działalność rolniczą;
- promocja gminnej produkcji rolniczej na rynku lokalnym, regionalnym i międzynarodowym, wykreowanie własnej rozpoznawalnej marki, kojarzącej się z czystą ekologicznie produkcją i wysoką jakością surowców oraz przetworów;
- doskonalenie systemu informacji rynkowej dotyczącej rolnictwa i gospodarki żywnościowej;
- wspieranie rozwoju aktywności gospodarczej w sferze rolnictwa, promocja przedsiębiorczości;
- pomoc w poszukiwaniu pozarolniczych miejsc pracy; tworzenie warunków do dywersyfikacji działalności gospodarczej;
- ulepszenie systemu informacji o miejscach pracy, czy o możliwościach ułatwiających uruchomienie własnej działalności gospodarczej; pomoc dla mieszkańców w wykorzystywaniu szans wynikających z bliskości aglomeracji Wrocławia;
- organizowanie szkoleń skierowanych do osób bezrobotnych;
- dostosowywanie osób do funkcjonowania w zmieniających się warunkach społeczno-ekonomicznych;
- stymulowanie inwestycji w zakresie infrastruktury turystycznej, tworzenia bazy noclegowej, gastronomicznej;
- stworzenie systemu informacji kulturalnej i turystycznej o możliwościach spędzenia czasu wolnego w gminie;
- promocja gminy jako miejsca o walorach przyrodniczych oraz o różnorodnej ofercie kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej;

- zwiększanie atrakcyjności terenów umożliwiających wypoczynek oraz tworzenie kompleksów leśnych podnoszących ekologiczną jakość środowiska naturalnego oraz krajobrazu; zagospodarowanie parków wiejskich;
- stymulowanie rozwoju agroturystyki;
- wspieranie małych i średnich przedsiębiorstw w zakresie: modernizacji, unowocześniania produkcji, nowoczesnych technologii, zakupu wyposażenia do produkcji, wzrostu konkurencyjności;

Priorytet 3.: Rozwój potencjału społecznego gminy

Zadania:

- promocja kształcenia, stymulowanie wzrostu zainteresowania młodzieży studiami wyższymi;
- wykreowanie kontaktów szkół położonych na terenie gminy ze szkołami i placówkami z innych gmin;
- wykreowanie kontaktów szkół położonych na terenie gminy ze szkołami i placówkami zagranicznymi, organizowanie spotkań młodzieży, wymian szkolnych, projektów realizowanych wspólnie ze szkołami zagranicznymi;
- dofinansowanie wycieczek i wyjazdów młodzieży szkolnej, szczególnie za granicę;
- stworzenie systemu pomocy stypendialnej dla uczniów i studentów;
- stymulowanie pozalekcyjnej aktywności uczniów i nauczycieli; stwarzanie młodzieży możliwości rozwijania zainteresowań pozaszkolnych, rozwój edukacji obywatelskiej itp.;
- stworzenie systemu szkoleń, dofinansowywanie studiów podyplomowych dla nauczycieli;
- organizowanie pomocy mającej na celu aktywizację zawodową młodzieży, pomoc w efektywnym poruszaniu się na rynku pracy;
- inicjowanie i wspieranie programów profilaktycznych i promujących zdrowy tryb życia;
- pozyskiwanie dodatkowych funduszy dla stworzenia wystarczającego systemu opieki społecznej w gminie;
- organizowanie szkoleń dla pracowników zajmujących się działaniami z zakresu pomocy społecznej w gminie;
- polepszenie warunków funkcjonowania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej;
- inicjowanie i wspieranie programów mających na celu likwidację istniejących patologii społecznych oraz zapobieganie powstawaniu nowych; organizowanie pomocy dla osób

dotkniętych ubóstwem, bezradnych w sprawach opiekuńczych i przy prowadzeniu gospodarstwa domowego, wsparcie dla rodzin niepełnych i wielodzietnych, pomoc i organizowanie terapii dla osób dotkniętych alkoholizmem czy narkomanią;

- aktywizacja społeczności lokalnej w obrębie kultury, sportu i rekreacji, promocja aktywnych form wypoczynku wśród mieszkańców;
- organizowanie przedsięwzięć nawiązujących do lokalnych tradycji, służących wzmocnieniu tożsamości mieszkańców gminy.

2.2 Uwarunkowania prawne o zasadniczym znaczeniu dla rozwoju gminy

1. Ustawa o partnerstwie publiczno-prywatnym (uchwalona przez Sejm 28 lipca

2005r.) Ustala ona ramy współpracy sektora publicznego – prywatnego, przepisy ustawy upoważniają podmioty publiczne i partnerów prywatnych do zawiazania współpracy w formie umowy o partnerstwie publiczno – prawnym. Perspektywa finansowa 2007 - 2013, kiedy podstawowym instrumentem rozwoju Polski oraz województwa dolnośląskiego będą fundusze strukturalne oraz fundusz spójności, przyniesie również nowe rozwiązania prawne, które pozwolą na użycie nowych form i sposobów realizacji projektów infrastrukturalnych. Mowa tutaj o projektach realizowanych przez partnerstwa publiczno - prywatne. Obszarem dla realizacji takich typów projektów będzie Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2007 – 2013. Projekty z zakresu rozwoju społeczeństwa informacyjnego, rozwoju infrastruktury energetycznej czy turystycznej, będą mogły tego typu partnerstwa konstruować.

Opublikowane w lipcu rozporządzenia wykonawcze dają szansę na realizację na szeroką skalę projektów realizowanych przez partnerów publicznych i prywatnych, powinno to wpłynąć na zwiększenie inwestycji publicznych zwłaszcza w dziedzinie infrastruktury.

2. Ustawa o polityce regionalnej państwa i rozwoju regionalnym

Nowa ustawa o polityce regionalnej państwa i rozwoju regionów będzie podstawą prawną działania państwa i samorządu terytorialnego w zakresie rozwoju regionalnego.

Podstawą finansowania rozwoju regionalnego będą:

1. zdecentralizowany system finansów publicznych, dopuszczający wieloletnie planowanie finansowe (3 lata),

2. wsparcie ze źródeł zewnętrznych, przede wszystkim z funduszy UE, na zasadach ustalonych dla kolejnego okresu budżetowego, przy czym województwa będą opracowywać samodzielnie programy operacyjne rozwoju regionalnego (szesnaście programów dla okresu 2007-2013 zamiast dotychczasowego, jednego programu w latach 2004-2006).

Część diagnostyczna

III Część diagnostyczna

3.1. Diagnoza społeczno – gospodarcza gminy

3.1.1 UKŁAD GEOGRAFICZNY

Gmina Wisznia Mała jest gminą wiejską położoną w południowo-zachodniej części Polski, w północno - wschodniej części województwa dolnośląskiego, w południowej części Powiatu Trzebnickiego. Gmina jest jedną z sześciu gmin, obok gminy Trzebnica, Żmigród, Oborniki Śląskie, Prusice i Zawonia, należącą do powiatu trzebnickiego. Gmina Wisznia Mała graniczy z miastem Wrocław od strony południowej, od strony zachodniej i północno – zachodniej z gminą Oborniki Śląskie, od północy i północnego – wschodu z gminą Trzebnica, natomiast od wschodu i południowego – wschodu z gminą Długołęka. Gmina Wisznia Mała położona jest na Równinie Oleśnickiej, między rzeką Widawą na południu (Pradolina Wrocławska), a Wzgórzami Trzebnickimi na północy.

Rysunek 1. Gmina Wisznia Mała na tle powiatu trzebnickiego

Źródło: www.gminy.pl

Rysunek 2. Gmina Wisznia Mała na tle województwa dolnośląskiego i kraju.

Gmina zajmuje powierzchnię 103,3 km² (10 333 ha), co stanowi 10,06% ogólnej powierzchni powiatu, 10 km² terenu gminy Wisznia Mała stanowi obszar leżący w granicach poligonu wojskowego.

Obszar gminy jest zamieszkiwany przez 8 170 osób, w tym 4 170 kobiet. Ludność gminy tym samym stanowi około 10,5% ogółu ludności powiatu trzebnickiego, co przekłada się na średnią gęstość zaludnienia 79 osób na km².

Tabela 1. Gmina Wisznia Mała na tle pozostałych gmin powiatu trzebnickiego

Gmina	Powierzchnia w km ²	Liczba ludności	Średnia gęstość zaludnienia na km ²
Żmigród	293	15085	52
Trzebnica	200	22000	110
Prusice	158	9400	60
Oborniki Śląskie	154	9494	62
Zawonia	118	5532	47
Wisznia Mała	103,3	8170	79

Źródło: Urząd Gminy Wisznia Mała

Gmina Wisznia Mała graniczy z 2 gminami miejsko – wiejskimi: Trzebnica i Oborniki Śląskie. W skład gminy wchodzi 16 sołectw, natomiast centrum gminy mieści się we wsi Wisznia Mała. W obrębie gminy znajdują się także trzy przysiółki (Cienin, Raków, Biskupce), położone na terenie poligonu wojskowego.

Największymi sołectwami, pod względem liczby mieszkańców, należącymi do gminy są: Strzeszów, Psary i Ligota Piękna. Największą i najludniejszą miejscowością na terenie gminy Wisznia Mała jest miejscowość Strzeszów.

Tabela 2. Liczba mieszkańców w gminie Wisznia Mała z podziałem na poszczególne sołectwa, stan na dzień 31.12.2007

Lp.	Miejscowość	Ludność	Lp.	Miejscowość	Ludność
1	Szewce	779	9	Rogoż	246
2	Ozorowice	365	10	Ligota Piękna	864
3	Strzeszów	1054	11	Mienice	261
4	Psary	1018	12	Machnie	222
5	Szymanów	764	13	Pierwoszów	181
6	Krzyżanowice	442	14	Piotrkowiczki	346
7	Kryniczno	375	15	Wisznia Mała	664
8	Malin	449	16	Wysoki Kościół	140

Źródło: Urząd Gminy Wisznia Mała

Wisznia Mała jest gminą typowo rolniczą. Panują tutaj dobre warunki glebowe, wodne, agroklimat i rzeźba terenu. Cechy te sprawiają, iż w części południowej dominują gospodarstwa ogrodnicze, zaś na północy rozwija się sadownictwo. W części sąsiadującej z Wrocławiem (w miejscowościach Krzyżanowice, Psary i Szymanów) rozwija się ponadto handel i usługi oraz funkcjonują zakłady produkcyjne i rzemieślnicze.

W użytkowaniu terenu największy odsetek powierzchni zajmują użytki rolne, łączna powierzchnia użytków rolnych wynosi 7.020 ha, stanowi ona 67,9% powierzchni gminy. 13,2 % powierzchni zajmują lasy. Pozostały obszar zagospodarowany jest pod zabudowania, wody, nieużytki i tereny różne.

Tabela 3. Struktura powierzchniowa gminy Wisznia Mała

Powierzchnia całkowita gminy	Powierzchnia użytków rolnych		Powierzchnia lasów		Powierzchnia gruntów zabudowanych i zurbanizowanych		Powierzchnia pozostałych gruntów	
	ha	%	ha	%	ha	%	Ha	%
10.333	7.020	67,9	1.368	13,2	859	8,3	1 086	10,5

Źródło: Dane z Urzędu Gminy Wisznia Mała

3.2. ŚRODOWISKO NATURALNE GMINY

3.2.1 Warunki klimatyczne

Gmina Wisznia Mała leży w strefie klimatu umiarkowanego, o przewadze wpływów morskich. Dużą rolę odgrywa tu równoleżnikowy kierunek Pradoliny Wrocławskiej ułatwiający przemieszczanie się z zachodu na wschód wilgotnych, atlantyckich mas powietrza. Klimat na tym terenie charakteryzuje się wyraźną przejściowością oraz wielką zmiennością i różnorodnością typów pogody we wszystkich porach roku. Cały obszar gminy należy do Śląsko-Wielkopolskiego regionu klimatycznego, a według regionalizacji klimatycznej Dolnego Śląska A. Schmucka, położony jest w obrębie regionu trzebnickiego.

Gmina położona jest w dwóch regionach pluwiotermicznych Dolnego Śląska:

- nadodrzańskim wrocławsko – legnickim o opadach niewielkich rzędu 550 – 600 mm i średniej rocznej temperaturze 8°C, okres wegetacji 89-100 dni;
- trzebnickim (chłodniejszym) o opadach ponad 650 mm rocznie;

Warunki topoklimatu są silnie zróżnicowane ze względu na morfologię terenu. Można wyróżnić tu następujące rejony:

1. Obszary dolinne rzeki Widawy i Ławy, z częstymi zamgleniami i mgłami;
2. Równinę Oleśnicką o wyraźnie korzystniejszych warunkach topoklimatu, dobrze przewietrzoną;
3. Wzgórza Trzebnickie o bardzo dobrych warunkach solarnych wynikających z dużych spadków i południowej ekspozycji, bardzo dobrze przewietrzone.

3.2.2. Ukształtowanie powierzchni

Dzisiejsze ukształtowanie powierzchni gminy jest pochodną procesów niszczących i akumulacyjnych panujących od końca trzeciorzędu do holocenu w czwartorzędzie. Obszar gminy położony jest generalnie na wysokości od 110 – 230 m npm, o zróżnicowanych warunkach morfologicznych.

Równinę Oleśnicką, stanowiącą główną jednostkę geograficzną tego terenu można rozdzielić na:

- Równiną Oleśnicko-Bierutowską (318.561) - stanowiącą falistą wysoczyznę morenową, między Wzgórzami Trzebnickimi a doliną Widawy, pochyloną ze wschodu na zachód, stanowiącą głównie obszar rolniczy,
- Równinę Psiego Pola (318.562) – będącą częścią aglomeracji wrocławskiej nad dolnym biegiem Widawy, z dużą ilością zakładów przemysłowych.

W obrębie gminy wyróżnia się następujące jednostki morfologiczne przedsudeckiego obszaru:

- dolina rzeki Widawy,
- równina Oleśnicka,
- wysoczyzna moreny dennej,
- równina sandrowa,
- doliny rzeczne,
- Wzgórza Trzebnickie.

W obszar gminy wchodzi najwyższy zwarty grzbiet znany pod nazwą Wału Trzebnickiego (lub Grzbietu Trzebnickiego), którego najwyższym wzniesieniem jest „Wiszniak” koło Piotrkowiczek – 247,4 m n.p.m. Jest to bardzo silnie zróżnicowany morfologicznie obszar eksponowany głównie ku

południu. Charakteryzuje się dużą ilością dolin i zróżnicowanymi spadkami do 25%. Jest to obszar bardzo atrakcyjny krajobrazowo.

3.2.3. Budowa geologiczna

Obszar gminy Wisznia Mała leży na monoklinie przedsudeckiej. Podłoże krystaliczne wieku proterozoicznego i staropaleozoicznego występuje tu pod przykryciem osadów permotriasowych. Perm wykształcony jest w postaci zlepieńców, dolomitów, mułowców i iłowców. Trias reprezentowany jest przez piaskowce, wapienie i dolomity pstrego piaskowca, wapienie i dolomity wapienia muszlowego oraz iłowce i mułowce kajpru. Na podłożu permotriasowym zalegają osady kenozoiczne trzeciorzędu (miocenu i pliocenu) i czwartorzędu (plejstocenu i holocenu). Utwory trzeciorzędowe występują na całym obszarze gminy. Zalegają niezgodnie na różnych ogniwach stratygraficznych monokliny przedsudeckiej. Ich miąższość waha się od 100 do 260 m. Charakteryzuje je duża zmienność litologiczna w pionie i poziomie. Są to lądowe osady ilasto-piaszczyste miocenu oraz gliniasto-żwirowe pliocenu. W rejonie Wzgórz Trzebnickich najmłodsze ogniwa trzeciorzędu często wychodzą na powierzchnię terenu.

Czwartorzęd reprezentowany jest głównie przez utwory plejstoceniowe (piaski, żwiry, gliny zwałowe i utwory zastoiskowe), rzadziej holoceniowe. Osady czwartorzędowe występują na całym obszarze arkusza, poza niewielkimi obszarami wychodni trzeciorzędowych. Leżą one na utworach trzeciorzędowych, a w rejonach zaburzeń glacitektonicznych pod nasuniętymi warstwami trzeciorzędowymi. Podczas kolejnych transgresji i regresji lodowca serie kenozoiczne w rejonie Wzgórz Trzebnickich i ich północnego przedpola uległy deformacjom glacitektonicznym, odkłuciom i nasunięciom utworów starszych na młodsze.

Miąższość serii czwartorzędowej zmienia się od 0 w rejonie wychodni trzeciorzędowych do 125 m w osi doliny Baryczy, w Żmigródku. Wzrost miąższości serii czwartorzędowej następuje z południa w kierunku północnym i północno-wschodnim. Największe miąższości związane są z rejonami głębokich rozmyć erozyjnych podłoża trzeciorzędowego pradoliny Baryczy.

3.2.4 Szata roślinna

Gmina Wisznia Mała posiada zróżnicowaną szatę roślinną, której elementami są kompleksy leśne, ekosystemy wodno – leśne, parki podworskie i inne. Szata roślinna gminy

charakteryzuje się umiarkowanymi walorami przyrodniczymi. Cechuje ją z jednej strony różnorodność siedlisk leśnych, z drugiej zaś niewielka ilość kompleksów leśnych, tak pod względem ilości jak i powierzchni. Najważniejszą funkcją szaty roślinnej jest produkcja tlenu, wpływ na retencję, wpływ na warunki klimatyczne, ograniczanie erozji i innych niekorzystnych procesów. Szczególną rolę odgrywa szata leśna. W ogólnym zestawieniu powierzchni gminy, lasy zajmują około 13,2 %, co stanowi niski wskaźnik lesistości. Na obszarze gminy, wg danych statystycznych, grunty leśne zajmują około 1364,5 ha powierzchni. Grunty zadrzewione i zakrzewione obejmują dodatkowo powierzchnię około 55 ha. Łącznie, na terenie gminy, grunty pod lasami zajmują około 1420 ha powierzchni.

3.3 HISTORIA REGIONU

Najstarsze ślady bytności człowieka na terenie gminy Wisznia Mała odnoszą się do epoki kamienia. Znajduje się tu 7 stanowisk oznaczonych na podstawie przypadkowych, luźnych znalezisk. Narzędzia kamienne datowane są na neolit, a pozostałe ogólnie na epokę kamienia. Po dwa stanowiska występują w rejonie wsi Ligota Piękna, Piotrkowiczki, Psary i Szewce, a po jednym w Ozorowicach, Pierwoszowie i Rogożu. O wiele więcej materiałów mamy na tym terenie z epoki brązu – nie działały już wtedy żadne procesy geomorfologiczne mogące zatrzeć ślady osadnictwa, tak jak to się zapewne stało z pozostałościami koczowisk paleolitycznych. Na epokę brązu można datować tu 6 osad, 9 cmentarzysk (w tym jedno halsztackie, ale mające swe początki w epoce brązu), 3 groby pojedyncze, 3 znaleziska luźne i 2 bliżej nie określone. Należy zauważyć, że w większości stanowisk z tych okresów funkcjonują jeszcze w okresie halsztackim epoki żelaza, co przemawiało by za istnieniem na tym terenie dość dużej stabilizacji osadnictwa kultury łużyckiej

Historia miejscowości położonych na terenie gminy Wisznia Mała związana była następnie z dziejami ziemi trzebnickiej. Przez długi czas obszary te były na tyle oddalone od Wrocławia, że pozostawały pod wpływami Trzebnicy. Wyjątkowo niektóre z nich np. Strzeszów należały przez pewien czas do okręgu wrocławskiego. Jedynie Psary związane były z Psim Polem podległością kościelną.

Zainteresowanie Wrocławian tymi terenami miało miejsce dopiero w końcu XVIII w. Początkowo głównym obiektem zainteresowania były Psary. W większej liczbie zaczynają tu bywać i osiedlać się w II połowie XIX w.

3.4. LUDNOŚĆ – DEMOGRAFIA

W ciągu ostatnich lat na terenie gminy Wisznia Mała ludność ogółem, a także struktura płci nie ulega radykalnym zmianom. Analizując sytuację demograficzną zauważyć można, że od pięciu lat ludność gminy utrzymuje tendencję rosnącą.

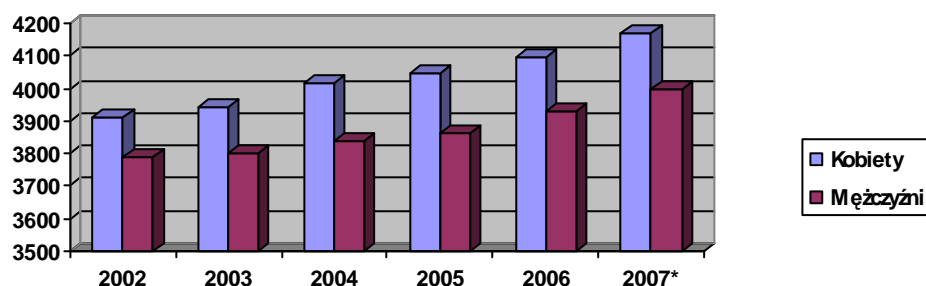
Na terenie gmin pod względem demograficznym nieznacznie przeważają kobiety, które w 2007 roku stanowiły 51% ogółu mieszkającej tu ludności. Jest to tendencja ogólnopolska gdyż jak wynika z danych statystycznych dominującą liczebnie płcią są kobiety. Również nie odbiega ona zasadniczo od wskaźników województwa dolnośląskiego.

Tabela 4 Struktura demograficzna mieszkańców gminy Wisznia Mała według płci

	2003		2004		2005		2006		2007*	
Mężczyźni	3 800	49,1%	3 836	48,9%	3 864	48,8%	3 929	49%	4000	49%
Kobiety	3 942	50,9%	4 016	51,1%	4 049	51,2%	4 093	51%	4 170	51%
Ogółem	7 742	100%	7 852	100%	7 913	100%	8 022	100%	8 170	100%

Źródło: GUS, 2007* Urząd Gminy Wisznia Mała

Wykres 1 Struktura demograficzna mieszkańców gminy Wisznia Mała według płci

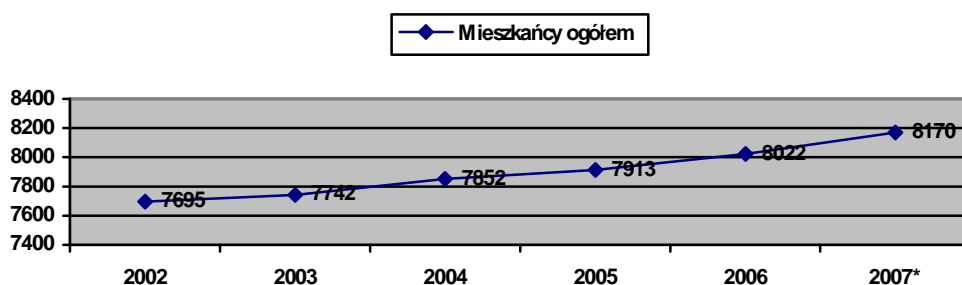

Źródło: GUS, 2007* dane z Urzędu Gminy Wisznia Mała

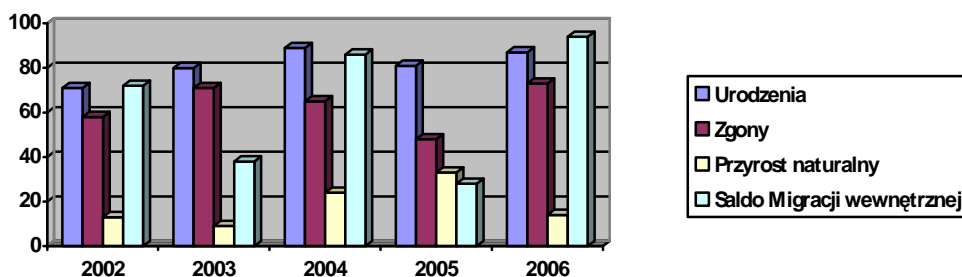
Wykres 2. Mieszkańcy gminy Wisznia Mała ogółem na przestrzeni lat 2002-2007

Źródło: GUS, 2007* Urząd Gminy Wisznia Mała

Liczba mieszkańców gminy w latach 2002-2006 utrzymuje lekką tendencję wzrostową. W dużej mierze jest to wynik dodatniego przyrostu naturalnego co oznacza, że liczba urodzeń jest wyższa niż liczba zgonów, jak i dodatniego salda migracji, przy czym większą rolę odegrały migracje. W wyniku ruchu naturalnego, w analizowanym okresie, w 2006 roku w gminie przybyło 14 osób, a w efekcie migracji aż 94 osoby. Powodem zwiększania się migracji są atrakcyjne walory krajobrazowe gminy Wisznia Mała, jej bliskie położenie w stosunku do Wrocławia oraz dogodna komunikacja. Wszystko to sprawia, że staje się ona miejscem zamieszkania dla coraz większej liczby wrocławian. Rodzi to jednocześnie odpowiedzialność na władzach gminy, za zapewnienie swoim wszystkim mieszkańcom, odpowiednich warunków do zdrowego rozwoju, wykorzystując przy tym walory przyrodnicze i krajobrazowe gminy.

Wykres 3 Ruch naturalny ludności na przestrzeni lat 2002-2006

Źródło: GUS

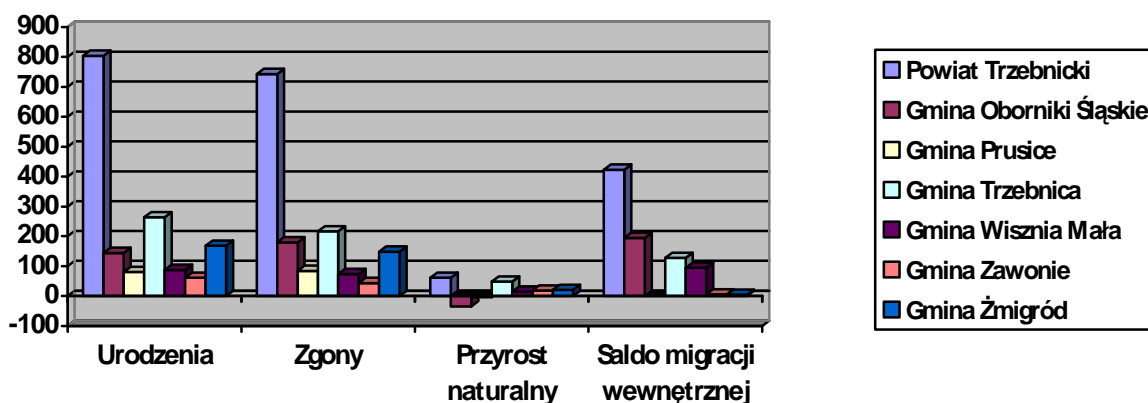
Liczba ludności powiatu trzebnickiego stale wzrasta i to zarówno w miastach, jak i na wsi, przy czym wzrost ten jest bardziej dynamiczny w gminach wiejskich. Wzrost liczby mieszkańców powiatu był efektem zarówno dodatniego przyrostu naturalnego jak i dodatniego salda migracji, przy czym większą rolę odegrały migracje. W okresie 2006 przyrost naturalny był dodatni i wyniósł 61 osób, saldo migracji było również dodatnie i wynosiło 423. Osiągało znacznie wyższe wartości niż przyrost naturalny.

Sytuacja demograficzna gmin tworzących powiat trzebnicki w zakresie ruchu naturalnego i migracji jest wyraźnie zróżnicowana. Wprawdzie saldo migracji w 2006 r. prawie w całym powiecie było dodatnie, jednak w poszczególnych gminach jego wielkość znacznie się różniła. Ujemne saldo migracji wystąpiło jedynie w Prusicach -1, w innych osiągało dodatnie wartości.

Podobnie zróżnicowany był przyrost naturalny. Osiągnął on ujemne wartości w całej gminie Oborniki Śląskie (-35) i w Prusicach (-4). Najwyższe wartości odnotowano w gminach: Trzebnica (48) i Żmigród (20), oraz w Wiszni Małej (14) i Zawoni (5).

Utrzymujący się w powiecie trzebnickim oraz na terenie gminy Wisznia Mała dodatni przyrost naturalny i dodatnie saldo migracji sprawiają, że struktura jego mieszkańców według wieku jest korzystniejsza, niż ma to miejsce w całym województwie dolnośląskim.

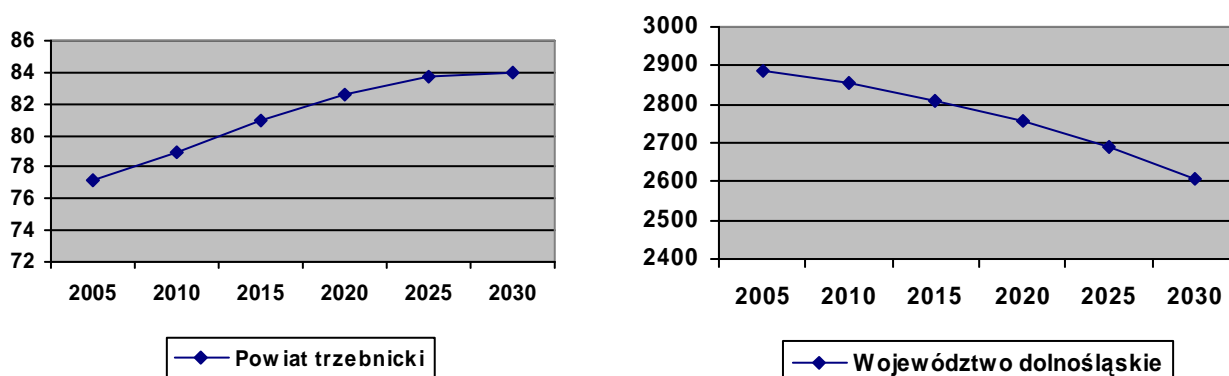
Wykres 4 Ruch naturalny w gminach należących do powiatu trzebnickiego

Źródło: GUS, rok 2006

Wykres 5 Prognoza demograficzna ludności w powiecie trzebnickim oraz w województwie dolnośląskim

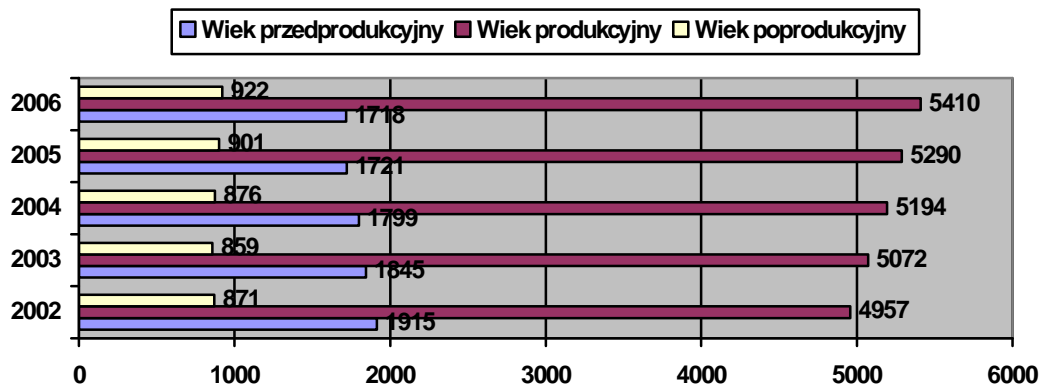

Źródło: Prognoza ludności, GUS

3.4.1 Struktura wiekowa

Z danych z GUS wynika, iż na terenie gminy Wisznia Mała największą grupę stanowią osoby w wieku produkcyjnym (67,2% ogółu ludności). Analizując poniższy wykres (nr 6) widzimy, iż zmniejszyła się liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), w 2006 r. była ona niższa od zanotowanej w 2002 r. o 197 osób. Nieznacznie, na przestrzeni lat 2002-2006 r., wzrosła liczebności osób w wieku poprodukcyjnym. Osoby w wieku poprodukcyjnym w 2006 r. stanowiły 11,5% ogółu ludności. W przyszłości jednak będzie się zwiększać ich udział w ogólnej liczbie mieszkańców..

Wykres 6 Struktura ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym, poprodukcyjnym w gminie Wisznia Mała w latach 2002-2006

Źródło: GUS

Tabela 5. Struktura ludności gminy Wisznia Mała w rozbiciu na grupy wiekowe uwzględniając płeć (stan na dzień 31.12.2007)

Przedział wiekowy	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
0-2 lat	265	120	145
3 lata	89	52	37
4-5 lat	166	90	76
6 lat	73	34	39
7 lat	78	46	32
8-12 lat	476	238	238
13-15 lat	348	164	184
16-17 lat	229	98	131
18 lat	119	56	63
19-65 lat	2817	-	2817
19-60 lat	2656	2656	-
pow. 65 lat	238	-	238
pow. 60 lat	616	616	-
Razem	8170	4170	4000

Źródło: Urząd Gminy Wisznia Mała

Analizując dane struktury ludności w rozbiciu na grupy wiekowe w gminie przeważającą liczbą mieszkańców jest ludność w wieku produkcyjnym. Jak widać w strukturze wiekowej przeważają kobiety, przewaga występuje w następujących przedziałach wiekowych 3 lata, od 4-5 lat, 7 lat, powyżej 60 lat, świadczy to o tym, że zgodnie z ogólnopolską tendencją, kobiety żyją dłużej niż mężczyźni.

Biorąc pod uwagę powyższe tendencje, tzn. malejącą liczbę ludności w wieku przedprodukcyjnym, wzrastającą liczbę ludności w wieku produkcyjnym oraz poprodukcyjnym, można śmiało powiedzieć, że społeczeństwo w gminie Wisznia Mała staje się społeczeństwem starzejącym. W związku z powyższym w niedalekiej przyszłości konieczne stanie się zwrócenie większej uwagi przez instytucje publiczne na problematykę osób starszych, np. rozwój infrastruktury zdrowotnej, opiekuńczej.

3.4.2 Poziom wykształcenia

Analizując dane uzyskane z Narodowego Spisu Powszechnego (2002 rok) można stwierdzić, iż ludność gminy Wisznia Mała charakteryzuje się niskim poziomem wykształcenia. Wykształceniem podstawowym legitymuje się 36% mieszkańców, 32% wykształceniem zawodowym. Wykształcenie średnie posiada 25% osób zamieszkujących na terenie gminy.

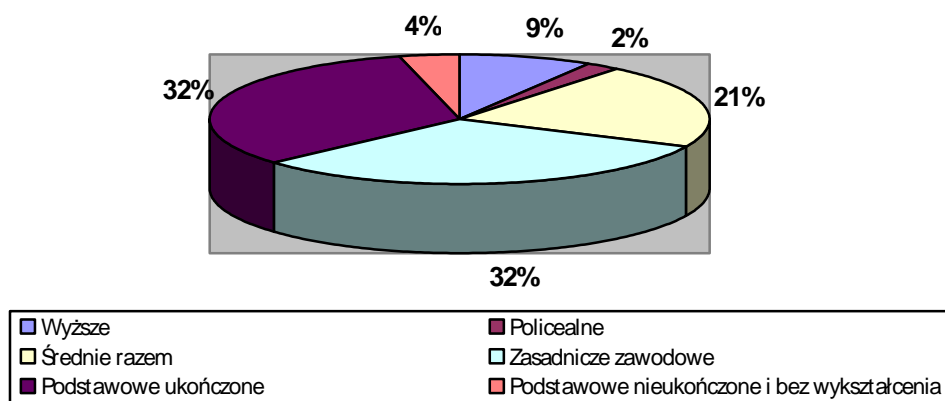
Znikomą liczbę stanowią osoby z wykształceniem wyższym, tylko 9% mieszkańców gminy. Płeć jest czynnikiem różnicującym strukturę ludności według poziomu wykształcenia. W gminie Wisznia Mała więcej kobiet niż mężczyzn ukończyło wyższe studia, także więcej kobiet kończy szkoły policealne oraz średnie. Natomiast więcej mężczyzn kończy szkoły zawodowe. Większy natomiast jest wskaźnik wykształcenia kobiet dotyczący wykształcenia podstawowego nieukończonego i kobiet bez wykształcenia.

Tabela 6 Poziom wykształcenia ludności gminy Wisznia Mała według płci

Wyszczególnienie	Poziom wykształcenia		
	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Wyższe	547	258	289
Policealne	141	37	104
Średnie razem	1 332	570	762
Zasadnicze zawodowe	1 998	1 206	792
Podstawowe ukończone	2 084	954	1 130
Podstawowe nieukończone i bez wykształcenia	239	80	159

Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2002 rok, GUS.

Wykres 7 Poziom wykształcenia ludności gminy Wisznia Mała

Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2002 rok, GUS

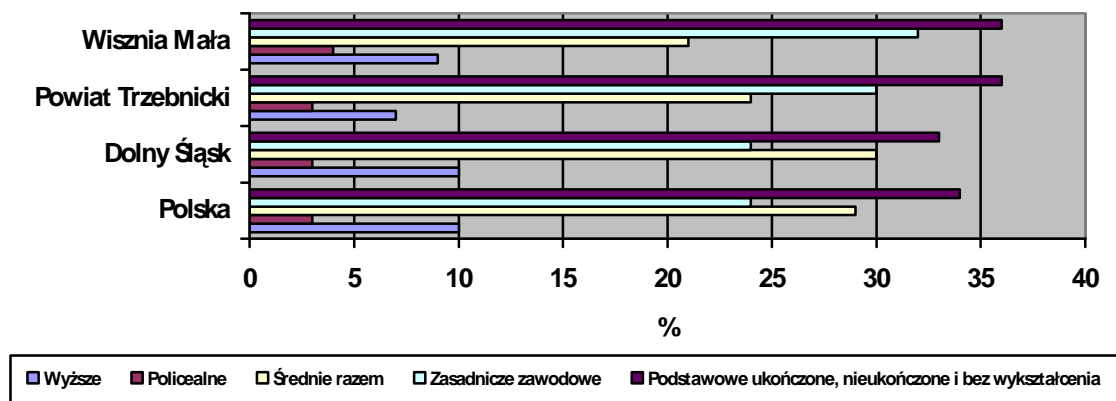
Poziom wykształcenia mieszkańców gminy Wisznia Mała jest niższy od średnich dla powiatu trzebnickiego, województwa dolnośląskiego i całego kraju. Na terenie gminy wysoki jest odsetek mieszkańców z wykształceniem zawodowym i podstawowym lub bez wykształcenia. Natomiast odsetek mieszkańców z wykształceniem średnim jest znacznie niższy niż województwie i w Polsce, natomiast jest zbliżony do powiatu. Kobiety posiadają średnio

lepsze wykształcenie niż mężczyźni. Stosunkowo wysoki jest odsetek ludności o wykształceniu podstawowym lub bez wykształcenia szkolnego.

Analizując dane z lat wcześniejszych można zaobserwować zmianę tych tendencji. Z roku na rok wzrasta liczba osób lepiej wykształconych. Młodzi ludzie coraz częściej wybierają szkoły średnie i kontynuują naukę na uczelniach wyższych. Jest to tendencja ogólnopolska i wiąże się z reformą szkolnictwa zapoczątkowaną w 1999 roku. Zasadnicze cele tej reformy to upowszechnianie średniego i wyższego wykształcenia, wyrównanie szans edukacyjnych i zmiana szkolnych programów nauczania.

Wykres 8 Poziom wykształcenia ludności gminy Wisznia Mała na tle powiatu trzebnickiego, województwa dolnośląskiego oraz Polski

Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2002 rok, GUS

3.4.3 Struktura bezrobocia

W ostatnich latach 2003-2006 bezrobocie w kraju, województwie dolnośląskim, powiecie trzebnickim, a także w gminie Wisznia Mała przyjęło tendencję spadkową, co jest zjawiskiem pozytywnym. W Polsce w końcu grudnia 2006 r. w urzędach pracy zarejestrowanych było 2309,4 tys. osób bezrobotnych, tj. o 463,6 tys. (o 16,7%) mniej niż przed rokiem. Taka sama tendencja widoczna jest w województwie dolnośląskim, w 2006 r. w urzędzie zarejestrowanych było 185,4 tys. bezrobotnych o 47,9 tys. (o 20,5%) mniej niż w 2005 roku. W powiecie trzebnickim w 2006 r. liczba bezrobotnych wynosiła 5 030 mieszkańców, o 1 333 (o 21%) mniej niż w poprzednim roku. W gminie Wisznia Mała w 2006 r. w urzędzie zarejestrowanych było 429 bezrobotnych, o 138 osób (o 24,3%) mniej niż w roku 2005. Jak podaje Główny Urząd Statystyczny, w marcu 2007 r. odnotowano spadek liczby

bezrobotnych oraz stopy bezrobocia, zarówno w ujęciu rocznym jak i miesięcznym. Mniejsza niż przed miesiącem była liczba bezrobotnych nowo zarejestrowanych, natomiast wzrosła liczba bezrobotnych wyrejestrowanych z ewidencji urzędów pracy. W 2007 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Trzebnicy, w gminie Wisznia Mała, odnotowano spadek liczby bezrobotnych w stosunku do roku poprzedniego o 147 osób (o 34%). W gminie Wisznia Mała w 2007 r. w urzędzie zarejestrowanych było 282 bezrobotnych.

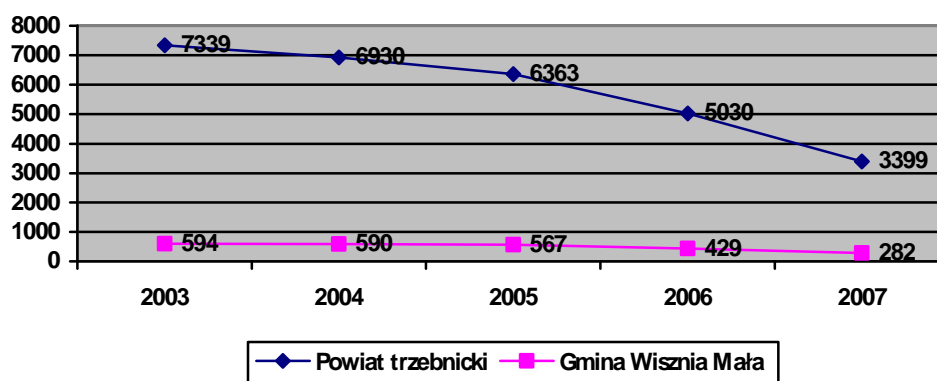
Tabela 7. Liczba bezrobotnych w kraju, woj. dolnośląskim, powiecie trzebnickim i gminie Wisznia Mała w latach 2003-2006.

	2003	2004	2005	2006
Polska	3175,674	2999,601	2773,000	2309,410
Dolny Śląsk	278,271	257,129	233,352	185,417
Powiat Trzebnicki	7339	6930	6363	5030
Gmina Wisznia Mała	594	590	567	429

Źródło: GUS

Analizując powyższą tabelę, należy zauważyć, iż w latach 2003-2006 gmina Wisznia Mała charakteryzowała się zbliżoną do kraju i do województwa dolnośląskiego, tendencją spadku poziomu bezrobocia. Biorąc pod uwagę poprawę kondycji gospodarki, widzimy powolny proces zmniejszania się bezrobocia.

Wykres 9 Stan bezrobocia na terenie Gminy Wisznia Mała w stosunku do bezrobocia w Powiecie Trzebnickim

Źródło: PUP w Trzebnicy, GUS

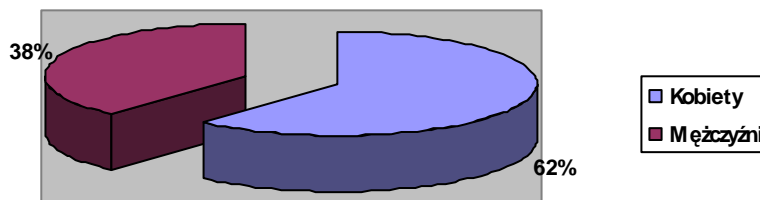
W stosunku do Powiatu Trzebnickiego ogół bezrobotnych w 2007 roku wynosił 3.399 osoby, z czego 282 osoby, czyli 8,3% bezrobotnych zarejestrowanych w Urzędzie Pracy to

mieszkańcy Gminy Wisznia Mała. Stopa bezrobocia w Powiecie Trzebnickim w 2007 roku wynosiła 14,6%.

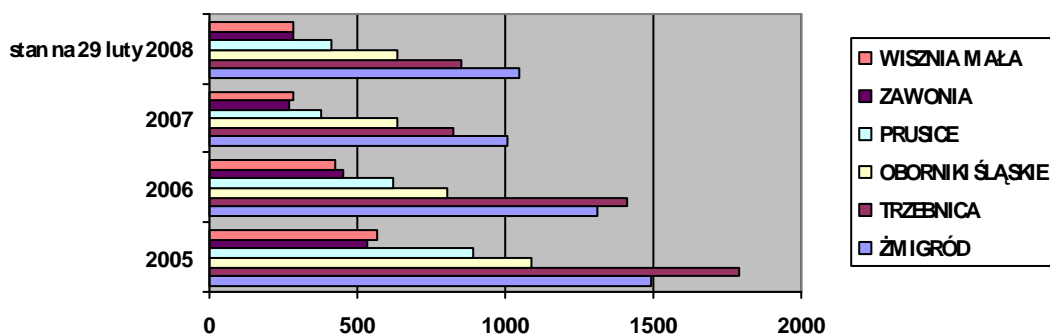
Wykres 10 Bezrobotni zarejestrowani w PUP według płci stan na 31.12.2007 r.

Źródło: PUP w Trzebnicy

W 2007 roku stan na 31 grudnia, w ewidencji PUP w Trzebnicy zarejestrowanych było 282 bezrobotnych w tym 174 kobiety. Zatem przeważającą grupą osób bezrobotnych są kobiety, stanowią około 62% ogółu bezrobotnych na terenie gminy Wisznia Mała.

Wykres 11. Ilość zarejestrowanych bezrobotnych w gminach powiatu trzebnickiego

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Trzebnicy

Bezrobocie na terenie gminy Wisznia Mała jest mniejsze niż w pozostałych gminach tworzących powiat trzebnicki. Jest to wynik bliskiego położenia gminy koło aglomeracji wrocławskiej. Większość ludzi młodych, po studiach emigruje do Wrocławia w celu poszukiwania pracy.

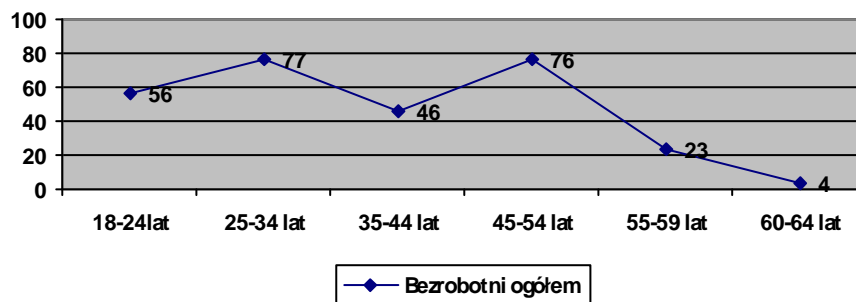
Niepokojącym zjawiskiem jest fakt, iż na terenie gminy Wisznia Mała wysoki wśród bezrobotnych jest udział ludzi młodych, w wieku produkcyjnym. Dodatkowo zjawiskiem

związanym z bezrobociem jest ukryte bezrobocie, które nie jest możliwe do oszacowania. Bez zewnętrznej interwencji problem ukrytego bezrobocia na wsi nie zostanie rozwiązany, przez co rozwój gminy będzie znacznie ograniczony.

Wykres 12 Bezrobotni zarejestrowani według wieku w gminie Wisznia Mała

(stan na 31.12.2007)

Źródło: PUP w Trzebnicy

Analizując strukturę osób długotrwale bezrobotnych na terenie gminy widzimy, iż pomimo małej stopy bezrobocia problem jest z bezrobociem długofalowym. Według stanu na 31.12.2007 długotrwale bezrobotnych zarejestrowanych w PUP było 147 osób (52,1% ogółu bezrobotnych) z czego 108 kobiet.

Tabela 8 Zarejestrowani bezrobotni w Gminie Wisznia Mała według: uprawnień do zasiłku, zamieszkałych na wsi, długotrwale bezrobotnych ogółem.

<u>Zarejestrowani bezrobotni (stan na dzień 31.12.2007 r.)</u>									
W tym uprawnieni do zasiłku dla bezrobotnych		W tym bezrobotni Zamieszkali na wsi		W tym długotrwale bezrobotni		W tym bezrobotni o 25 roku życia		W tym bezrobotni do 50 roku życia	
ogółem	W tym kobiety	ogółem	W tym kobiety	ogółem	W tym kobiety	ogółem	W tym kobiety	ogółem	W tym kobiety
66	31	282	174	147	108	56	34	66	33

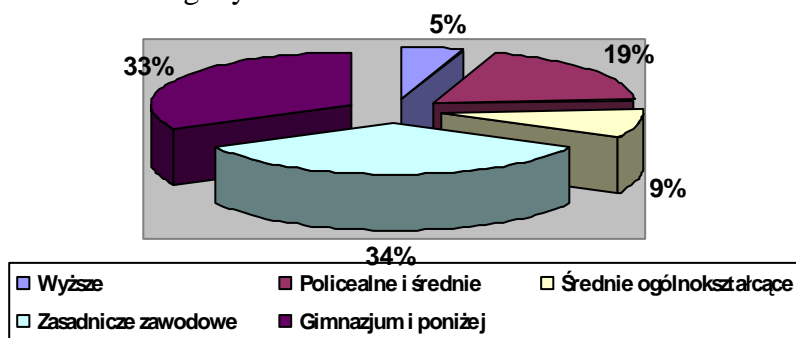
Źródło: PUP w Trzebnicy

Jednym z powodów przedłużania się okresu pozostawania bez pracy jest niski poziom wykształcenia oraz brak kwalifikacji zawodowych. Wśród osób, które są bezrobotne

przeważają osoby z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej, stanowią 34%, natomiast 33% bezrobotnych stanowią osoby z wykształceniem zawodowym. Poniższy wykres pokazuje, iż poziom wykształcenia ma istotny wpływ na status bezrobocia. W najmniejszym stopniu bezrobocie dotyczy osoby z wykształceniem wyższym.

Wykres 13 Bezrobotni według wykształcenia stan na 31.12.2007 r.

Źródło: PUP w Trzebnicy

3.4.4 Główne źródło utrzymania

Bardzo powszechnym zjawiskiem na obszarach wiejskich jest wysoki odsetek osób utrzymujących się z rent i emerytur. W dużym stopniu jest to spowodowane starzeniem się społeczeństwa, które obserwujemy na terenie gminy. 40% mieszkańców gminy Wisznia Mała utrzymuje się z pracy najemnej i 11% zatrudnionych pracuje w gospodarstwie rolnym. Tylko 8% mieszkańców prowadzi własną działalność gospodarczą poza rolnictwem.

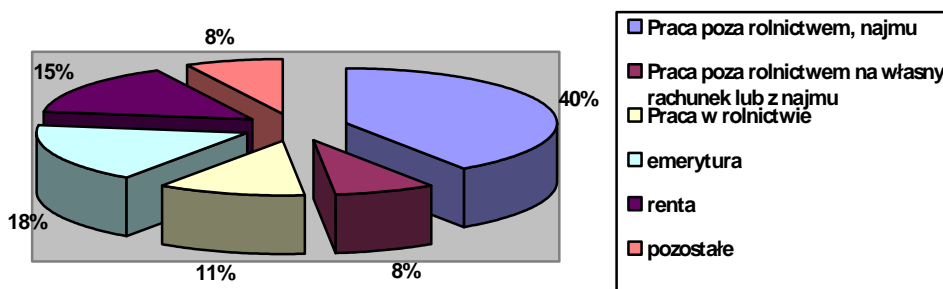
Tabela 9 Struktura ludność według głównego źródła utrzymania, według płci na terenie Wisznia Mała

Źródło utrzymania	Liczba ludności ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Ogółem	4 478	2 264	2 214
Praca poza rolnictwem, najemna	1 816	975	841
Praca poza rolnictwem na rachunek własny lub z najmu	352	257	95
Praca w rolnictwie	509	300	209
Niezarobkowe źródło, emerytura	784	289	495
Niezarobkowe źródło, renta	675	279	396
Pozostałe niezarobkowe	338	161	177

Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2002 r., GUS

Wykres 14 Struktura ludność według głównego źródła utrzymania na terenie gminy Wisznia Mała

Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2002 r., GUS

3.5 INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

3.5.1 Zasoby mieszkaniowe, budynki i lokale

Gmina Wisznia Mała posiada łącznie 47 budynków o różnym przeznaczeniu i formie zarządzania oraz 8 pojedynczych lokali o różnym przeznaczeniu, położonych w nieruchomościach tworzących współwłasności.

Tabela 10. Budynki należące do gminy Wisznia Mała - stan na dzień 31.12.2006 r.

L. p.	Typ budynku	Liczba	Zarządzanie
1	Budynek mieszkalny	11	w użytkowaniu najemców
2	Budynek szkolny	5	w bezpośrednim zarządzie SAPO
3	Obiekt służby zdrowia	1	w bezpośrednim zarządzie gminy
4	Budynek kulturalny	5	w bezpośrednim zarządzie gminy
5	Budynek użyteczności publicznej	5	w bezpośrednim zarządzie gminy
6	Budynek użytkowy	3	w bezpośrednim zarządzie gminy
7	Budynek wielofunkcyjny	4	w użytkowaniu najemców oraz częściowo w bezpośrednim zarządzie gminy
8	Budynek gospodarczy	13	w użytkowaniu najemców oraz częściowo w bezpośrednim zarządzie gminy
RAZEM			47

Źródło: Urząd Gminy Wisznia Mała

Tabela 11. Lokale należące do gminy Wisznia Mała – stan 31.12.2006 r.

L. p.	Miejscowość	Typ lokalu	Udział gminy
1	Pierwoszów	Świetlica wiejska, 1 lokal mieszkalny	5/50
2	Malin	3 lokale mieszkalne, budynek gospodarczy	4/15
3	Mienice	Świetlica wiejska	½
4	Wisznia Mała	1 lokal mieszkalny	1/9

Źródło: Urząd Gminy Wisznia Mała

W/w lokale mieszkalne i budynek gospodarczy zajmowane są przez lokatorów na podstawie umów najmu. Natomiast świetlice wiejskie są w bezpośrednim zarządzie gminy jako lokale użyteczności publicznej.

Na terenie gminy Wisznia Mała przeważa budownictwo w formie domków jednorodzinnych. Według stanu za roku 2006 w gminie było 2.424 mieszkań, o łącznej powierzchni użytkowej 258 669 na m². Przeciętna powierzchnia użytkowa na 1 mieszkanie wynosi 106,7 m², a przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na jedną osobę wynosi 32,1 m².

Tabela 12. Zasoby mieszkaniowe wg rodzaju własności gminy Wisznia Mała w latach 2003 – 2006.

Rodzaj własności	2003	2004	2005	2006
Ogółem				
Mieszkania	2 300	2 328	2 373	2 424
Izby	10 645	10 813	11 091	11 372
Powierzchnia użytkowa mieszkań m ²	240 187	244 518	251 313	258 669
Zasoby gminy (komunalne)				
Mieszkania	40	40	38	38
Izby	132	132	126	126
Powierzchnia użytkowa mieszkań m ²	2 347	2 347	2 255	2 255
Zasoby zakładów pracy				
Mieszkania	57	57	53	54
Izby	176	176	168	171
Powierzchnia użytkowa mieszkań m ²	3 015	3 015	2 852	2 916
Zasoby osób fizycznych				
Mieszkania	2 197	2 225	2 276	2 326
Izby	10 320	10 488	10 780	11 058
Powierzchnia użytkowa mieszkań m ²	234 384	238 715	245 765	253 057
Zasoby pozostałych podmiotów				
Mieszkania	6	6	6	6
Izby	17	17	17	17
Powierzchnia użytkowa mieszkań m ²	441	441	441	441

Źródło: GUS

Wyposażenie mieszkań na terenie gminy w instalacje techniczno sanitarne należy uznać za dobre. Według danych statystycznych w 2006 roku budynki mieszkalne na terenie gminy Wisznia Mała były w 96,9% wyposażone w instalację wodociągową, 87,4% mieszkań posiadało łazienkę, 82% posiada centralne ogrzewanie, natomiast tylko 21% mieszkań wyposażona jest w gaz ziemny.

Tabela 13. Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno – sanitarne w latach 2003-2006

	2003	2004	2005	2006
Wodociągi	2 226	2 254	2 299	2 350
Ustęp splukiwany	1 952	1 980	2 025	2 076
Łazienka	1 994	2 022	2 067	2 118
Centralne ogrzewanie	1 858	1 886	1 931	1 982
Gaz sieciowy	452	464	484	504

Źródło: GUS

Mieszkańcom gminy Wisznia Mała udzielana jest pomoc w formie dodatków mieszkaniowych, czyli częściowe pokrycie kosztów mieszkaniowych. Dodatki te są wypłacane przez Urząd Gminy.

Tabela 14. Dodatki mieszkaniowe, w liczbach i kwotach, wypłacane na terenie gminy Wisznia Mała latach 2004-2006

Liczba i kwoty wypłaconych dodatków mieszkaniowych	2004	2005	2006
Ogółem			
Ogółem liczba (szt.)	434	399	227
Kwota (zł)	63 210	60 277	32 991
W zasobie gminnym			
Ogółem liczba (szt.)	2	-	-
Kwota (zł)	270	-	-
W zasobie prywatnym			
Ogółem liczba (szt.)	432	380	221
Kwota (zł)	62 940	58 549	32 738
W zasobie innym			
Ogółem liczba (szt.)	-	19	6
Kwota (zł)	-	1 728	253

Źródło: GUS

3.5.2. Sieć wodociągowa

Eksploatacją wodociągów gminnych od 1994 r. zajmuje się Regionalny Związek Spółek Wodnych – Oddział w Trzebnicy. Zakład ten prowadzi oprócz sprzedaży wody, również bieżącą konserwację, naprawy oraz eksploatację Stacji Uzdatniania Wody.

Zapotrzebowanie w wodę gminy odbywa się w ramach trzech wodociągów grupowych: Wisznia Mała, Psary i Kryniczno. W tych miejscowościach znajdują się podziemne ujęcia wód. Wodociąg zbiorowy Wisznia Mała zasila w wodę następujące miejscowości: Wisznia Mała, Pierwoszków, Ligota Piękna, Malin, Strzeszów, Ozorowice, Szewce. Do poniższych miejscowości woda doprowadzana jest za pomocą zbiornika hydroforowego: Machnice, Wysoki Kościół, Piotrkowiczki, Mienice. Wodociąg zbiorowy Psary zasila w wodę następujące miejscowości: Psary, Szymanów, Krzyżanowice. Wodociąg zbiorowy Kryniczno zasila w wodę następujące miejscowości: Kryniczno, Rogoź.

Na dzień 31.12.2007 r. stan sieci wodociągowej na terenie gminy Wisznia Mała wyniósł **140 912,5 mb**, do której podłączonych jest **2 724 odbiorców**.

Tabela 15 Sieć wodociągowa na terenie gminy Wisznia Mała, stan na 31.12.2007 r.

Lp	Nazwa wodociągu	Ilość gospodarst w domowych	długość sieci przesył. /mb/	długość sieci rozdziel. /mb/	długość przyłączy /mb/	Ilość przyłączy	Razem długość sieci (mb) (4+5+6)
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Wodociąg grupowy Wisznia Mała	1 917	18 221	45 748,5	28 595,0	1 454	92 564,5
2.	Wodociąg zbiorowy Psary	613	718	21 730,0	12 094,0	596	34 542,0
3.	Wodociąg zbiorowy Kryniczno	194	-	8 864,0	4 942,0	197	13 806,0
4.	RAZEM	2 724	18 939	76 342,5	45 631,0	2 247	140 912,5

Źródło: Urząd Gminy Wisznia Mała

W ostatnich latach we wsiach zasilanych z wodociągu grupowego Wisznia Mała nastąpił dynamiczny rozwój budownictwa mieszkaniowego jednorodzinnego, co spowodowało zwiększenie zapotrzebowania na wodę do celów budowlanych i socjalno-bytowych. Z tego

względu na terenie gminy sieć wodociągowa jest rozbudowywana. Poza tym budowana będzie dla wodociągu grupowego Stacja Uzdadniania Wody w Wiszni Małej – będzie obsługiwała pozostałe sołectwa. Budowane będą też zbiorniki. W obrębie Machnic wykonane są dwa odwierty – dwie studnie o głębokości 100 metrów. Mają one za dużo manganu i żelaza, dlatego pochodzącą z nich wodę należy uzdatnić. Koło odwiertów znajduje się hydrofornia. Obecnie jest ona czynna – dla kilku miejscowości przepompowuje wodę.

W związku z intensywną rozbudową osiedli mieszkaniowych w Gminie Wisznia Mała, co związane jest z bliskim położeniem względem Wrocławia, występuje koniecznością realizacji budowy stacji uzdatniania wody z wykorzystaniem nowych źródeł zasilania w Machnicach. Celem zamierzenia jest pokrycie perspektywicznych potrzeb Gminy w zakresie zaopatrzenia w wodę oraz implementacja powstałego systemu z istniejącym systemem wodociągu grupowego z wykorzystaniem istniejącej infrastruktury technicznej sieci wodociągowej. Przedsięwzięcie pn. „Stacja uzdatniania wody ujęcia wody dla wodociągu grupowego z wykorzystaniem istniejącej infrastruktury technicznej sieci wodociągowej w Gminie Wisznia Mała” ma na celu realizację założeń rozwoju Gminy Wisznia Mała w infrastrukturę techniczną umożliwiającą:

- pokrycie perspektywicznych potrzeb Gminy w zakresie zaopatrzenia w wodę oraz implementacja powstałego systemu z istniejącym systemem wodociągu grupowego z wykorzystaniem istniejącej infrastruktury technicznej sieci wodociągowej,

Istniejące urządzenia wodociągowe jak wykazuje eksploatacja są niewystarczające dla pełnego zabezpieczenia Gminy w wodę do celów pitno gospodarczych. W pierwszej kolejności zauważa się brak odpowiedniej wielkości zbiorników wyrównawczych. Jako przykład: w godzinach nocnych, pomiędzy godzinami 23.00 a 6.00 (przedział 7 godzin) istnieje możliwość zgromadzenia wody z ujęcia w ilości $81 \times 7 = 567,0 \text{ m}^3$, a pojemność zbiorników wynosi zaledwie $300,0 \text{ m}^3$, z czego $100,0 \text{ m}^3$ zajmuje rezerwa na wypadek pożaru. Podczas eksploatacji układu wodociągowego występuje zauważalny brak wody o odpowiednim ciśnieniu w rejonie Ligota Piękna, Malin. Pozwala to na wysunięcie wniosku, o ograniczonej możliwości dostawy wody do tych miejscowości w godzinach maksymalnego rozbioru. Wobec występujących trudności w zaopatrzeniu w wodę i widocznego w ostatnim okresie wzrostu liczby osób korzystających z wody konieczne jest dalsza rozbudowa tego wodociągu w oparciu o dodatkowe źródło wody, jakim jest ujęcie w Machnicach.

W związku z powyższym władze Gminy podjęły się inwestycji Stacja Uzdatniania Wody, która będzie polegać na rozbudowie i modernizacji istniejącej hydroforni w Machnicach. Inwestycja ma na celu zaopatrzenie w wodę pitną – gospodarczą mieszkańców Gminy Wisznia Mała w ilości zgodnej z bilansem i o jakości odpowiadającej obowiązującym w tym zakresie rozporządzeniom.

W zakres inwestycji wchodzić będzie:

A) Uzbrojenie dwóch nowo – odwierconych studni ujęciowych.

B) Budowa budynku SUW.

C) Zainstalowanie urządzeń technologicznych i rurociągów w budynku SUW.

D) Budowa obiektów towarzyszących:

- odstojnika popłuczyn,
- zbiorników wody czystej,
- bezodpływowego neutralizatora ścieków z chlorowni na podchloryn sodu,
- bezodpływowego zbiornika ścieków sanitarnych,
- rurociągów zewnętrznych,
- drogi wewnętrznej na terenie SUW,
- sieci elektrycznych i sterujących,

E) Dostosowanie istniejącego systemu infrastruktury technicznej do wykorzystania wody z nowego ujęcia i nowej Stacji Uzdatniania Wody.

F) Remontu na terenie działki 115/2 obiektu budowlanego (obecna hydrofornia) z przeznaczeniem na potrzeby nowej SUW w zakresie magazynu materiałów

3.5.3 Sieć kanalizacji

Sieć kanalizacyjna na terenie gminy wybudowana jest w miejscowościach: Strzeszów, Wisznia Mała (ul. Strzeszowska, Sportowa, Stawowa, Wąska, Parkowa, część Szkolnej i Leśnej), Ligota Piękna, w tym pięć pompowni ścieków – dwie w Strzeszowie i dwie w Wiszni Małej i jedna w Ligocie Pięknej. W gminie skanalizowana jest tylko jedna miejscowość – Strzeszów, część miejscowości Wisznia Mała oraz część miejscowości Ligota Piękna. W pozostałych miejscowościach brak jest sieci kanalizacyjnej.

Łączna długość sieci kanalizacyjnej wynosi 26,4 km (stan na dzień 31.12.2007). Do kanalizacji podłączonych jest 559 gospodarstw domowych. Są to wartości zdecydowanie nie wystarczające w stosunku do potrzeb gminy w tym zakresie.

Tabela 16. Długość kanalizacji sanitarnej Gminy Wisznia Mała na dzień 31.12.2007 r.

Lp.	Miejscowość	Pomownia	Lokalizacja pomowni	Ilość gospodarstw domowych	KS	Lokalizacja kanalizacji	Długość sieci kanalizacyjnej [mb] PVC Ø 200	długość sieci tłocznej [mb]	Średnica rurociągu	Długość przyłączy [mb]	Ilość przyłączy	Razem długość sieci suma 8+9+11
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1	Strzeszów	PS-6	ul. Osiedlowa	245		wieś	3582	1264	Ø 110 PE	1675	123	6521
		PS-7	ul. Ozorowicka	8		osiedle	1000	900		160	8	2060
RAZEM				253			4582	2164		1835	131	8581
2	Wisznia Mała	PS-1	ul. Strzeszowska	28		ul. Stawowa, Sportowa	1018		Ø 160 PE	446,5	28	1464,5
				16	KS 6	ul. Leśna	425	0		321	16	746
				5	KS 7	ul. Leśna	84	0		97	5	181
		PS-2	ul. Szkolna	12		ul. Strzeszowska	762	708	Ø 160 PE	246	12	1716
				29		ul. Szkolna i Leśna	890	323		708	29	1921
				31		ul. Wąska, Szkolna, Parkowa	1137			565	29	1702
				15	KS 3	ul. Szkolna	525			256	15	781
				1	KS 7	ul. Szkolna	72			9	1	81
RAZEM				137			4913	1031		2648,5	135	8592,5
3	Ligota Piękna	PS-1	ul. Strzeszowska (Wisznia Mała)	1	KS-8	ul. Modrzewiowa	87		Ø 110 PE	14	1	101
				14	KS-9	ul. Akacyjowa	333			178,5	14	511,5
		PS-3	ul. Główna	70		ul. Na Kolonii, wąska, Główna	1661	1014		1428,5	68	4103,5
				19	KS-1	ul. Sportowa i Leśna	1051			485	19	1536
				7	KS-2	ul. Na Kolonii	193			121	7	314
				6	KS-3	ul. Główna	249			112	6	361
				4	KS-4	ul. Cicha	189			48	4	237
				17	KS-13	ul. Jaśminowa i Letniskowa	545			246	17	791
				16	KS-6	ul. Fiołkowa, Różana, Kręta	513			149	15	667
1	KS-7	ul. Kręta	255		6	1	261					

			KS-8	ul. Jaśminowa	30			0	0	30
		1	KS-9	ul. Osiedlowa	102			12	1	117
		1	KS-10	ul. Osiedlowa	64			4	1	69
		8	KS-11	ul. Fiołkowa	113			71	7	175
		4	KS-12	ul. Fiołkowa	82			39	4	116
			KS-14	ul. Jaśminowa	67			0	0	67
			KS-15	ul. Osiedlowa	40			0	0	40
RAZEM					5569	1014		2914	165	9260
OGÓŁEM					15064	4209		7397,5	431	26433,5

Źródło: Urząd Gminy Wisznia Mała

W związku z tym, że sieć kanalizacyjna na terenie gminy jest słabo rozwinięta, władze gminy planują następujące inwestycje (stan na 31.12.2007):

Aglomeracja Strzeszów

Lp.	Nazwa miejscowości	Kanalizacja wykonana (km)		Kanalizacja do wykonania (km)	
		Kanały grawitacyjne	Rurociągi tłoczne	Kanały grawitacyjne	Rurociągi tłoczne
1	Strzeszów	4,58	2,16	-	-
2	Wisznia Mała	4,91	1,03	4,00	4,00
3	Ligota Piękna	5,57	1,01	9,00	1,00
4	Piotrkowiczki	0	0	4,10	0,60
5	Wysoki Kościół	0	0	5,02	0
6	Pierwoszów	0	0	8,40	2,20

Aglomeracja Wrocław

Lp.	Nazwa miejscowości	Kanalizacja wykonana (km)		Kanalizacja do wykonania (km)	
		Kanały grawitacyjne	Rurociągi tłoczne	Kanały grawitacyjne	Rurociągi tłoczne
7	Krzyżanowice	0	0	5,83	0,67
8	Psary	0	0	13,51	2,22
9	Szymanów	0	0	8,14	0,42
10	Szewce	0	0	10,63	4,00
11	Rogoź	0	0	6,33	-
12	Kryniczno	0	0	7,40	0,70
13	Malin	0	0	10,36	1,72
14	TOYA (pola golfowe)	1,80	1,98	bd	bd

Miejscowości poza aglomeracjami

Lp.	Nazwa miejscowości	Kanalizacja wykonana (km)		Kanalizacja do wykonania (km)	
		Kanały grawitacyjne	Rurociągi tłoczne	Kanały grawitacyjne	Rurociągi tłoczne
16	Machnie	0	0	2,00	-
17	Mienice	0	0	2,00	1,40
18	Ozorowice	0	0	6,60	2,70

Na terenie gmin, w Strzeszowie, funkcjonuje mechaniczno – biologiczno - chemiczna oczyszczalnia ścieków komunalnych o wydajności 500 m³/dobę, która została oddana do eksploatacji w 1998r. Obecne obciążenie oczyszczalni wynosi 250 m³/dobę. Do oczyszczalni odprowadzane są ścieki z miejscowości Strzeszów, Wisznia Mała i Ligota Piękna oraz odpady płynne z terenu całej gminy dowożone wozami asenizacyjnymi do stacji zlewnej fekalii urządzonej na terenie oczyszczalni. Końcowym odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest potok Ława.

Oprócz w/w oczyszczalni na obszarze gminy funkcjonują 32 oczyszczalnie przydomowe.

3.5.4. Gospodarka odpadami

Na terenie gminy Wisznia Mała, w miejscowościach Piotrkowiczki i Mienice, zlokalizowane są dwa składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne. Obecnie odpady składowane są na składowisku w Mienicach. Składowisko przyjmuje odpady pochodzące z terenu gminy Wisznia Mała.

Ponad 90% gospodarstw domowych gminy zaopatrzone jest w pojemniki na odpady stałe. Zezwolenia na świadczenie usług w zakresie odbioru odpadów komunalnych z terenu Gminy Wisznia Mała posiadają następujące firmy:

1. Wrocławskie Przedsiębiorstwo Oczyszczania Alba Spółka Akcyjna,
2. Usługi Komunalne Wodnik Sp. z o. o.,
3. SITA Wrocław Sp. z o. o.,
4. SULO Polska Sp. z o. o.,
5. Przedsiębiorstwo Higieny Komunalnej TRANS-FORMERS Wrocław Sp. z o. o.

Gmina Wisznia Mała nie posiada Zakładu Usług Komunalnych. Nieczystości odbierane są przez prywatne przedsiębiorstwa, które mają wydane koncesje przez Wójta Gminy Wisznia Mała. Ponad 90% nieczystości od mieszkańców odbiera firma WPO ALBA Sp. Akcyjna.

Od 2003 roku rozpoczęto segregację odpadów (plastik, szkło) poprzez ustawienie pojemników w każdej miejscowości. Na terenie gminy Wisznia Mała, proponuje się zbiórkę odpadów w systemie workowym (zabudowa jednorodzinna i zagrodowa) oraz pojemnikowym (zabudowa wielorodzinna i obiekty infrastruktury). Obecnie na terenie gminy jest prowadzona selektywna zbiórka odpadów w systemie pojemnikowym. Odpady ulegające biodegradacji w przypadku zabudowy jednorodzinnej i zagrodowej proponuje się kompostować w ogródkach przydomowych, natomiast w zabudowie wielorodzinnej w systemie pojemnikowym. Należy zaznaczyć, aby worki i pojemniki były odpowiednio oznakowane tj. kolorystyka oraz znak graficzny lub informacja tekstowa, jakie odpady należy umieszczać, a jakich nie gromadzić w workach i pojemnikach.

Na terenie Gminy znajdują się 72 pojemniki do segregacji odpadów, w tym:

- 35 pojemników na szkło,
- 38 pojemników na plastik.

Pojemniki są w każdym sołectwie/miejscowości. Są własnością WPO. Zebrane w ten sposób odpady poddawane są recyklingowi. Na terenie Gminy znajduje się jedno wysypisko śmieci w Mienicach. Zostało ono otwarte w kwietniu 2004 r. Ma powierzchnię ok. 4 ha. Kwatera składowiskowa odpadów na dzień dzisiejszy zapełniona jest w ok. 10%. Jest przygotowana na 10 lat eksploatacji.

3.5.5 Sieć gazowa

Długość czynnej sieci gazowej na terenie gminy Wisznia Mała wynosi 56,6 km a liczba przyłączy 1.136. Odbiorcy sieci stanowią 21% ogółu ludności. Pozostała ludność korzysta z gazu w butlach, z zastosowaniem do celów użytkowych głównie w kuchniach domowych.

Tabela 18. Sieć gazowa – lata 2004-2006

2004	2005	2006
Długość czynnej sieci gazowej ogółem w km		
54,2	55,7	56,6
Czynne połączenia do budynków mieszkalnych (szt.)		
1 027	1088	1 136
Zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań w tyś. m³		
-	771,1	838,7

Ludność korzystająca z sieci gazowej		
1 568	1 612	1 673

Źródło: GUS

Na terenie gminy 7 z 16 miejscowości ma dostęp do gazu sieciowego. Zaopatrzenie w gaz odbywa się w następującym układzie grup miejscowości:

- miejscowości Rogoź, Kryniczno, Ligota Piękna i Malin: poprzez stację redukcyjno-pomiarową o przepustowości $Q_{max} = 1\ 000\text{m}^3/\text{h}$ w Rogożu;
- miejscowości Psary, Szymanów, Krzyżanowice: poprzez stację redukcyjno-pomiarową o przepustowości $Q_{max} = 3\ 000\text{m}^3/\text{h}$ w Psarach.

Pozostały obszar gminy zaopatrywany jest w gaz płynny w butlach.

3.5.6 Zaopatrzenie w energię elektryczną

Na terenie gminy Wisznia Mała zlokalizowanych jest 61 stacji transformatorowych, w tym 33 stacje słupowe oraz 28 wewnątrzowych. Przesyłanie energii elektrycznej odbiorcom odbywa się napowietrznymi i kablowymi liniami niskiego napięcia.

Na terenie gminy nie ma zlokalizowanego głównego punktu zasilania (GPZ). Zasilanie w energię elektryczną obszaru gminy ma charakter dwustronny:

- * z kierunku R-159 (Trzebnica) linią napowietrzną L-156 o napięciu 20 kV;
- * z kierunku GPZ Psie Pole linią napowietrzną L-156 o napięciu 20 kV;
- * z kierunku Oborniki Śl. linią napowietrzną 20 kV L-107 i L-146 przez linię L-16.

Przez obszar gminy przebiega 5 linii napowietrznych wysokiego napięcia o charakterze tranzytowym z kierunków:

- * linia 400 kV Pasikowice-Mikułowa;
- * linia 110 kV (s-131) NZPO Brzeg Dolny – Pasikowice;
- * linia 110 kV (s-130) Wołów – Pasikowice;
- * linia 110 kV (s-127) Oborniki Śl. – Pasikowice;
- * linia 110 kV (s-128) Milicz – Pasikowice.

3.5.7 Telekomunikacja

Na obszarze gminy Wisznia Mała dostępna jest telefonia przewodowa. Jedynym operatorem telefonicznej sieci przewodowej na terenie gminy jest Telekomunikacja Polska S.A.

Sieć miejscowa pokrywa większość obszaru gminy. Została zbudowana w większości w latach 1997-98 i spełnia wszystkie wymagane parametry.

Na terenie gminy zainstalowanych jest 5 PAS w następujących miejscowościach:

- Wisznia Mała,
- Psary,
- Szewce,
- Strzeszów,
- Szymanów.

Poza tym teren gminy jest objęty zasięgiem wszystkich dostępnych w Polsce operatorów sieci telefonii komórkowej.

Natomiast nie ma firmy, która zajmowałaby się zakładaniem Internetu, tworzeniem sieci lokalnej.

3.5.8 Sieć drogowa

Na sieć drogową gminy Wisznia Mała składają się: 1 droga krajowa, 2 drogi wojewódzkie, 8 dróg powiatowych oraz 13 odcinków dróg gminnych.

Droga krajowa

Przez teren gminy przebiega jedna droga krajowa **droga nr 5** (Grudziądz – Poznań – Leszno – Wrocław – Świdnica – Bolków – (i dalej jako droga nr 3 do Jeleniej Góry i przejścia granicznego w Jakuszycach), będąca zarazem drogą międzynarodową E-261. Na obszarze gminy droga przebiega w znacznej części poprzez obszar zabudowany tj., przez miejscowości: Psary, Kryniczno - Ligota Piękna - Wisznia Mała.

Długość drogi na terenie gminy wynosi: 11,382 km (tj. pomiędzy jej 332,881 , 344,263 km) i na całym odcinku ma ona nawierzchnię twardą ulepszoną. Droga nr 5 jest na odcinku przebiegającym przez gminę drogą jednojezdniową o średniej szerokości 7,0 m. Odcinkowo (obszar Wiszni Małej) droga posiada utwardzone i poszerzone pobocze.

Droga nr 5 jest poważną blokadą rozwoju gminy: zła nawierzchnia, brak odpowiedniej szerokości, brak prawo i lewoskrętów, brak zatok autobusowych, przejść dla pieszych. Natężenie ruchu jest bardzo wysokie -generalny pomiar ruchu wykonany w 1995r. wykazał, iż średniodobowy ruch pojazdów (SDR) wyniósł około 9 000, przy znacznym – ok. 15% udziale ruchu ciężarowego.

Przebieg drogi przez wiele miejscowości jest uciążliwy dla mieszkańców, powoduje utrudnienia w ruchu i stanowi zagrożenie bezpieczeństwa. Ze względu na liczne kolizje i wypadki, na drodze w miejscowości Wisznia Mała ustanowiony został Czarny Punkt.

Drogi wojewódzkie

Przez obszar gminy przebiegają 2 drogi wojewódzkie: droga nr 342 Wrocław-Oborniki Śl., przebiegająca przez południowo-zachodnią część gminy oraz droga nr 348 – krótki odcinek pomiędzy stacją kolejową Szewce a drogą wojewódzką 342.

Łączna długość dróg wojewódzkich na terenie gminy wynosi 3,375 km.

Stan techniczny drogi nr 342 jest niezadowalający – nawierzchnia jest skoleinowana i wymaga odnowy. Wpływ na stan techniczny tej drogi ma duże natężenie ruchu.

Drogi powiatowe

Osiem dróg powiatowych przebiega przez obszar gminy a ich łączna długość wynosi 41,2 km, z tego o nawierzchni twardej 36,5 km, w tym nieulepszonej 4,7 km. Spośród nich większe znaczenie ma droga 47 516 łącząca gminę Zawonia z Wrocławiem i przebiegająca przez południowo-wschodnią część gminy. Drogi powiatowe przebiegające przez gminę Wisznia Mała posiadają złą nawierzchnię, zbyt małą szerokość, brak chodników, co utrudnia ruch, przede wszystkim mijanie się pojazdów. Te czynniki mają wpływ na to, że jest wiele kolizji i wypadków na terenie gminy.

Drogi gminne

Łączna długość dróg gminnych wynosi 243 km. Drogi lokalne stanowią:

- Ogółem drogi statutowe – 29,8 km
- Ogółem drogi wewnętrzne (ulice) – 40 km
- Ogółem drogi rolnicze – 173 km

70 km dróg gminnych to drogi osiedlowe o stanie nawierzchni niezadowalającym, z czego 50 km to drogi niczym nie utwardzone: brak nawierzchni, brak chodników, odwodnień.

Tabela 19 Wykaz nawierzchni dróg gminnych Wiszni Małej, stan na dzień 15.10.2007 r.

Lp.	Obręb	Drogi gminne (lokalne statutowe)		Drogi wewnętrzne		
		Twarde Dł. km	Gruntowe dł. km	Ulice		Rolnicze
				Twarde dł. km	Gruntowe dł. km	Gruntowe dł. km
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
1.	Kryniczno		1,05	0,26	0,26	5,97
2.	Krzyżanowice			0,43	1,595	4,18
3.	Ligota Piękna	1,398	0,204	1,17	8,731	13,33
4.	Machnice		0,37	0,256	0,218	10,7
5.	Malin		0,61	0,4	3,055	7,38

6.	Mienice	2,505		0,1	0,64	9,38
7.	Ozorowice	0,181	1,175	0,32	0,779	14,55
8.	Pierwoszów		0,62	0,4	0,97	19,24
9.	Piotrkowiczki	1,358		0,2	0,83	16,854
10.	Psary		1,09	1,88	3,813	3,69
11.	Rogoź	1,089	1,204	0,3	1,05	7,78
12.	Strzeszów	1,708	2,822	1,2	0,36	18,87
13.	Szewce	0,175	2,85	1	1,102	12,35
14.	Szymanów	1,326	3,011	1,74	0,839	8,96
15.	Wisznia Mała	1,309	3,232	0,646	4,616	14,939
16.	Wysoki Kościół	0,391	0,276	0,3	0,469	4,87
RAZEM		11,44	18,514	10,602	29,327	173,043

Zródło: Urząd Gminy Wisznia Mała

3.5.9. Układ komunikacyjny

Gmina Wisznia Mała posiada sprawną sieć przewozów pasażerskich: komunikację PKP oraz PKS. Przez obszar gminy przebiegają 2 linie kolejowe.

1. linia kolejowa nr 270 relacji Wrocław – Poznań ze stacją w Szewcach, przechodząca przez południowo-zachodnią część gminy, mająca znaczenie państwowe;
2. linia kolejowa nr 326 relacji Wrocław-Psie Pole-Trzebnica. Linia ta jest zawieszona dla ruchu pasażerskiego i ruchu towarowego. Przystanki na tej linii znajdują się w Pasikowicach i Siedlcu Trzebnickim (gmina Długołęka) oraz w Brochocimie Trzebnickim (miasto i gmina Trzebnica).

Między wszystkimi miejscowościami na terenie gminy funkcjonuje powiązana komunikacja autobusowa PKS Wrocław i PKS Wołów oraz Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacji we Wrocławiu. Na obszar gminy docierają miejskie autobusy z Wrocławia są to linie nr 130 i 908 (łączy północne osiedla Wrocławia: Karłowice, Poświętne, Widawa z miejscowościami położonymi na południu gminy: Psary, Szymanów, Krzyżanowice). Oprócz tego trasę Trzebnica-Wrocław przez Wysoki Kościół - Wisznę Małą – Ligotę Piękną i Kryniczno obsługuje mikrobusami prywatny przewoźnik z siedzibą w Trzebnicy. Poza tym na terenie gminy funkcjonuje komunikacja lokalna zorganizowana przez gminę. Stanowi uzupełnienie komunikacji PKS – dowozi pasażerów do drogi głównej i pozostałych połączeń PKS.

Miejscowości gminy są dobrze skomunikowane z Wrocławiem i stolicą powiatu–Trzebnicą. Wynika to z bliskości aglomeracji wrocławskiej oraz przebiegu przez gminę drogi krajowej nr 5.

Na terenie gminy w miejscowości Szymanów, w południowo-zachodniej części gminy, znajduje się trawiaste lotnisko Aeroklubu Wrocławskiego. Służy ono lotnictwu sportowemu i agrotechnicznemu.

3.6 DZIAŁANOŚĆ GOSPODARCZA

3.6.1. Rolnictwo

Gmina Wisznia Mała jest gminą rolniczą, obszar gminy znajduje się w grupie jednostek samorządowych województwa dolnośląskiego o najlepszych warunkach przyrodniczych do prowadzenia produkcji rolniczej pod względem jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej, uwzględniającej m.in. takie parametry jak: warunki glebowe, agroklimat, warunki wodne i rzeźbę terenu.

Użytki rolne stanowią 67,4 % powierzchni gminy, natomiast 14,2% zajmują lasy i grunty leśne. W części południowej gminy przeważają gospodarstwa ogrodnicze, natomiast północna część gminy - położona na terenach pagórkowatych - sprzyja rozwojowi sadownictwa.

Tabela 20 Struktura użytków gruntów w gminie Wisznia Mała

l.p	Obręb	Jednostka	Powierzchnia Ogólna Obr.	Użytki rolne					Lasy i zadrzewienia	Wody	Tereny zabudowane	Drogi	Nieużytki	Pozostałe
				Ogółem	Grunty orne	Sady	Łąki	Pastwiska						
1	Kryniczno	ha	474,67	388,38	330,73	15,96	26,21	15,48	20,87	4,96	16,49	17,34	15,12	11,51
		%	100	81,9	69,7	3,4	5,5	3,3	4,4	1	3,5	3,7	3,2	2,3
2	Krzyżanowice	ha	221,91	134,89	115,56	0,43	9,88	9,02	0,46	7,77	13,90	10,31	-	54,58
		%	100	60,9	52,1	0,2	4,5	4,1	0,2	3,5	6,3	4,6	-	24,5
3	Ligota Piękna	ha	642,39	324,26	245,42	7,45	42,80	28,59	206,09	5,87	50,52	27,18	1,35	27,12
		%	100	50,6	38,2	1,2	6,7	4,5	32,1	0,9	7,9	4,2	0,2	4,1
4	Machnie	ha	437,24	343,42	252,86	-	19,14	71,42	63,27	5,07	9,83	14,69	0,70	0,26
		%	100	78,5	57,8	-	4,4	16,3	14,5	1,2	2,2	3,3	0,2	0,1
5	Malin	ha	624,11	359,48	292,50	1,90	54,24	10,84	83,99	4,52	13,80	12,46	5,57	144,29
		%	100	57,6	46,9	0,3	8,7	1,7	13,5	0,7	2,2	2,0	0,9	23,1
6	Mienice	ha	1221,26	398,25	323,89	1,33	37,40	35,63	771,86	5,41	10,34	18,75	2,65	14
		%	100	32,6	26,5	0,1	3,1	2,9	63,2	0,4	0,8	1,5	0,2	1,3
7	Ozorowice	ha	633,88	523,63	382,84	4,64	52,00	84,15	33,80	11,78	29,45	22,68	4,38	8,16
		%	100	82,6	60,4	0,7	8,2	13,3	5,3	1,9	4,6	3,6	0,7	1,3
8	Pierwszów	ha	512,49	402,84	402,84	0,72	20,53	23,42	7,50	3,55	18,05	20,30	8,31	7,27
		%	100	78,6	78,6	0,1	4	4,6	1,5	0,7	3,5	4,0	1,6	1,4
9	Piotrkowiczki	ha	741,13	536,71	536,71	5,63	29,19	93,45	17,81	6,36	20,59	21,30	1,17	8,92
		%	100	72,4	72,4	0,8	3,9	12,6	2,4	0,9	2,8	2,9	0,2	1,1
10	Psary	ha	384,30	240,26	240,26	44,91	44,91	6,55	15,39	10,11	30,48	17,80	0,20	17,59
		%	100	62,5	62,5	11,7	11,7	1,7	4	2,6	7,9	4,6	0,1	4,6
11	Rogoź	ha	289,70	259,29	211,00	8,72	9,56	30,01	1,14	3,04	9,36	10,92	0,54	5,41
		%	100	89,5	72,8	3	3,3	10,4	0,4	1	3,2	3,8	0,2	1,9
12	Strzeszów	ha	959,92	846,13	795,56	6,99	18,85	24,73	34,78	8,13	29,40	35,32	1,98	4,18
		%	100	88,2	82,9	0,7	2	2,6	3,6	0,8	3,1	3,7	0,2	0,4
13	Szewce	ha	976,19	814,64	635,05	6,64	128,81	26,14	14,82	14,89	36,06	43,49	4,54	47,75
		%	100	83,5	66,9	0,7	13,2	2,7	1,5	1,5	3,7	4,5	0,5	4,8
14	Szymanów	ha	556,75	467,81	422,16	5,25	33,97	6,43	14,46	13,80	19,48	20,63	0,53	20,04
		%	100	84	75,8	0,9	6,1	1,2	2,6	2,5	3,5	3,7	0,1	3,6
15	Wisznia Mała	ha	637,58	382,28	294,73	18,97	39,12	29,46	167,69	6,84	35,17	27,75	4,05	13,80
		%	100	59,9	46,2	3,0	6,1	4,6	26,3	1,1	5,5	4,4	0,6	2,2
16	Wysoki Kościół	ha	125,65	107,76	97,86	1,09	1,50	7,31	0,36	0,28	5,19	9,46	0,12	2,48
		%	100	85,8	77,9	0,9	1,2	5,8	0,3	0,2	4,1	7,5	0,1	2
Gmina		ha	10 333	6935,02	5750,51	86,73	595,01	502,77	1458,70	112,38	348,11	335,69	51,21	1053,77
		%	100	67,4	55,9	0,8	5,8	4,9	14,2	1,1	3,4	3,3	0,5	10,1

Źródło: Urząd Gminy Wisznia Mała

Na obszarze gminy dominującą, a właściwie jedyną formą, jest rolnictwo indywidualne. W strukturze gospodarstw rolnych przeważają gospodarstwa o powierzchni do 1 ha, stanowią one 39,7% ogółu oraz gospodarstwa o powierzchni od 2 do 5 ha (20% ogółu).

Tabela 21 Struktura gospodarstw rolnych według rodzaju i grup obszarów użytków rolnych.

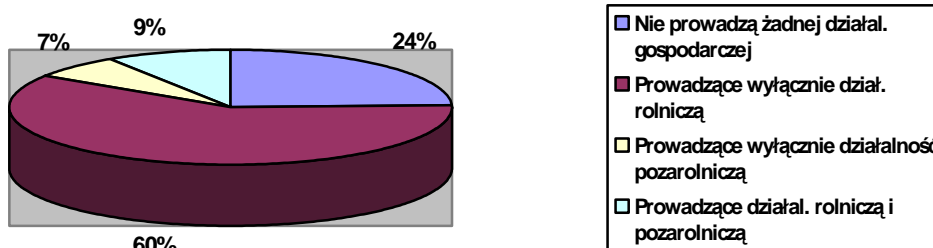
Gospodarstwa wg rodzaju i grup obszarowych użytków rolnych		
gospodarstwa rolne		
Ogółem	gosp. rol.	1045
do 1 ha włącznie	gosp. rol.	415
powyżej 1 do mniej niż 2 ha	gosp. rol.	181
od 2 do mniej niż 5 ha	gosp. rol.	210
od 5 do mniej niż 7 ha	gosp. rol.	85
od 7 do mniej niż 10 ha	gosp. rol.	77
od 10 do mniej niż 15 ha	gosp. rol.	34
od 15 do mniej niż 20 ha	gosp. rol.	13
od 20 do mniej niż 50 ha	gosp. rol.	17
od 50 do mniej niż 100 ha	gosp. rol.	6
100 ha i więcej	gosp. rol.	7
W tym gospodarstwa indywidualne		
Ogółem	gosp. rol.	1042
do 1 ha włącznie	gosp. rol.	415
powyżej 1 do mniej niż 2 ha	gosp. rol.	181
od 2 do mniej niż 5 ha	gosp. rol.	210
od 5 do mniej niż 7 ha	gosp. rol.	85
od 7 do mniej niż 10 ha	gosp. rol.	76
od 10 do mniej niż 15 ha	gosp. rol.	34
od 15 do mniej niż 20 ha	gosp. rol.	13
od 20 do mniej niż 50 ha	gosp. rol.	16
od 50 do mniej niż 100 ha	gosp. rol.	6
100 ha i więcej	gosp. rol.	6

Źródło: Narodowy Spis Powszechny, GUS, 2002 r.

Większość gospodarstw na terenie gminy prowadziło wyłącznie działalność rolniczą 626 gosp.rol.(60% ogółu), 9% (95 gosp.rol) prowadziło działalność rolniczą i pozarolniczą, 70 gosp.rol (7%) prowadziło wyłącznie działalność pozarolniczą. W gminie 24% (324 gosp.rol) gospodarstw nie prowadziło w ogóle żadnej działalności gospodarczej.

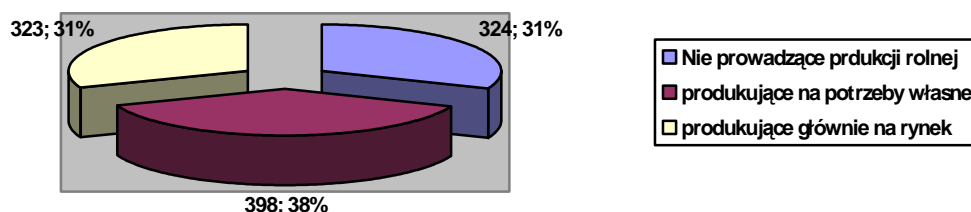
Wykres 15. Gospodarstwa wg rodzaju gospodarstwa i rodzaju działalności gospodarczej

Źródło: Narodowy Spis Powszechny, GUS, 2002

W gminie produkuje na własne potrzeby 38% gospodarstw rolnych, natomiast 31% produkuje głównie z przeznaczeniem na rynek.

Wykres 16. Gospodarstwa wg rodzaju i celu produkcji

Źródło: Narodowy Spis Powszechny, GUS, 2002

Według danych z Powszechnego Spisu Rolnego 2002 r. na terenie gminy Wisznia Mała, pod względem powierzchni zasiewów ziemiopłodów dominowały zboża, których areal stanowił 50,2% ogólnej powierzchni zasiewów.

Tabela 22. Struktura zasiewów głównych ziemiopłodów.

Powierzchnia zasiewów wg rodzaju gospodarstwa		
rolnictwo ogółem		
Ogółem	Ar	419.319
Zboża, w tym:	Ar	210.488
Pszenica	Ar	127.579
Żyto	Ar	22.237
Jęczmień	Ar	37.421
Owies	Ar	8.480
Pszenżyto	Ar	14.771
Pastewne (inne zbożowe łącznie z kukurydzą na ziarno)	Ar	123.709
strączkowe jadalne	Ar	414
Ziemniaki	Ar	21.623
Przemysłowe (buraki cukrowe, rzepak, inne)	Ar	24.727
Pozostałe uprawy	Ar	17.563

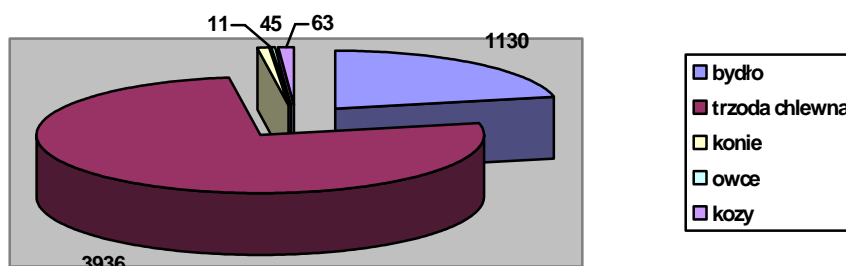
Źródło: Narodowy Spis Powszechny, GUS, 2002 r.

W gospodarstwach rolnych w gminie w hodowli zwierząt przeważa głównie hodowla trzody chlewnej oraz bydła.

Wykres 17 Zwierzęta gospodarskie w szt.

Źródło: Narodowy Spis Powszechny, GUS, 2002 r.

Tabela 23. Maszyny i urządzenia rolnicze wg rodzaju gospodarstwa.

Maszyny i urządzenia rolnicze wg rodzaju gospodarstwa	
Urządzenia rolnicze	Szt.
Ciągniki	446
samochody ciężarowe	123
kombajny zbożowe	29
kombajny ziemniaczane	15
kombajny buraczane	17

Źródło: Narodowy Spis Powszechny, GUS, 2002 r.

3.6.2 Działalność pozarolnicza

Wisznia Mała jest gminą typowo rolniczą, cechy te sprawiają, iż w części południowej dominują gospodarstwa ogrodnicze, zaś na północy rozwija się sadownictwo. Natomiast w części sąsiadującej z Wrocławiem (w miejscowościach Krzyżanowice, Psary i Szymanów) rozwija się ponadto handel i usługi oraz funkcjonują zakłady produkcyjne i rzemieślnicze. Położenie blisko Wrocławia stanowi jeden z głównych atutów sprzyjających rozwojowi gminy. Duże miasta posiadające zróżnicowaną strukturę funkcjonalną, sprzyjają rozwojowi gospodarczemu obszarów wiejskich oraz przyczyniają się do likwidacji wielu barier rozwojowych. Sąsiedztwo aglomeracji wrocławskiej stwarza dogodne warunki prowadzenia działalności gospodarczej wnosząc zapotrzebowanie dla sektorów gospodarki, które z uwagi na warunki urbanistyczne czy pewne normy nie mogą być ulokowane w mieście.

Tabela 24 Podmioty gospodarki narodowej w gminie Wisznia Mała zarejestrowane w rejestrze REGON wg sektorów własnościowych

	2003	2004	2005	2006
Ogółem	683	709	753	777
Sektor publiczny				
podmioty gospodarki narodowej ogółem	14	16	17	17
państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego ogółem	10	12	14	14
spółki handlowe	1	1	1	1
spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	1	1	1	1
Sektor prywatny				
podmioty gospodarki narodowej ogółem	669	693	736	760
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	569	586	622	631
spółki handlowe	35	41	46	53
spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	13	14	15	16
Spółdzielnie	3	3	3	3
stowarzyszenia i organizacje społeczne	5	5	8	13

Źródło: GUS

Na koniec roku 2006 działało na terenie gminy 777 podmiotów gospodarczych, z czego 760 to podmioty gospodarcze sektora prywatnego. Na terenie gminy działa 631 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, 53 spółki handlowe i 16 spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego. Wśród większych przedsiębiorstw zarejestrowanych na terenie gminy wskazać możemy m.in.:

Wisznia Mała

- Alta. Sp. z o.o. Producent przyczep i zabudów samochodowych. Dozorowany montaż żurawi
- GL-Pumeks. Zakład wyrobów piankowych
- Trak. Przedsiębiorstwo produkcyjno - handlowo - usługowe. Tartak
- Hanbud. S.j.

Psary

- BMW Stando Service
- Boćko. Stolarstwo. Producent mebli na zamówienie
- Budinpol. Materiały budowlane
- Dolnośląskie Centrum Logistyczne. Sp. z o.o.
- Lechpol
- Limex. Importer obuwia i odzieży. Przedstawiciel firmy Gezer
- Motip Dupli Polska. Sp. z o.o.

- Openplast
- Perfund
- Sajmet. S.j. Obrabiarki sterowane numerycznie, frezarki, tokarki
- Savi Inwestycje. Sp. z o.o.
- Savi Technologie. Sp. z o.o.
- Tel Force One SA
- Urban. Ogrodzenia, bramy, furtki
- Baby Maxx - Supermarket dla dzieci
- Grapol Sp. z o.o.
- Extherm-2

Strzeszów

- Austropol-Soki. Sp. z o.o. Woda Pałacowa. Produkcja i dystrybucja wody źródlanej
- Auto-Test. Zakład mechaniki i diagnostyki
- Pisarek Czesław. Gospodarstwo rolne

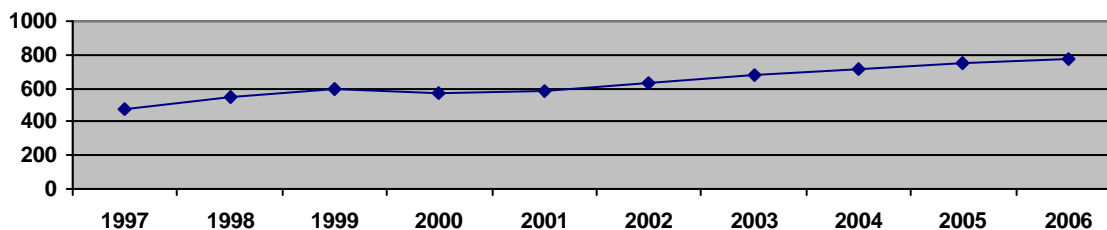
Szymanów

- Ceramix SC. Producent podokienników ceramicznych szkliwionych
- Glasspol. Pustaki szklane. Załuski M.

Szewce

- Jamp. Instalacje elektryczne. Wykonawstwo, projektowanie
- Komar Feliks. Opał
- Rega. Masarnia
- Stratus. Sp.j. Produkcja i sprzedaż mebli biurowych

Wykres 18. Podmioty gospodarcze ogółem na przestrzeni 1997-2006

Źródło: GUS

Według danych uzyskanych z GUS ilość podmiotów na terenie gminy Wisznia Mała na przestrzeni 10 ostatnich lat systematycznie wzrasta, co przełożyło się na wzrost miejsc pracy, a tym samym spadek bezrobocia.

Mieszkańcy mają zapewniony dostęp do sklepów spożywczych i ogólnie przemysłowych. W większych sołectwach zlokalizowane są sklepy spożywczo – przemysłowe. Dostępność stacji benzynowej również jest wystarczająca, na terenie gminy zlokalizowane są dwie stacje we wsi Wisznia Małej i Ligocie Pięknej. Mieszkańcy korzystają również z placówek usługowych, w tym z usług Banku Spółdzielczego w Wiszni Małej.

3.7 DZIEDZICTWO KULTUROWE I TURYSTYKA

3.7.1. Zabytki kultury materialnej

Istniejące na obszarze gminy Wisznia Mała zabytki kultury materialnej są tworem wielu wieków bogatej historii. Niestety, wiele z nich nie zachowało się do czasów dzisiejszych ulegając zniszczeniu przede wszystkim podczas działań wojennych. Te zaś, które przetrwały, są znaczącym potencjałem kulturowym. O wartościach kulturowych gminy decyduje historia poszczególnych miejscowości oraz zachowane zabytki, do których należą nie tylko obiekty architektoniczne, lecz także układy planów wsi i zieleń komponowana oraz stanowiska archeologiczne. Na terenie gminy Wisznia Mała usytuowane są następujące obiekty budowlane oraz stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków, podlegające ochronie w trybie *Ustawy o ochronie dóbr kultury*:

Kryniczno: Kościół parafialny p.w. św. Stanisława wpisany do rejestru zabytków pod numerem 1714 decyzją z dnia 20. VI 1966r.

Krzyżanowice: Grodzisko w samej wsi, wpisane do rejestru zabytków pod numerem 1296/773

Machnice: Pałac (ok.1830 r.; w 2 poł. XIX w. do bocznej ściany pałacu dobudowano dwukondygnacyjną część z wieloboczną przybudówką), spichlerz i budynek gospodarczy (I poł. XIX w.) wpisany do rejestru zabytków pod numerem 441/W decyzją z dn. 13. IV 1979 r.

Malin: Pałac i park wpisane do rejestru zabytków pod nr. 454/W decyzją z dn. 29. XI 1980 r.

Mienice: Pałac wpisany do rejestru zabytków pod nr 640/W decyzją z dn. 30. V 1990 r.

Ozorowice: Kościół filialny p.w. św. Jana Chrzciciela wpisany do rejestru zabytków pod nr 1205 decyzją z dn. 15. XII 1964 r.

Ozorowice: dwór wpisany do rejestru zabytków pod nr 1206 decyzją z dn. 15. XII 1964 r.

Piotrkowiczki: Kościół filialny p.w. Najświętszego Serca Jezusowego i dzwonnica, wpisane do rejestru zabytków pod nr 1718 decyzją z dn. 20 VI 1966 r.

Strzeszów: Kościół filialny p.w. św. Jadwigi, obecnie p.w. Podwyższenia Krzyża wpisany do rejestru zabytków pod nr 1040 decyzją z dn. 23.I 1964 r.

Strzeszów: Dzwonnica wpisana do rejestru zabytków pod nr 1719 decyzją z dn. 23.VI 1966 r.

Strzeszów: Pałac wpisany do rejestru zabytków pod nr 450/W decyzją z dn.10. X 1980 r.

Szewce: Kościół parafialny p.w. św. Anny wpisany do rejestru zabytków pod nr 1209 decyzją z dn. 15.XII 1964 r.

Wisznia Mała: Park i pałac wpisane do rejestru zabytków pod nr 418/W decyzją z dn. 29.VI 1978 r.

Wysoki Kościół: Kościół parafialny p.w. Niepokalanego Serca NMP oraz kaplica cmentarna, wpisane do rejestru zabytków pod nr 646/W decyzją z dn. 29. V 1990r.

Wysoki Kościół: Kaplica przy kościele Niepokalanego Serca NMP wpisana do rejestru zabytków pod nr 1723 decyzją z dn. 20.VI 1966r.

Obiektem dziedzictwa kultury jest Pomnik Pamięci Narodowej w Piotrkowiczkach. Obiekt ten znajduje się w bardzo dobrym stanie technicznym. Pozostałe zabytkowe obiekty, kościoły są w różnej kondycji - większość wymaga prac renowacyjnych i ratowania substancji budowlanej.

3.7.2 Turystyka

Gmina Wisznia Mała z uwagi na charakter rolniczy gminy, a także walory krajobrazowe i przyrodnicze, powinna zadbać o rozwój turystyki na swoim terenie. Rozwój turystyki odgrywa bardzo istotną rolę w kształtowaniu proekologicznych struktur gospodarczych w gminie. W porównaniu z przemysłem turystyka jest mniej kapitałochłonna, a inwestycje turystyczne szybciej przynoszą efekty ekonomiczne i zatrudnieniowe. Rozwój turystyki wpływa również na zmiany wtórne w postaci zmian struktury branżowej poprzez pobudzenie rozwoju usług i handlu.

Gmina Wisznia Mała posiada ciekawe tereny przyrodnicze oraz jest położona na obszarze o wysokości od 110 – 230 m. npm, o zróżnicowanych stosunkach morfologicznych. W obrębie

gminy wyróżnia się następujące jednostki morfologiczne (wg rejonizacji przedsudeckiego obszaru Dolnego Śląska w. Walczaka) :

- dolina rzeki Widawy
- równina Oleśnicka
- wysoczyzna moreny dennej
- równina sandrowa
- doliny rzeczne
- Wzgórza Trzebnickie

Również niewielka odległość od Wrocławia przyciąga coraz większą rzeszę turystów. W miejscowości Szymanów znajduje się lotnisko sportowe Aeroklubu Wrocławskiego, z którego korzystają szybownicy i skoczkowie spadochronowi, w Rakowie znajduje się szkoła jazdy konnej oraz pole golfowe. W miejscowościach: Ozorowice i Krzyżanowicach znajdują się stadniny koni.

Dodatkową atrakcją są zabytki znajdujące się w samej Wiszni Małej: park i pałac wpisane do rejestru zabytków pod nr 418/W decyzją z dn. 29.VI 1978 r.

Przez gminę przechodzą ponadto dwa szlaki rowerowe: wspomniana już wcześniej Trzebnicka Pętla Rowerowa – szlak czerwony, który na terenie gminy Wisznia Mała biegnie przez miejscowości Szewce, Strzeszów, Piotrkowiczki, Wysoki Kościół i Pierwoszów, oraz szlak zielony z Wrocławia do Trzebnickiej Pętli Rowerowej, przez Krzyżanowice, Psary, Kryniczno, Malin, Pierwoszów, i z drugiej strony gminy przez Szymanów, Szewce i Ozorowice. Usytuowanie szlaków rowerowych zachęca społeczność lokalną do aktywnego spędzania czasu wolnego, szczególnie w okresie wiosny i lata.

Mimo tego, że na terenie gminy rozwój turystyki jest możliwy, brak jest niestety zaplecza w tym zakresie – np. hoteli. Jediną bazę noclegową stanowi kemping, na terenie którego znajdują się domki kempingowe (3 domki).

Dodatkowym atutem dla gminy Wisznia Mała, prowadzącym do rozwoju turystyki jest przynależność do powiatu trzebnickiego, którego krajobraz jest malowniczy i urozmaicony, pomiędzy Wzgórzami Trzebnickimi a Doliną Baryczy. Decyduje to o jego walorach turystycznych, atrakcyjnych przede wszystkim dla mieszkańców Wrocławia i okolic ale również dla całego Dolnego Śląska. Gmina Wisznia Mała należy do **Stowarzyszenia Gmin Turystycznych Wzgórz Trzebnickich i Doliny Baryczy**. W skład Stowarzyszenia wchodzi

gminy: Oborniki Śl., Trzebnica, Wisznia Mała, Zawonia, Żmigród, a od 2004 r. gminy Prusice i Dobroszyce. Stowarzyszenie obejmuje swoim działaniem obszar Wzgórz Trzebnickich i Doliny Baryczy. Główne kierunki działania to: wspieranie samorządów na terenie działania Stowarzyszenia w tworzeniu przedsięwzięć związanych z rozwojem turystyki, rekreacji i wypoczynku, współpraca między gminami i powiatami w regionie, inicjowanie działań pro-turystycznych, wspólna promocja, pozyskiwanie środków na realizację zadań, aktywizacja społeczności lokalnej, organizacja i koordynacja imprez oraz szkoleń.

Odwiedzający gminę, powiat trzebnicki mają do dyspozycji obiekty o różnym standardzie i cenie. Najbardziej rozwiniętą bazę noclegową mają największe miasta powiatu, ale i na obszarach wiejskich turyści znajdą coś dla siebie.

Na terenie gminy rozwój różnorodnych form rekreacji i wypoczynku jest ograniczony z powodu braku większej liczby miejsc noclegowych.. W niedalekiej odległości znajdują się: Rezerwat „Stawy Milickie kompleks Radziąc” oraz Rezerwat „Stawy Milickie kompleks Jamnik”. Natomiast w Wiszni Małej znajduje się Ośrodek Wodny z domkami kempingowymi, polem biwakowym i kąpieliskiem.

Źródła rozwoju turystyki na terenie gminy Wisznia Mała należy upatrywać w ochronie przyrody i krajobrazu. Atrakcyjność turystyczna danego obszaru zależy także od walorów środowiska kulturowego, które znacznie stymulują rozwój turystyki. Gmina posiada obiekty zabytkowe, parki.

Szansę w rozwoju turystyki pieszej i rowerowej można upatrywać w wykorzystaniu terenów położonych w dorzeczu rzeki Widawa oraz stworzeniu ścieżek przyrodniczych.. Można spodziewać się, że w przyszłości na terenie gminy powstaną również gospodarstwa agroturystyczne. Rozwój agroturystyki sprzyjałby lepszemu wykorzystaniu zasobów i zwiększał możliwości zatrudnienia. Podobne trendy występują także w przypadku rozwoju rekreacji.

3.8. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNO-SOCJALNA

3.8.1. Edukacja

Na terenie gminy Wisznia Mała funkcjonuje 1 Przedszkole Publiczne w miejscowości Strzeszów, przedszkole „Mały Szewczyk” w Szewcach prowadzone przez Stowarzyszenie Wczesnej Edukacji „Mały Szewczyk” oraz 1 przedszkole prywatne w Krynicznie. Ponadto pracują 4 oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych w miejscowościach: Wisznia Mała, Psary, Szewce i Kryniczno; 5 szkół podstawowych w miejscowościach: Wisznia Mała, Strzeszów, Psary, Szewce i Kryniczno oraz 2 gimnazja w miejscowościach: Szewce i Kryniczno.

Do szkół podstawowych i gimnazjów dzieci i młodzież przyjmowana jest w zależności od miejsca zamieszkania. Na terenie gminy wyznaczonych jest 7 okręgów/obwodów szkolnych, równych liczbie 5 szkół podstawowych oraz liczbie 2 szkół gimnazjalnych, znajdujących się na terenie gminy:

- Obwód szkolny nr 1 to Szkoła Podstawowa w Szewcach – uczęszczają tutaj dzieci zamieszkałe w miejscowościach: Szewce, Ozorowice, Paniowice.
- Obwód szkolny nr 2 to Szkoła Podstawowa w Krynicznie – uczęszczają tutaj dzieci zamieszkałe w miejscowościach: Kryniczno, Rogóż, Malin, Ligota Piękna.
- Obwód szkolny nr 3 to Szkoła Podstawowa w Strzeszowie – uczęszczają tutaj dzieci zamieszkałe tylko w miejscowości Strzeszów.
- Obwód szkolny nr 4 to Szkoła Podstawowa w Psarach – uczęszczają tutaj dzieci zamieszkałe w miejscowościach: Psary, Szymanów, Krzyżanowice.
- Obwód szkolny nr 5 to Szkoła Podstawowa w Wiszni Małej – uczęszczają tutaj dzieci zamieszkałe w miejscowościach: Wisznia Mała, Mienice, Machnice, Wysoki Kościół, Piotrkowiczki i Pierwoszków.
- Obwód szkolny nr 6 to Gimnazjum w Szewcach – uczęszcza tutaj młodzież zamieszkała w miejscowościach: Szewce, Ozorowice, Strzeszów, Wisznia Mała, Mienice, Machnice, Wysoki Kościół, Piotrkowiczki, Pierwoszków.
- Obwód szkolny nr 7 to Gimnazjum w Krynicznie – uczęszcza tutaj młodzież zamieszkała w miejscowościach: Ligota Piękna, Psary, Szymanów, Krzyżanowice, Kryniczno, Malin, Rogóż.

Na terenie gminy nie ma szkoły średniej, dlatego też młodzież kończąca lokalne gimnazja, dalej może się kształcić m.in. w liceach znajdujących się w Trzebnicy, Obornikach Śląskich i we Wrocławiu. Jednocześnie dla tej młodzieży, która wybierze dalszą drogę edukacyjną, czekają choćby 22 wyższe, wrocławskie uczelnie, wśród których prym od lat wiedzie Politechnika Wroclawska i Uniwersytet Wroclawski.

Tabela 25. Liczba dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym w poszczególnych placówkach edukacyjnych na terenie gminy,

Nazwa placówki	Liczba uczęszczających dzieci w klasach „0” - Przedszkole	Liczba uczęszczających dzieci	Liczba uczęszczających dzieci - ogółem
Przedszkole Strzeszów	13	-----	60
Szkoła Podstawowa Strzeszów	-----	49	49
Szkoła Podstawowa Wisznia Mała	20	112	132
Szkoła Podstawowa Psary	18	107	125
Szkoła Podstawowa Szewce	15	114	129
Szkoła Podstawowa Kryniczno	17	151	168
Gimnazjum Szewce	-----	134	134
Gimnazjum Kryniczno	-----	124	124
RAZEM	83	791	921

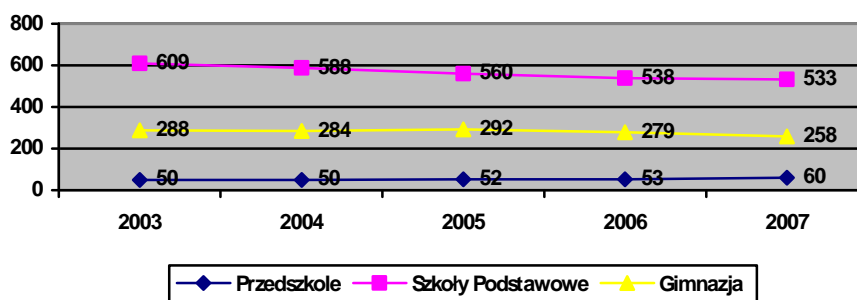
Źródło: Urząd Gminy Wisznia Mała, rok szkolny 2007/2008.

Do szkół podstawowych na terenie gminy w roku szkolnym 2007/2008 uczęszczało 603 uczniów. Największa liczba uczniów kształci się w Szkole Podstawowej w Krynicznie – 168, zaś najmniej w Szkole Podstawowej w Strzeszowie. Do Gimnazjum w Krynicznie i w Szewcach łącznie uczęszczało 258 uczniów.

W placówkach edukacyjnych dostępnych na terenie gminy, zauważalny jest ogólnopolski niż demograficzny, szczególnie widoczny wśród dzieci uczęszczających do szkół podstawowych i gimnazjalnych.

Wykres 19. Liczba uczniów w gminnych placówkach szkolnych i przedszkolnych w latach 2003 – 2007.

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, 2007 rok dane z Urzędu Gminy Wisznia Mała.

Utrzymujący się od kilku lat dodatni przyrost naturalny na terenie całej gminy, ma swoje odzwierciedlenie w zwiększającej się liczbie dzieci uczęszczających do przedszkoli. Dlatego, należy dążyć do tego, aby na terenie gminy powstało więcej przedszkoli. Władze gminy Wisznia Mała podjęły już starania o utworzenie nowego punktu/oddziału przedszkolnego przy Szkole Podstawowej w Strzeszowie, dla 25 dzieci. Powstawanie przedszkoli, to pierwszy i zapewne najważniejszy etap wyrównywania szans edukacyjnych.

Największa liczba gimnazjalistów kształci się w Gimnazjum Publicznym w Szewcach, do którego uczęszcza 134 uczniów. Niniejsze gimnazjum mieści się w tym samym budynku co szkoła podstawowa. Na niniejszą Szkołę składa się osiem izb lekcyjnych, pracownia komputerowa z dostępem do Internetu oraz sala gimnastyczna. Ponadto na terenie gimnazjum znajduje się bardzo dobrze wyposażona biblioteka z czytelnią, posiadająca w swojej ofercie dla młodzieży pokazną wideotekę lektur i filmy edukacyjne. Szkoła również codziennie dla najbardziej potrzebujących uczniów wydaje bezpłatne, ciepłe posiłki. Bogata jest również oferta gimnazjum pod względem zaoferowania swojej młodzieży zajęć pozalekcyjnych:

- kółko informatyczne,
- SKS – szkolny klub sportowy,
- kółko języka polskiego – przygotowujące młodzież do egzaminu gimnazjalnego,
- kółko matematyczne – przygotowujące młodzież do egzaminu gimnazjalnego,
- kółko historyczne – przygotowujące młodzież do egzaminu gimnazjalnego,
- kółko dziennikarskie – wydawany jest szkolny miesięcznik Zespołu Szkół w Szewcach – „Absolwent”,

- klub młodego odkrywcy.

W związku z koniecznością zlokalizowania dwóch placówek w tym samym budynku, liczba sal lekcyjnych stała się nie wystarczająca (pomieszczenia biblioteki, Sali gimnastyki korekcyjnej, pokój nauczycielski oraz magazyn na sprzęt sportowy zostały tymczasowo zaadoptowane na sale lekcyjne). Dzieci z klas 1-3 uczą się w systemie dwuzmianowym. Brakuje pomieszczeń na szatnie, pomieszczenia na świetlicę z punktem kuchennym. Świetlica jest niezbędna ,gdyż dzieci dojeżdżające z 9 miejscowości muszą pozostawać w szkole oczekując na autobus. Wyburzenie starego budynku i wybudowanie w jego miejsce nowego pozwoli na prawidłowe funkcjonowanie zespołu szkolno-gimnazjalnego. W nowym obiekcie, dostosowanym do potrzeb osób niepełnosprawnych będą znajdować się sale lekcyjne dla klas 0-3 ,szatnia dla klas 0-3 , sanitariaty , świetlica z zapleczem kuchennym ,biblioteka ,pomieszczenie dla konserwatora oraz gabinet dyrektora .

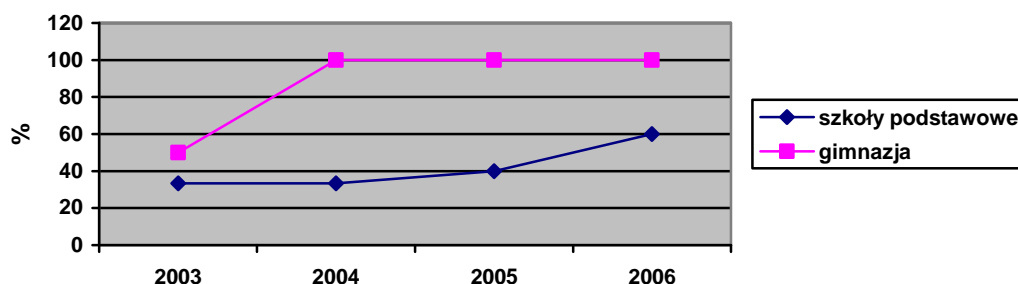
Władze Gminy postanowiły rozpocząć inwestycje „Rozbudowy Szkoły Podstawowej w Szewcach dla potrzeb kompleksu szkolno – gimnazjalnego. Inwestycja ta zwiększy szanse na lepszy rozwój edukacyjny uczniów.

Główne Przedszkole Publiczne znajduje się w na terenie sołectwa Strzeszów. Obecnie uczęszcza do niego 60 dzieci. Na poniższym wykresie ujęte zostały dane obrazujące zmieniającą się liczbę przedszkolaków, zarówno w głównym Publicznym Przedszkolu w Strzeszowie, jak i zmieniającą się liczbę przedszkolaków we wszystkich oddziałach przedszkolnych przy Szkołach Podstawowych na terenie gminy Wisznia Mała.

Nieopodal Przedszkola w miejscowości Strzeszów znajduje się również Szkoła Podstawowa z liczbą 49 uczniów. Zaplecze edukacyjne szkoły jest niewielkie. Szkoła dysponuje jedynie 5 izbami lekcyjnymi, 1 gabinetem przedmiotowym, 1 salą komputerową, biblioteką, szatnią i zaadoptowaną salą gimnastyczną. Na tyłach budynku szkoły znajduje się porośnięte trawą, niewymiarowe i w złym stanie technicznym boisko do piłki nożnej. Na nim została również wygospodarowana niewielka część na potrzeby Przedszkola, gdzie ustawiono drabinki dla przedszkolaków, tworząc tym samym dla nich niewielki i mało atrakcyjny plac zabaw. Uwagę zwraca więc konieczność modernizacji, przebudowy, rozbudowy przyszkolnej infrastruktury edukacyjno - sportowej, co pozwoliłoby zapewnić uczniom urozmaicone i aktywne zajęcia ruchowe i wychowania fizycznego, jak również przygotować atrakcyjną ofertę zajęć pozalekcyjnych, np.: poprzez powołanie SKS – szkolnego klubu sportowego w dyscyplinie piłki nożnej, koszykówki, siatkówki, czy tenisa stołowego. Wówczas dzieci i młodzież popegeerowskiego Strzeszowa mogłaby aktywnie i zdrowo spędzać czas.

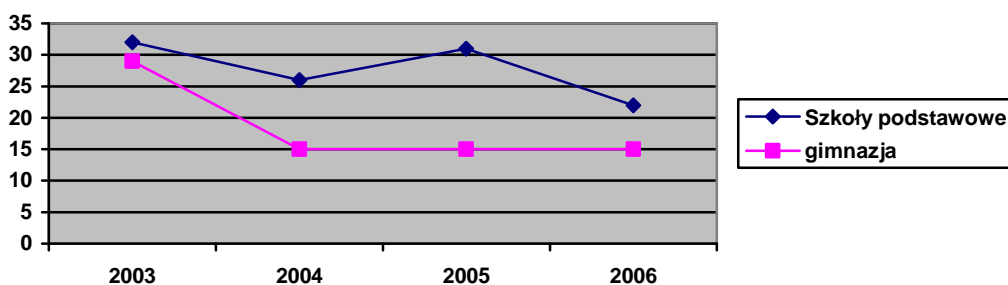

Wykres 20. Udział szkół wyposażonych w komputery na terenie gminy w latach 2003-2006

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Wykres 21. Liczba uczniów przypadających na 1 komputer w placówkach szkolnych w latach 2003-2006

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Na terenie całej gminy poza jedną dobrze wyposażoną placówką edukacyjną, tj. Zespół Szkół w Krynicznie, pozostałe instytucje edukacyjne mają zły stan materialny budynków, nie są dostatecznie wyposażone oraz nie są w stanie zaproponować swoim podopiecznym atrakcyjnego i aktywnego systemu zajęć pozalekcyjnych. Przede wszystkim gminne placówki edukacyjne nie mają rozwiniętego systemu kontaktów zagranicznych, a to ma swoje odzwierciedlenie m.in. w braku programów wymiany gminnej młodzieży z uczniami z innych krajów.

3.8.2. Kultura i sport

Na terenie gminy działa Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Wiszni Małej, który usytuowany jest w miejscowościach Piotrkowiczki i w Krynicznie. Ośrodek Kultury w Piotrkowiczkach dysponuje bardzo dobrze wyposażoną salą widowiskową na 200 miejsc.

Sala ta jest często wypożyczana do organizacji uroczystości, wesel, itp. Organizowane są tutaj również bale sylwestrowe, zabawy szkolne, przedstawienia. W miejscowości tej odbywają się również m.in.: Ogólnopolski Turniej Osób Niepełnosprawnych w warcabach, Ogólnopolski Memoriał Warcabowy im. Mariana Ratkowskiego. Ośrodek Kultury w Krynicznie posiada również salę widowiskową na 150 miejsc oraz scenę. Także i tutaj organizowane są duże imprezy gminne.

Na terenie Gminy znajdują się dwie inne placówki kulturalne, jednak zajmowane przez nie budynki wymagają remontu i modernizacji. W Mienicach przewidywany jest remont kapitalny obiektu, natomiast w Rogożu całkowite wyburzenie budynku i wybudowanie nowego.

Dostęp do literatury mieszkańcy gminy mają zapewniony dzięki działającej na terenie gminy Wisznia Mała Gminnej Biblioteki Publicznej. Znajduje się ona w Wiszni Małej, w budynku OKSiR, a także w Piotrkowiczkach – filia, w budynku Ośrodka Kultury. W bibliotece głównej, znajduje się ok. 18 tys. woluminów, można także bezpłatnie skorzystać z trzech stanowisk komputerowych z podłączeniem do internetu. Filia Gminnej Biblioteki Publicznej dysponuje ok. 17 tys. woluminów. Również i tutaj w godzinach jej pracy, można skorzystać z trzech stanowisk komputerowych z podłączeniem do internetu. Obie instytucje są otwarte dla całej społeczności, w tym szczególnie dla osób starszych i niepełnosprawnych, którym pracownicy osobiście dostarczają zamówione pozycje książkowe. Popołudniowe godziny otwarcia obu instytucji powinny zachęcać, zarówno dzieci i młodzież oraz osoby pracujące do jak najczęstszego wypożyczenia dostępnych pozycji książkowych. Niestety wg danych z Głównego Urzędu Statystycznego na koniec 31.12.2006 r. Gminna Biblioteka Publiczna Wiszni Małej liczyła tylko 549 czytelników, którzy łącznie w 2006 r. wypożyczyli ponad 16 400 pozycji. Jak pokazują dane na 1 czytelnika przypada zatem 29,9 woluminów. Liczba 549 stanowi zaledwie 6,82% ogółu całej społeczności gminnej w 2006r. Jest to zatrważająco niski odsetek ludności, która czas wolny pragnie spożytkować na czytanie literatury oferowanej przez biblioteki. Analiza danych z lat poprzednich ujętych na poniższym wykresie, wskazuje, iż z roku na rok w gminie Wisznia Mała maleje liczba czytelników korzystających z usług bibliotecznych.

Na terenie gminy znajduje się także wiele świetlic wiejskich, w których organizowane są liczne zajęcia dla dzieci i młodzieży. Na 16 sołectw należących do gminy Wisznia Mała, aż w 13 z nich są takie placówki kulturalne:

- ❖ w Krynicznie,

- ❖ w Ligocie Pięknej – 2 świetlice,
- ❖ w Malinie,
- ❖ w Mienicach,
- ❖ w Ozorowicach,
- ❖ w Pierwoszowie,
- ❖ w Piotrkowiczkach,
- ❖ w Rogożu,
- ❖ w Strzeszowie,
- ❖ w Szewcach,
- ❖ w Szymanowie,
- ❖ w Wysokim Kościele
- ❖ w Wiszni Małej.

Wszystkie świetlice wynajmowane są na organizację imprez rodzinnych, okolicznościowych, wesel. Władze Gminy dbając o świetlice na terenie gminy, które stanowią centrum kulturowe wsi, planują budowę nowych świetlic w miejscowościach Mienicach, Rogożu i Krzyżanowicach.

Przez gminę przechodzą ponadto dwa szlaki rowerowe: wspomniana już wcześniej Trzebnicka Pętla Rowerowa – szlak czerwony, który na terenie gminy Wisznia Mała biegnie przez miejscowości Szewce, Strzeszów, Piotrkowiczki, Wysoki Kościół i Pierwosów, oraz szlak zielony z Wrocławia do Trzebnickiej Pętli Rowerowej, przez Krzyżanowice, Psary, Kryniczno, Malin, Pierwosów, i z drugiej strony gminy przez Szymanów, Szewce i Ozorowice. Usytuowanie szlaków rowerowych zachęca społeczność lokalną do aktywnego spędzania czasu wolnego, szczególnie w okresie wiosny i lata.

Wypoczynek i dobrą zabawę w gminie zapewniają także odbywające się co roku okolicznościowe imprezy, jak choćby np. Puchar Lata w piłce nożnej w Ozorowicach, festyn „Złot Cyklistów” w Ozorowicach, Dolnośląski Turniej Warcabowy, dożynki, festyny, zawody wędkarskie. Władze gminy, w miarę możliwości, starają się zapewnić mieszkańcom różne formy spędzania wolnego czasu, w związku z powyższym planuje Władze Gminy planują rozpoczęcie budowy hali sportowej na terenie wsi Psary. Poza tym planowana jest inwestycja budowy, na obecnym terenie boiska przy Szkole Podstawowej w Strzeszowie i w Wiszni Małej, kompleksu edukacyjno – sportowo – rekreacyjnego.

W gminie krzewiona jest także kultura ludowa. W Szymanowie działa zespół ludowy „Szymanowianie”. Zespół ludowy istnieje również w Strzeszowie.

Ponadto na terenie gminy funkcjonują Ludowe Zespoły Sportowe: LKS „Orkan” w Ligocie Pięknej, LKS w Krzyżanowicach, LZS „VENIA” Rogoź, LZS „Start” w Strzeszowie, LZS „Błyskawica” w Szewcach, LZS „Avia” w Ozorowicach, LZS „Płomień” w Wiszni Małej, LZS w Psarach, Krynicznie i Malinie, a także Klub szachowo – warcabowy w Wiszni Małej, Związek Strzelecki „Strzelec” OSW w Wiszni Małej, jak również Uczniowskie Kluby Sportowe w Szewcach i Wiszni Małej.

Analiza otoczenia oferty kulturalnej wskazuje, iż władze gminy starają się w miarę swoich możliwości zapewnić mieszkańcom różnorakie oferty spędzania czasu wolnego. Niestety obserwowana jest jednakże nieduża aktywność mieszkańców w obszarze kultury sportu i rekreacji. Analiza otoczenia edukacyjno – sportowego szczególnie zwraca uwagę na konieczność modernizacji, przebudowy i rozbudowy infrastruktury sportowo – rekreacyjnej przy placówkach edukacyjnych, by zapewnić najmłodszym mieszkańcom poprawę warunków nauczania i możliwości rozwoju. Na terenie gminy nie ma boisk utwardzonych. Władze gminy planują ich modernizację: boiska wielofunkcyjne o nawierzchni kauczukowo-poliuretanowej będą w miejscowościach: Psary (w centralnym miejscu osiedla domków jednorodzinnych), Krzyżanowice (program Orlik 2012), w Wiszni Małej i Strzeszowie (boiska przyszkolne).

W sołectwie Wisznia Mała znajduje się Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji. Należy do niego Ośrodek Wodny, położony przy ulicy Sportowej 7, oferujący wypoczynek na świeżym powietrzu, zarówno dla mieszkańców gminy, jak i odwiedzających. Ośrodek Wodny posiada, na powierzchni 2 ha, akwen wodny z łowiskiem wędkarskim (16 stanowisk na pomostach) i wyodrębnionym w sezonie letnim kąpieliskiem. Kąpielisko otwarte jest wówczas w godzinach 10 – 18 i posiada nadzór ratowniczy, a także istnieje możliwość wypożyczenia kajaków i rowerów wodnych. Na terenie obiektu znajduje się również pole biwakowe; 3 domki campingowe, mieszczące po 6 osób w każdym z nich, domki te są w złym stanie technicznym, nie zbędny jest remont i odnowa tych domków. Na terenie obiektu znajduje się miejsce na rekreację i wypoczynek, boisko do gry w siatkówkę plażową oraz siłownia.

W miejscowości Pierwoszów znajdują się stawy oraz Ośrodek Rekreacyjny, przy którym budowany jest hotel. W miejscowości Szymanów działa lotnisko sportowe Aeroklubu Wrocławskiego, z którego korzystają szybownicy i skoczkowie spadochronowi. W

Krzyżanowicach i pobliskim Rakowie usytuowana jest stadnina koni, a ponadto w Rakowie również pole golfowe „Toya Golf & Country Club Wrocław”, zarządzane przez osoby prywatne. Jest to jedno z najładniejszych pól golfowych w Polsce z liczbą 18 i 9 dołkowych pól golfowych, z oświetlonym Driving Range – obszarem do trenowania. Na terenie obiektu znajduje się również doskonale zaopatrzonego sklep i wypożyczalnia sprzętu oraz restauracja. Odbywają się tutaj liczne turnieje klubowe, Millennium Bank Cup, Klubowe Mistrzostwa Polski i wiele innych. „Toya Golf & Country Club Wrocław” oferuje również możliwość nauki do gry w golfa pod opieką wykwalifikowanych instruktorów. Korzystanie z oferty „Toya Golf & Country Club Wrocław” jest odpłatne.

Bliskość Wrocławia – prężnego ośrodka kultury i sportu, sprawia, że mieszkańcy Wiszni Małej mogą uczestniczyć w wielorakich imprezach odbywających się właśnie w stolicy Dolnego Śląska. We Wrocławiu mają zapewniony dostęp do takich instytucji kultury, jak: kino, teatr, opera, filharmonia, liczne muzea, galerie sztuki. Mogą także brać udział w licznych wielkich wydarzeniach artystycznych, pośród których na szczególną uwagę zasługują Międzynarodowy Festiwal "Wratiscavia Cantans", Festiwal „Jazz nad Odrą”, czy Przegląd Piosenki Aktorskiej, które są chlubą stolicy Dolnego Śląska. Oprócz Wrocławia, znaczącą rolę w rozwoju kultury Dolnego Śląska pełnią także Jelenia Góra, Wałbrzych i Legnica. Czynniki te sprawiają, że władze gminy Wisznia Mała w ramach swoich zadań koncentrują się przede wszystkim na upowszechnianiu kultury popularnej, kultury tradycji lokalnej, pozostawiając krzewienie „kultury wysokiej” władzom i instytucjom stolicy regionu.

We Wrocławiu znajdują się także liczne miejskie obiekty sportu i rekreacji: lodowiska, baseny, korty i hale tenisowe, stadiony i hale sportowe, boiska do piłki nożnej, koszykówki i siatkówki, boiska do badmintonu, kręgielnie, ścianki wspinaczkowe, pole golfowe, stadiony piłkarskie. Tutaj też istnieje ogromna liczba klubów sportowych, prawie w każdej dziedzinie sportu. Zarówno miłośnicy aikido, aerobiku, badmintonu, baseball, brydża, golfu, gimnastyki artystycznej, hokeja, jeździectwa, judo, karate, kolarstwa, koszykówki, kulturystki, lekkiej atletyki, łucznictwa, nurkowania, piłki nożnej, ręcznej, siatkowej, pływania, rugby, strzelectwa sportowego, szermierki, tenisa ziemnego i stołowego, wioślarstwa, zapasów, żeglarstwa czy żużla, mogą rozwijać się sportowo, mogą realizować swoje pasje sportowe, a także zdrowo i przyjemnie spędzać swój wolny czas.

Mieszkańcy gminy Wisznia Mała mają także zapewniony swobodny dostęp do oferty kulturowej, przyrodniczej i sportowej powiatu trzebnickiego. Jego położenie w Dolinie Baryczy i na Wzgórzach Trzebnickich sprawia, że jest to teren niezwykle atrakcyjny przyrodniczo i krajobrazowo. Jest to doskonałe miejsce dla rekreacji, sportu i turystyki, co sprawia, że cieszy się ogromnym zainteresowaniem również wśród mieszkańców z sąsiednich powiatów i gmin.

3.8.3. Bezpieczeństwo

Na terenie gminy Wisznia Mała nie ma posterunku policji. Gmina podlega pod Komendę Powiatową Policji w Trzebnicy. Na terenie Gminy porządku pilnują przydzieleni dzielnicowi. W miejscowości Wisznia Mała znajduje się siedziba Ochotniczej Straży Pożarnej.

Według policyjnych zestawień w 2007 roku na terenie gminy Wisznia Mała miało miejsce 91 przestępstw. W przeciągu trzech ostatnich lat nie odnotowano najgroźniejszego przestępstwa – zabójstwa.

Tabela 26. Wykroczenia w poszczególnych kategoriach zdarzeń

Kategoria	Rok 2005	Rok 2006	Rok 2007	Wykrywalność w roku 2007 w %
Zabójstwa	0	0	0	-
Kradzieże cudzej rzeczy	48	51	49	56%
Kradzieże samochodów	7	10	13	68,2%
Kradzieże z włamaniem	26	20	21	47%
Rozboje	2	3	2	80%
Bójki i pobicia	5	7	6	85,7%

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Trzebnicy

Według policyjnych zestawień w roku 2007 w Komisariacie Policji w Trzebnicy na terenie gminy ujawniono 91 wykroczeń społecznie uciążliwych, w tym: 49 kradzieży cudzej rzeczy, 21 kradzieży z włamaniem, 13 kradzieży samochodów, 6 bójek i pobić, 2 rozboje. Pod względem wykrywalności przestępstw w kategorii bójka i pobicia 85,7% wykrywalność sprawców, w kategorii rozboje – 80%, 68,2% w kategorii kradzieże samochodów.

Tabela 27. Liczba zdarzeń drogowych na terenie gminy Wisznia Mała w latach 2005-2007

Kategoria	Rok 2005	Rok 2006	Rok 2007
Wypadki	14	9	13
Ofiary śmiertelne	6	4	3
Kolizje	152	137	161
Ranne osoby	16	12	19
Ogółem zdarzenia	166	174	174

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Trzebnicy

Przez obszar gminy biegnie droga krajowa **nr 5** (Grudziądz – Poznań – Leszno – Wrocław – Świdnica – Bolków (i dalej jako droga nr 3 do Jeleniej Góry i przejścia granicznego w Jakuszycach), będąca zarazem drogą międzynarodową E-261. Droga przebiega w znacznej części poprzez obszar zabudowany tj., przez miejscowości: Psary, Kryniczno - Ligota Piękna - Wisznia Mała. Przebieg tej drogi przez liczne miejscowości powoduje utrudnienia w ruchu, zagrożenia bezpieczeństwa i jest uciążliwy dla mieszkańców. Natężenie ruchu jest bardzo wysokie, w związku z powyższym odnotowuje się dużą liczbę kolizji. Na miejsce kolizji pierwsza dociera Straż Pożarna gminy Wisznia Mała, która udziela pierwszej pomocy. Prace, a przede wszystkim ratowanie życia usprawniłby dobry, profesjonalny samochód ratowniczy, którego Straż Pożarna nie posiada.

3.8.4 Służba zdrowia

Gmina Wisznia Mała posiada dosyć ubogą infrastrukturę służby zdrowia. Wydatki na służbę zdrowia kształtują się na poziomie około 1% ogółem rocznych wydatków budżetowych. W zakresie lecznictwa zamkniętego mieszkańcy gminy obsługiwani są przez szpitale we Wrocławiu i Trzebnicy.

Mieszkańcy gminy Wisznia Mała objęci są w ramach ubezpieczenia zdrowotnego podstawową opieką medyczną przez następujące samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej:

- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej - Ośrodek Zdrowia w Wiszni Małej,
- Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Pęgowie i w Widawie
- Szpital Rehabilitacyjny w Żmigrodzie,
- Szpital Powiatowy im. św. Jadwigi w Trzebnicy.

Jednocześnie analiza statystyki wskazuje, iż szpitale w Żmigrodzie oraz Trzebnicy posiadają małą różnorodność świadczonych usług medycznych. Może na to wpływać bliskość Wrocławia – nie opłacalne jest uruchamianie wielu komórek specjalistycznych, bo niższym kosztem można uzyskać świadczenia we Wrocławiu. Może to stwarzać problem, dla osób starszych i ubogich w dostępie do wysoko wyspecjalizowanej opieki zdrowotnej.

Problemem na terenie gminy Wisznia Mała jest również brak dostępu do podstawowej służby zdrowia.

Budynek w którym znajduje się Ośrodek Zdrowia w Wiszni Małej jest własnością gminy. Natomiast Gmina nie finansuje działalności Ośrodka. Budynek nie spełnia wymogów Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 22 czerwca 2005 r., Ośrodek nie posiada poczekalni, dojście do Ośrodka - Informacji jest możliwe tylko wewnętrznymi schodami. W związku z powyższym niepełnosprawni mają problem z samodzielnym dostaniem się do Ośrodka.

Fot. Ośrodek Zdrowia w Wiszni Małej

Ośrodek Zdrowia posiada 5 gabinetów lekarskich oraz 2 gabinety zabiegowe. Zatrudnionych jest w nim 16 osób: 2 etaty- lekarze stomatolodzy, 1 etat – lekarz chorób wewnętrznych, 1 etat pediatra, 1 lekarz chorób wewnętrznych – umowa zlecenie, 1 lekarz ginekolog – umowa zlecenie oraz 6 pielęgniarek. Rejon obsługi Ośrodka obejmuje około 6000 mieszkańców, zarejestrowanych jest 4.149 osób.

W związku z tym, iż istniejący budynek ośrodka zdrowia nie jest obecnie dostosowany do obowiązujących przepisów prawa, w tym Rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie wymagań jakim powinny odpowiadać pod względem fachowym i sanitarnym pomieszczenia i urządzenia Zakładu Opieki Zdrowotnej (m.in. rozporządzenie z dnia 10.11.2006 r. Dz. U. Nr

213, poz. 1568; czy też rozporządzenie z dnia 22.06.2005 r. Dz. U. Nr 116, poz. 985). W związku z powyższym Gmina planuje realizację projektu „Modernizacja infrastruktury ochrony zdrowia – rozbudowa ośrodka zdrowia w Wiszni Małej”. Przedmiotem niniejszego projektu będzie przebudowa i rozbudowa istniejącego budynku ośrodka zdrowia położonego przy ulicy Wrocławskiej 2 w Wiszni Małej, wraz z zapleczem administracyjnym, z infrastrukturą techniczną obejmującą: przyłącza wodne, kanalizacyjne, gazowe, energetyczne; oraz z zagospodarowaniem terenu i budową na terenie obiektu drogi wewnętrznej pieszo-jezdnej.

Niniejsza inwestycja obejm ujmować będzie:

- ♣ Przebudowę istniejącego budynku ośrodka zdrowia,
- ♣ Budowę nowego budynku o powierzchni użytkowej = 512,10m²,
- ♣ Zagospodarowanie terenu, w tym utwardzenie terenu i budowę miejsc postojowych.

Budynek zmodernizowany, w którym: powstanie sala rehabilitacji, zlokalizowana będzie administracja Ośrodka Zdrowia, administracja Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz nadal znajdować się będzie Gminne Centrum Informacji;

Budynek nowo powstały, w którym znajdować się będzie przychodnia – Ośrodek Zdrowia; będą w pełni dostępne dla osób niepełnosprawnych, przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich. Wejście do obu budynków odbywać się będzie bezpośrednio z poziomu terenu przez szerokie drzwi wejściowe, dzięki czemu osoby niepełnosprawne poruszające się na wózkach nie będą miały trudności z wejściem do budynków. Toalety w obu budynkach zostały również tak zaprojektowane, by osoby niepełnosprawne mogły z nich swobodnie korzystać. Ponadto w komunikacji przychodni także korytarze i hole zostały dostosowane do potrzeb pacjentów poruszających się na wózkach.

W nowopowstałym budynku Ośrodka Zdrowia zaprojektowane zostały:

- ★ Poradnia Dziecięca:
  - Poradnia dla dzieci zdrowych,
  - Poradnia dla dzieci chorych;
- ★ Poradnie dla Dorosłych:
  - Poradnia podstawowej opieki zdrowotnej,
  - Poradnia stomatologiczna,
  - Poradnia dla kobiet „K”,
- ★ Zaplecze socjalne.

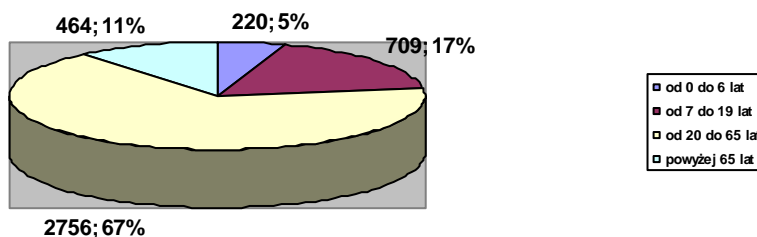
Planowany projekt zakłada realizację zadań inwestycyjnych, ukierunkowanych na poprawę jakości opieki zdrowotnej w gminie Wisznia Mała.

Tabela 28 Zatrudnienie w służbie zdrowia w gminie Wisznia Mała w 2007 r.

Wyszczególnienie	2007
Lekarze ogółem	(pediatra, 2 internistów)
Lekarz ginekolog	1
Lekarz stomatolog	2
Pielęgniarki	4
Położne	1

Źródło: Ośrodek Zdrowia w Wiszni Małej.

Wykres 22. Struktura wiekowa osób korzystających z Ośrodka Zdrowia w Wiszni Małej

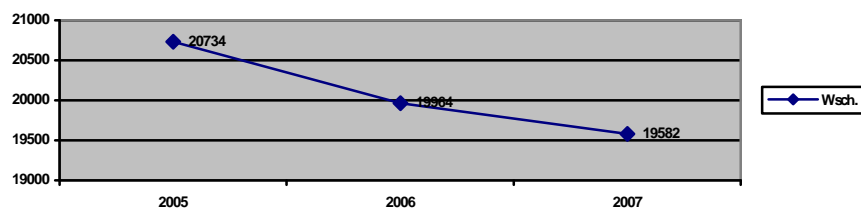

Źródło: Ośrodek Zdrowia w Wiszni Małej

Z powyższych danych wynika, iż największą liczbą osób korzystających z opieki służby zdrowia w Ośrodku są osoby w wieku od 20 do 65 lat.

Ośrodek Zdrowia w Wiszni Małej obejmuje opiekę: internistyczną i pediatryczną, stomatologiczną i ginekologiczną. Ośrodek posiada małą różnorodność świadczonych usług medycznych – specjalistycznych. Wyposażenie Ośrodka Zdrowia nie jest nowoczesne, sprzęt, aparaty medyczne jakie posiada Ośrodek został nabyty pomiędzy 1993 a 2006 rokiem.

Wykres 23 Ilość udzielonych ogólnodostępnych porad lekarskich

Źródło: GUS, 2007 r. dane z Ośrodka Zdrowia w Wiszni Małej

Na terenie gminy Wisznia Mała znajduje się jedna apteka, która obsługuje wszystkich mieszkańców gminy.

W gminie prowadzona jest również prywatna praktyka lekarska – prywatne gabinety lekarskie, m.in.: stomatologia w Krzyżanowicach i Ligocie Pięknej, pediatra w Ligocie Pięknej i logopeda w miejscowości Rogoź.

3.8.5 Pomoc społeczna

Zadania z zakresu pomocy społecznej w gminie Wisznia Mała realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Zakres tych zadań określa ustawa o pomocy społecznej. GOPS jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej, udzielającą pomocy w formie finansowej, rzeczowej, pracy socjalnej i poradnictwa. Najczęściej stosowaną formą pomocy są zasiłki finansowe. Głównym powodem przyznawania pomocy przez GOPS jest ubóstwo, bezrobocie, długotrwała choroba oraz niepełnosprawność.

Tabela 29. Powody przyznawania pomocy

Powody przyznania pomocy	Liczba rodzin
Ubóstwo	117
Bezrobocie	102
Niepełnosprawność	50
Długotrwała choroba	64
Bezradność w sprawach opiekuńczych i prowadzenia gospodarstw domowego	46
Alkoholiz	7
Pomoc udzielana w postaci pracy socjalnej	83
Potrzeba ochrony macierzyństwa	25
Trudność w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	2
Zdarzenia losowe	1

Źródło: GOPS w Wiszni Małej, dane z 2007 r.

Na terenie Gminy Wisznia Mała według danych z Powszechnego Spisu Ludności z 2002, zamieszkuje około 1.119 niepełnosprawnych (w tym dzieci, wiek 15 lat i więcej), które korzystają z opieki społecznej – stanowią one wraz z ludźmi starszymi odrębną grupę osób korzystającą z usług Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Pomoc finansowa w tym

przypadku najczęściej jest realizowana przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych oraz w systemie świadczeń rodzinnych.

Z różnych form pomocy skorzystało w 2007 roku około 871 rodzin.

Tabela 30. Wydatki w zakresie pomocy społecznej na zadania zlecone

Wyszczególnienie	Liczba rodzin	Wydatki w zł
Zasiłki stałe: <ul style="list-style-type: none"> • Samotnie gospodarujący • Pozostający w rodzinie	12 rodzin <ul style="list-style-type: none"> • 10 osób • 2 rodziny	43.307
Składki na ubezpieczenie zdrowotne	13 rodzin	4.924
Świadczenia rodzinne ogółem	691 rodzin	1.727.423
Dofinansowanie zadań własnych: <ol style="list-style-type: none"> 1. Zasiłek okresowy 2. Program „posiłek dla potrzebujących”	<ul style="list-style-type: none"> ✓ 76 rodzin ✓ 252 osoby	146.700
RAZEM		1.922.354

Źródło: GOPS w Wiszni Małej, dane z 2007 r.

Tabela 31. Wydatki w zakresie pomocy społecznej na zadania własne

Wyszczególnienie	Liczba rodzin	Wydatki w zł
Program „zasiłek dla potrzebujących”	155 rodzin	16.733
Zasiłki okresowe	1 osoba	70
Usługi opiekuńcze	5 osoba	31.903
Zasiłek celowy i w naturze	122 rodziny	63.900
Dodatki mieszkaniowe	19 rodzin	23.189
Opłaty za pobyt w DPS	6 osób	86.962
RAZEM		222.757

Źródło: GOPS w Wiszni Małej, dane na stan 2007 r.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej jako jednostka organizacyjna gminy Wisznia Mała stara się wszelkie zlecone i własne zadania realizować w miarę posiadanych środków finansowych.

3.9 GOSPODARKA FINANSOWA GMINY

Na dochody gminy składają się dochody własne oraz subwencje ogólne i dotacje celowe z budżetu państwa. Stopień realizacji zadań własnych zależy, w dużej mierze, od dochodów gminy i jej możliwości inwestycyjnych. Poziom dochodów ogółem w gminie Wisznia Mała na przestrzeni lat wzrasta, dochód ogółem w 2007 roku wynosił 23.397.652,00 zł. Wydatki

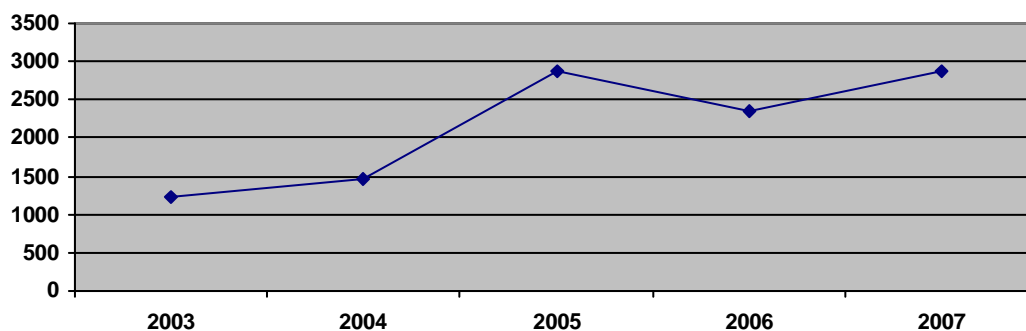
budżetu w gminie Wisznia Mała wyniosły w 2007 roku 24.456.514,00 zł, natomiast dochód na mieszkańca wynosił 2.864 zł.

Tabela 32. Struktura dochodów i wydatków budżetu Gminy Wisznia Mała w złotych.

Rok	Dochody Budżetowe	Wydatki Budżetowe	Wydatki inwestycyjne	Dochody ogółem na 1 mieszkańca
2003	10 133 553,00	9 582 215,00	1 430 745,00	1 237,37
2004	11 259 391,00	10 485 141,00	926 936,00	1 464,95
2005	22 656 242,00	13 784 802,00	2 084 870,00	2 876,16
2006	18 842 552,00	17 461 545,00	1 957 678,00	2 364,93
2007	23.397.652,00	24.456.514,00	4 048 854,05	2.864,00

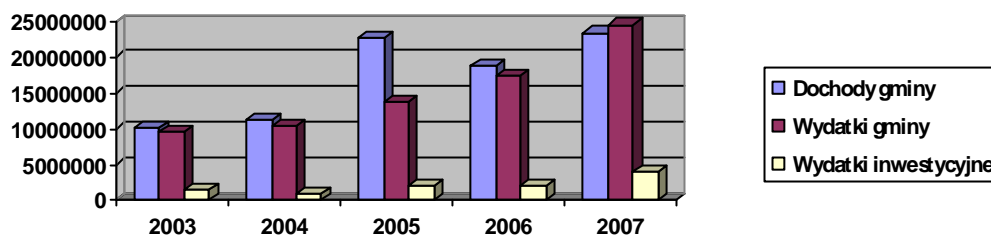
Źródło: GUS, Urząd Gminy Wisznia Mała

Wykres 24. Dochód na jednego mieszkańca w Gminie Wisznia Mała w latach 2003-2007

Źródło: GUS, Urząd Gminy Wisznia Mała.

Wykres 25. Struktura dochodów i wydatków budżetu Gminy Wisznia Mała w latach 2003-2007

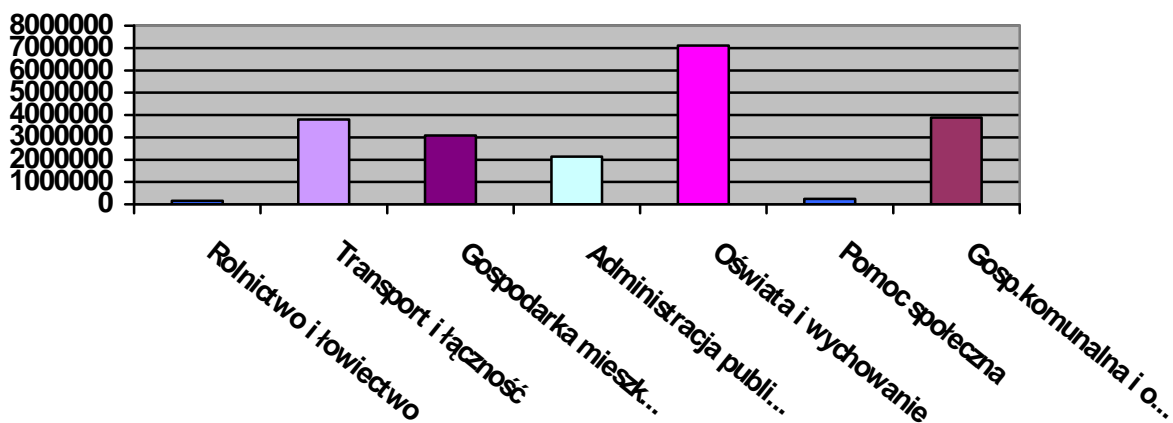
Źródło: GUS – dane z lat 2003-2006, dane za 2007 r. - Urząd Gminy Wisznia Mała: sprawozdanie z wykonania budżetu za rok 2007.

Analizując powyższy wykres widzimy, że dochody gminy na przestrzeni lat 2003-2006 były większe od wydatków, natomiast w 2007 r. wydatki przekroczyły dochody.

Wykres 26. Wykonanie budżetu w 2007 - wydatki

Źródło: Urząd Gminy Wisznia Mała

Budżet gminy Wisznia Mała na 2007 roku wyniósł 24.456.514,00 zł, z czego prawie 30% przeznaczono na wydatki na oświatę i wychowanie.

Tabela 33. Struktura dochodów gminy Wisznia Mała na tle gmin tworzących powiat trzebnicki

Gminy		2004	2005	2006
Wisznia Mała	Dochód ogółem	11 259 391,00	22 656 242,00	18 842 552,00
	Dochód na 1 mieszkańca	1 464,95	2 876,16	2 364,93
Oborniki Śląskie	Dochód ogółem	28 150 268,00	28 121 038,00	33 811 233,50
	Dochód na 1 mieszkańca	1 592,66	1 578,06	1 895,46
Prusice	Dochód ogółem	13 315 665,00	15 323 897,00	17 280 500,33
	Dochód na 1 mieszkańca	1 445,47	1 663,65	1 885,69
Trzebnica	Dochód ogółem	29 229 834,00	31 585 555,00	37 237 981,62
	Dochód na 1 mieszkańca	1 343,16	1 451,28	1 706,83
Zawonia	Dochód ogółem	8 068 300,00	9 170 741,00	10 753 166,56
	Dochód na 1 mieszkańca	1 495,79	1 684,25	1 971,97
Żmigród	Dochód ogółem	21 892 339,00	23 667 534,00	26 721 194,61
	Dochód na 1 mieszkańca	1 454,74	1 573,01	1 777,62

Źródło: GUS

Porównując dochody gminy Wisznia Mała z dochodami gmin należących do powiatu trzebnickiego widoczne jest to, iż dochody gminy nie są największe, największe dochody ma gmina Trzebnica. Natomiast dochód na 1 mieszkańca jest największy. Wisznia Mała w porównaniu do pozostałych gmin może poszczycić się płynnością i stabilnością finansową.

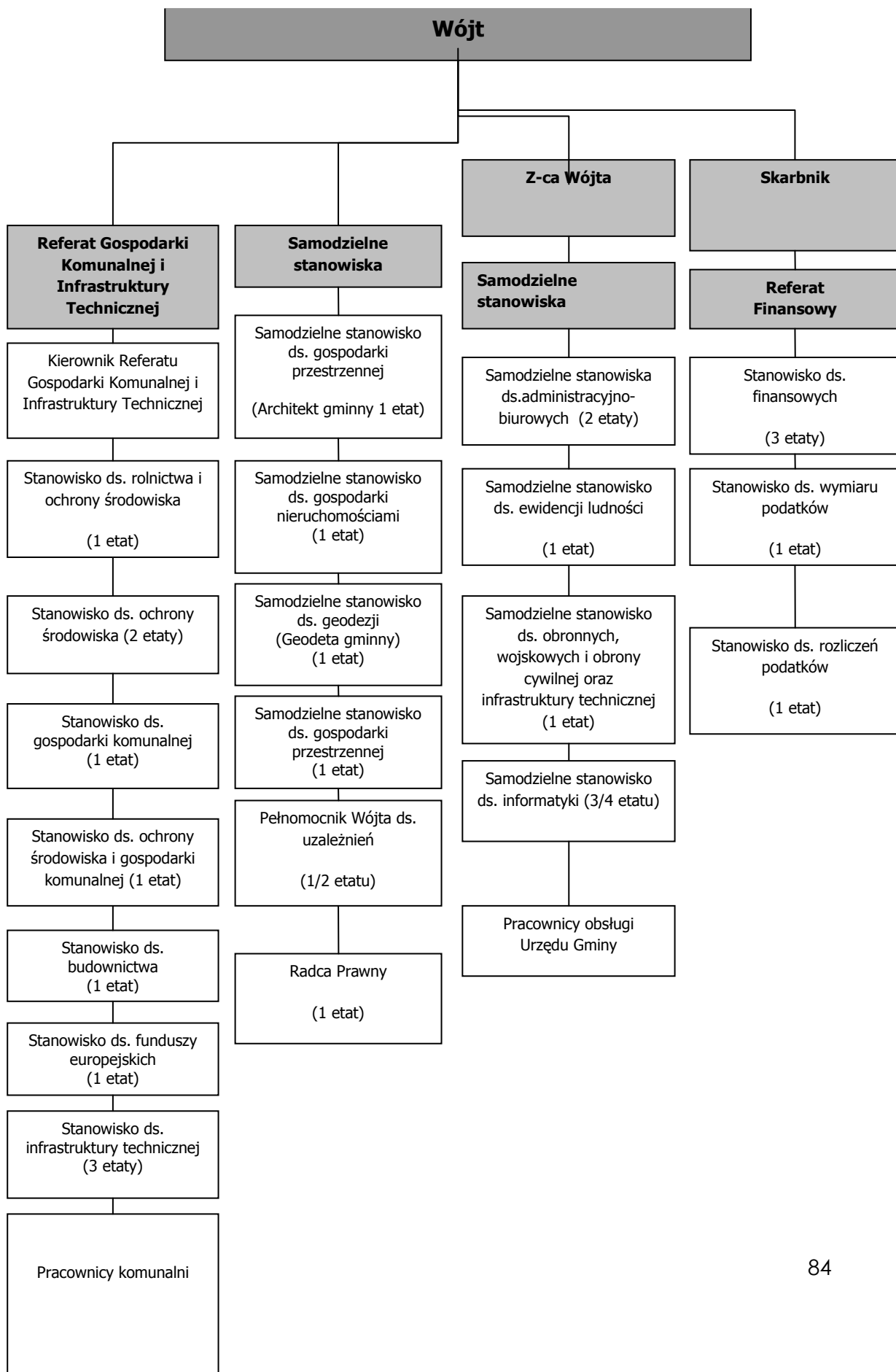
Jej dochody co roku systematycznie rosną. Duży udział ma tutaj władza gminy, która w skuteczny sposób gospodaruje funduszami.

3.10 ADMINISTRACJA

Urząd Gminy w Wiszni Małej zatrudnia 32 osoby. Struktura organizacji jest płaska, co zapewnia Wójtowi Gminy sprawne zarządzanie poszczególnymi referatami.

Schemat Organizacyjny Urzędu Gminy Wisznia Mała

3.11 ANALIZA SWOT

Po zebraniu i uszeregowaniu informacji o wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowaniach gminy Wisznia Mała należy określić jej mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia. Analiza SWOT ("strengths" – mocne strony, "weaknesses" – słabe strony, "opportunities" – szanse i „threats” – zagrożenia) jest efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron oraz szans i zagrożeń dla dalszego rozwoju.

Pomocnym w celu identyfikacji tych czynników jest schemat dzielący czynniki analizy SWOT na cztery kategorie:

- Mocne strony (wewnętrzne pozytywne). Identyfikacja mocnych stron wynika ze znajomości przedmiotu analizy. Przedstawienie pozytywnych zasobów, wszystko to co stanowi atut, przewagę, zaletę analizowanego obiektu
- Słabe strony (wewnętrzne negatywne). Są to negatywne zjawiska wpływające na ograniczenie szans rozwojowych przedmiotu, na które ma on wpływ. Wszystko to co stanowi słabość, barierę, wadę analizowanego obiektu
- Szanse (zewnętrzne pozytywne). Należy znaleźć w otoczeniu kluczowe czynniki, które pozwolą na utrzymanie pozycji lub jej ekspansję, a jednocześnie osłabiają zagrożenia. Szanse mają pozytywny wpływ na rozwój i pokonywanie barier płynących z otoczenia.
- Zagrożenia (zewnętrzne negatywne). Musimy zidentyfikować w otoczeniu kluczowe czynniki, które są przeszkodą dla utrzymania pozycji, rozwoju lub ekspansji. Zagrożenia mają negatywny wpływ przede wszystkim na utrzymanie pozycji, jak również na perspektywy rozwoju. Skuteczna ich identyfikacja jest podstawą opracowania prawidłowej strategii.

Niektóre czynniki zewnętrzne mogą w jednym przypadku być szansą, a w innym zagrożeniem. Typowym przykładem jest polityka gospodarcza prowadzona przez państwo i tendencje rynkowe.

Cechy wewnętrzne	
Mocne strony	Słabe strony
Cechy zewnętrzne	
Szanse	Zagrożenia
Cechy pozytywne	Cechy negatywne

Głównym celem analizy SWOT jest określenie aktualnej i perspektywicznej pozycji Gminy Wisznia Mała oraz prognoza strategii postępowania.

Według wytycznych analizy SWOT gmina powinna:

- unikać zagrożeń,
- wykorzystywać szanse,
- wzmacniać słabe strony i
- opierać się na mocnych stronach.

Działalność Gospodarcza	
Mocne strony –uwarunkowania wewnętrzne	Słabe strony – uwarunkowania wewnętrzne
<ul style="list-style-type: none"> • Korzystne położenie gminy Wisznia Mała – bliskość Wrocławia • Dobre warunki do inwestowania w rozwój turystyki – walory przyrodnicze • Dobre warunki do inwestowania w rozwój bazy hotelarskiej, restauracyjnej, sportowej • Położenie Wiszni Małej na międzynarodowym szlaku drogowym (E-265, krajowa 5) • Względna bliskość przejść granicznych na zachodniej granicy Polski. • Dobrze rozwinięta sieć PKP i PKS – dobre połączenie z Wrocławiem • Dobrze rozwinięta sieć telefoniczna • Potencjał budowlany • System podatków lokalnych sprzyjających tworzeniu nowych miejsc pracy i rozwojowi przedsiębiorczości • Niski procent bezrobocia • Korzystne warunki naturalne do produkcji rolniczej. • Dobre warunki dla rozwoju rolnictwa ekologicznego oraz agroturystyki • Utworzenie - Plany zagospodarowania przestrzennego, wieloletniego planu inwestycyjnego 	<ul style="list-style-type: none"> • Niedostateczna wielkość publicznych środków finansowych na wydatki inwestycyjne • Zbyt niski poziom dochodów i aktywności ekonomicznej gmin. • Niewystarczająca struktura bazy noclegowej i jakość usług turystycznych • Niewystarczający rozwój usług informatycznych • Niedostateczna infrastruktura techniczna gospodarstw prowadzących działalność rolniczą • Brak punktów skupu płodów rolnych oraz dużych zakładów rolnych • Niedostateczny dopływ nowoczesnych technologii. • Niska konkurencyjność towarów na rynku lokalnym • Niewielka liczba ekologicznych gospodarstw rolnych • Brak instytucji wsparcia biznesu • Brak przygotowanych ofert inwestycyjnych • Słabo wykorzystywane walory przyrodnicze gminy w promocji gminy

<ul style="list-style-type: none"> • Duża liczba ludności w wieku produkcyjnym: dostępna siła robocza • Wzrastająca aktywność gospodarcza w kilku wsiach • Możliwość wygospodarowania terenów pod działalność gospodarczą • Brak uciążliwego przemysłu zanieczyszczającego środowisko naturalne 	
<p>Szanse- uwarunkowania zewnętrzne</p>	<p>Zagrożenia –uwarunkowania zewnętrzne</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Bliskość Wrocławia • Silna pozycja Wrocławia w województwie dolnośląskim i w Polsce • Atrakcyjne warunki przyrodnicze – ekologiczne • Położenie Wiszni Małej na międzynarodowym szlaku drogowym (E-265, krajowa 5) • Dostępne środki z funduszy unijnych dla JST • Dostęp samorządów do kapitału i środków finansowych ze źródeł krajowych i zagranicznych • Ożywienie gospodarcze regionu Dolny Śląsk, szanse na rozwój przedsiębiorczości po przystąpieniu do UE, które przyczynią się do zwiększenia liczby miejsc pracy • Modernizacja gospodarstw i dostosowanie działalności do wymogów ochrony środowiska • Wzrost inwestycji zagranicznych w kraju • Rozwój sieci Internetu i innych nowoczesnych form komunikacji • Rozwijająca się gospodarka agroturystyczna w regionie • Wykorzystanie zasobów surowcowych dla rozwoju niektórych gałęzi przemysłu z zachowaniem dbałości o środowisko naturalne wynikające z zasad zrównoważonego rozwoju. • Wykorzystanie warunków dla rozwoju rolnictwa (zwłaszcza ekologicznego) i rozwoju agroturystyki jako dodatkowego źródła dochodów własnych przez ludność obszarów wiejskich. • Wzrastający poziom wykształcenia ludności 	<ul style="list-style-type: none"> • Odpływ ludzi młodych do większych miast - emigracja zarobkowa • Spadek opłacalności w rolnictwie • Rozdrobnienie gospodarstw rolnych • Zbyt mały rozwój infrastruktury drogowej • Niestabilność i niespójność przepisów prawnych i podatkowych • Bardzo trudna do pokonania bariera dostępu do kapitału przez małe i średnie przedsiębiorstwa • Niszcząca infrastruktura po byłych PGR-ach. • Niewielkie zainteresowanie u rolników podejmowaniem prowadzenia rolnictwa ekologicznego i agroturystyki ze względu na zjawisko starzenia.
<p>Infrastruktura techniczna</p>	
<p>Mocne strony uwarunkowania wewnętrzne</p>	<p>Słabe strony uwarunkowania wewnętrzne</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Dobrze rozbudowana sieć wodociągowa • Dobrze rozwinięta elektryfikacja gminy. • Rozbudowana sieć dróg gminnych i ponadgminnych. • Dobrze rozwinięta sieć komunikacyjna • Telefonizacja – telefony w każdej miejscowości. • Dobrze zorganizowany wywóz odpadów stałych • Wdrażanie na terenie gminy segregacji śmieci • Oczyszczalnie ścieków • Dostępne pod budownictwo mieszkaniowe jedno i wielorodzinne tereny atrakcyjne ze względu na walory krajobrazowe i środowiskowe. 	<ul style="list-style-type: none"> • Niszcząca infrastruktura po byłych PGR-ach na terenie gminy oraz tereny powojkowe. • Zły stan nawierzchni dróg • Zły stan zabezpieczeń powodziowych, zagrożenie powodziowe w dolinach rzecznych • Zły stan techniczny niektórych obiektów szkolnych • Niedostateczna sieć infrastruktury technicznej dla rozwoju bazy sportowej, edukacyjnej • Niedobór obiektów rozrywkowo – sportowo-rekreacyjnych • Nie zadawalający stan techniczny dróg w gminie oraz niewystarczający stan chodników • Brak chodników w większości miejscowości • Duże braki w oświetleniu ulic • Brak planu zagospodarowania przestrzennego • Duże dysproporcje pomiędzy uzbrojeniem terenów gminy w sieć wodociągową i kanalizacyjną, brak kanalizacji sanitarnej • Brak zorganizowanego i zgodnego z prawem usuwania części odpadów komunalnych wytwarzanych na obszarze gminy, powstawanie „dzikich wysypisk śmieci” • Brak infrastruktury turystycznej • Bardzo zły stan techniczny Ośrodka Zdrowia • W większości szkół zły stan infrastruktury technicznej bazy sportowej, edukacyjnej • Słabo rozwinięta sieć gazyfikacji w gminie • Droga krajowa nr 5 niedostosowana do natężenia ruchu zwłaszcza pojazdów ciężarowych. • Brak dobrej (przyjaznej mieszkańcom) organizacji ruchu na drodze nr 5. • Brak obwodnic miejscowości, przez które przebiega główna sieć transportowa
<p>Szanse - uwarunkowania zewnętrzne</p>	<p>Zagrożenia - uwarunkowania zewnętrzne</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Dotacje budżetowe do inwestycji • Dotacje i pożyczki z zagranicznych funduszy 	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost kosztów materiałów budowlanych i usług.

<p>pomocowych</p> <ul style="list-style-type: none"> • Możliwości rozwoju obszarów wiejskich i rewitalizacji obszarów zdegradowanych dzięki funduszom kierunkowym • Pozyskiwanie inwestorów zewnętrznych • Nowe technologie budowy oczyszczalni przyzgodowych we wsiach o luźnej zabudowie • Racjonalizacja gospodarki odpadami • Inwestycje samorządowe (gminne, powiatowe, wojewódzkie) w układzie komunikacyjnym o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym poprzez wykorzystanie funduszy strukturalnych 	<ul style="list-style-type: none"> • Dekapitalizacja już istniejącej infrastruktury • Nadmiar zadań przekazanych do gminy bez odpowiednich środków finansowych • Brak możliwości sfinansowania dużych inwestycji w układzie komunikacyjnym ze względu na brak środków zewnętrznych • Brak wystarczających środków na remonty placówek oświatowych i wychowawczych • Brak wystarczających środków na remonty instytucji kultury i obiektów sportowych podległych samorządom,
<p>Działalność Społeczna – Turystyka, Kultura, Edukacja</p>	
<p>Mocne strony uwarunkowania wewnętrzne</p>	<p>Słabe strony uwarunkowania wewnętrzne</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Dodatni przyrost naturalny • Dodatnie saldo migracji • Niski poziom bezrobocia. • Dobrze działająca opieka społeczna • Występowanie dużych, atrakcyjnie położonych, zwartych terenów z potencjalnym przeznaczeniem pod inwestycje edukacyjno - sportowo-kulturowe. • Rozwinięta sieć placówek oświatowych: zadowolająca ilość szkół podstawowych i gimnazjów • Bliskość do dóbr kulturalnych i ośrodków naukowych • Dobra kadra nauczycielska z inicjatywą (np.: w zakresie edukacji profilowanej: zdrowotnej, turystycznej), gotowa do przekwalifikowań, wykształcona, z sukcesami • Potencjalnie duża liczba zdolnej młodzieży. • Ludność napływowa - różnorodność kultur, doświadczeń, kontaktów, głównie z Wrocławia • Działalność Domu Kultury • Działające świetlice wiejskie 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak stabilności w strukturze zatrudnienia ludności w wieku produkcyjnym • Skromne wyposażenie szkół w środki dydaktyczne spowodowane dużą liczbą małych szkół • Zbyt mało środków finansowych na oświatę • Brak sal gimnastycznych przy szkołach oraz brak hal sportowych, boisk utwardzonych • Brak gminnego kalendarza imprez edukacyjnych, kulturalnych, sportowych rekreacyjnych, zdrowotnych • Nie upowszechniona potrzeba edukacji w szczególności na terenach wiejskich - brak promocji edukacji • Słabo rozwinięte specjalistyczne usługi medyczne • Ograniczone środki finansowe przeznaczone dla opieki społecznej • Brak tanich mieszkań komunalnych dla mniej zamożnej części społeczeństwa gminy • Brak na terenie gminy posterunku Policji • Zbyt mało przedszkoli - utrudniony dostęp dzieci wiejskich do przedszkoli – jedno przedszkole na terenie gminy • Mała ilość boisk na terenie gminy oraz zły stan techniczny struktury boisk sportowych. • Brak pomocy finansowej dla „biednych” klubów i zawodników.

Szanse - uwarunkowania zewnętrzne	Zagrożenia - uwarunkowania zewnętrzne
<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost poziomu wykształcenia ludności • Rozbudowa bazy sportowej • Bliskość Wrocławia (edukacja, kultura, rynek pracy). • Ludność napływowa - różnorodność kultur, doświadczeń, kontaktów z zagranicą • Pozyskiwanie dotacji z funduszy publicznych na rozwój edukacji i sportu • Wzrost środków finansowych na cele kultury • Nawiązanie współpracy z Ministerstwem Edukacji Narodowej, Ministerstwem Sportu a także organami prowadzącymi szkoły i dyrekcjami szkół w sprawie uprawiania sportu przez dzieci i młodzież. • Pozyskiwanie coraz większej liczby sponsorów. wprowadzenie taniego, dostępnego dla młodzieży szkolnej sprzętu sportowego • Promowanie sportu w mediach lokalnych i ogólnopolskich. • Przygotowanie zawodników do udziału w zawodach międzynarodowych pod nadzorem doświadczonej kadry instruktorów i trenerów. Promocja sportu kartingowego wśród dzieci. • Wzrost zainteresowania mieszkańców powiatu oraz gości możliwościami spędzania wolnego czasu w instytucjach kultury i aktywnie poprzez sport: • Wzrost inwestowania samorządów i innych podmiotów w infrastrukturę sportową i kulturalną dzięki wykorzystaniu środków własnych i zewnętrznych	<ul style="list-style-type: none"> • Brak organizacji w kraju zawodów międzynarodowych • Zmniejszająca się ilość klubów szkolnych oraz zawodników zrzeszonych w tych klubach. • Brak promocji sportu w mediach, co skutkuje zmniejszającą się ilością zawodników i sponsorów. • Bardzo małe zainteresowanie władz oświatowych i samorządowych. • Wzrost kosztów kształcenia młodzieży • Regres kultury wiejskiej w Polsce. • Niski udział młodzieży wiejskiej w szkołach średnich i na uczelniach wyższych. • Malejące środki finansowe na cele oświaty, kultury i sportu

3.12. Prognozy do 2015 roku

1. Scenariusz szans (optymistyczny)

Uwarunkowania zewnętrzne

- ★ Wysokie tempo rozwoju kraju, woj. dolnośląskiego i metropolii wrocławskiej, co umożliwi realizację ponadlokalnych inwestycji infrastrukturalnych (w tym drogi) oraz wzrost popytu na usługi (przede wszystkim w zakresie turystyki i rekreacji)
- ★ Wysoki udział Polski w podziale funduszy Unii Europejskiej - umożliwi to sfinansowanie wielu projektów gminnych (istotne dla gminy Wisznia Mała)

- ★ Wdrażanie programów ochrony środowiska i planów gospodarki odpadami w województwie dolnośląskim
- ★ Wzrost znaczenia problematyki ochrony środowiska w działalności organów państwa
- ★ Pomyślne zakończenie reformy systemu ochrony zdrowia.

Uwarunkowania wewnętrzne

- ★ Aktywność samorządu gminy w działaniach na rzecz zrównoważonego rozwoju gminy i pozyskiwania funduszy UE na rozwój,
- ★ Przestrzeganie przez władze gminy podstawowych zasad gospodarki przestrzennej
- ★ Współdziałanie gminy z władzami gmin sąsiednich oraz władzami województwa dolnośląskiego w realizacji ponadlokalnych inwestycji infrastrukturalnych oraz rozwoju turystyki i rekreacji,
- ★ Wysoka świadomość ekologiczna i aktywność władz i mieszkańców na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego,
- ★ Integracja społeczności lokalnej wokół realizacji zadań i celów strategii rozwoju gminy.

2. Scenariusz zagrożeń (pesymistyczny)

Uwarunkowania zewnętrzne:

- ★ Osłabienie tempa rozwoju gospodarczego całego kraju
- ★ Brak możliwości wykorzystania w pełni funduszy strukturalnych UE ze względu na brak krajowych środków finansowych
- ★ Ograniczone finanse jednostek samorządu terytorialnego,
- ★ Ograniczona możliwość realizacji zadań wynikających z programów ochrony środowiska i planów gospodarki odpadami w województwie dolnośląskim
- ★ Przedłużająca się reforma systemu ochrony zdrowia,

Uwarunkowania wewnętrzne:

- ★ Brak menadżerskiego sposobu zarządzania gminą,
- ★ Brak współdziałania gminy z województwem dolnośląskim, powiatem trzebnickim i Wrocławiem w sprawie rozwiązywania wspólnych problemów infrastrukturalnych,
- ★ Niska świadomość ekologiczna mieszkańców gminy na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego

3.13. Badania ankietowe

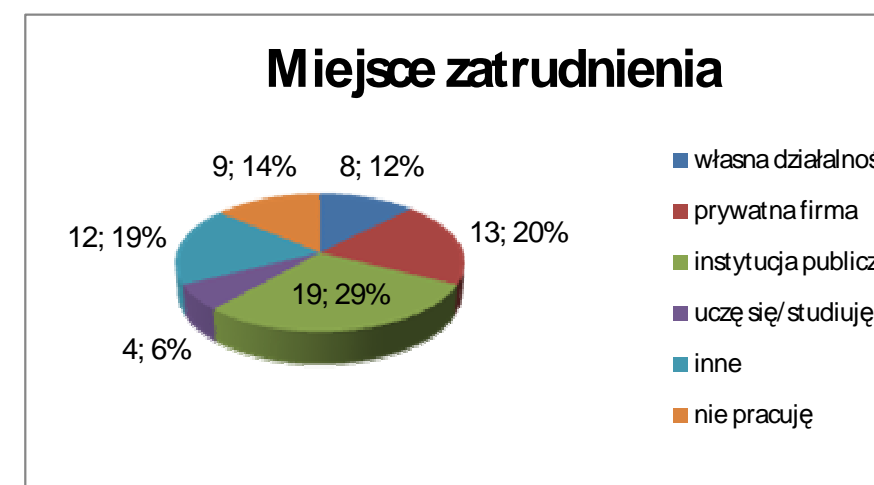
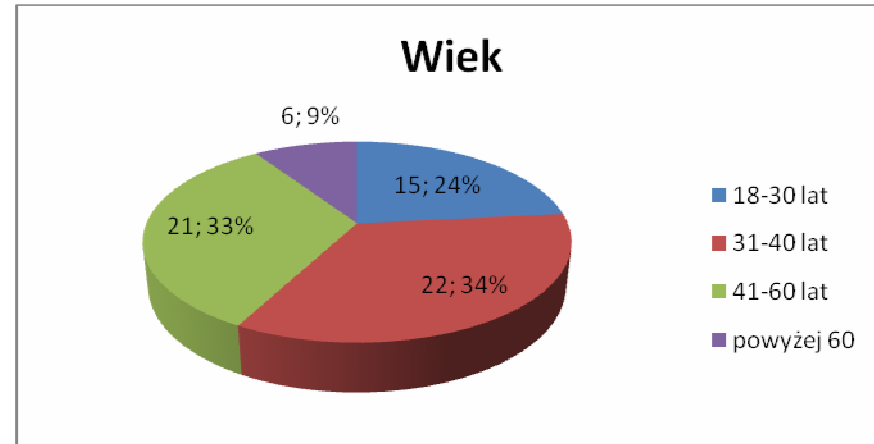
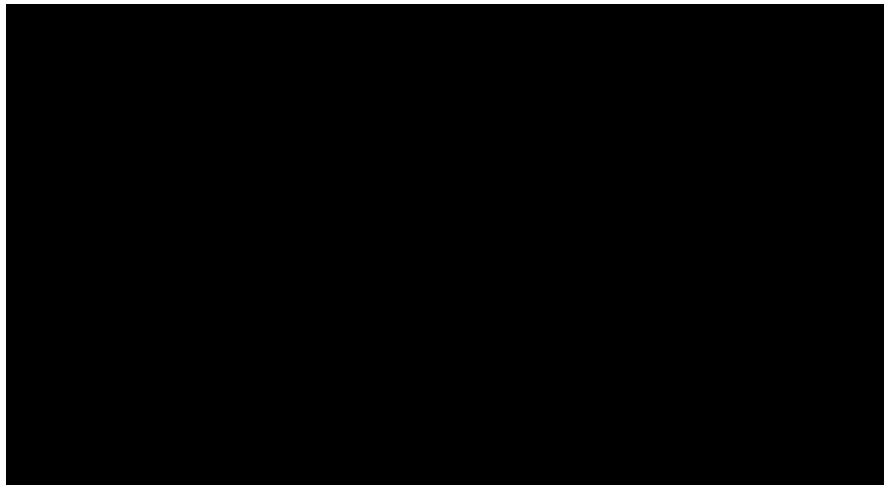
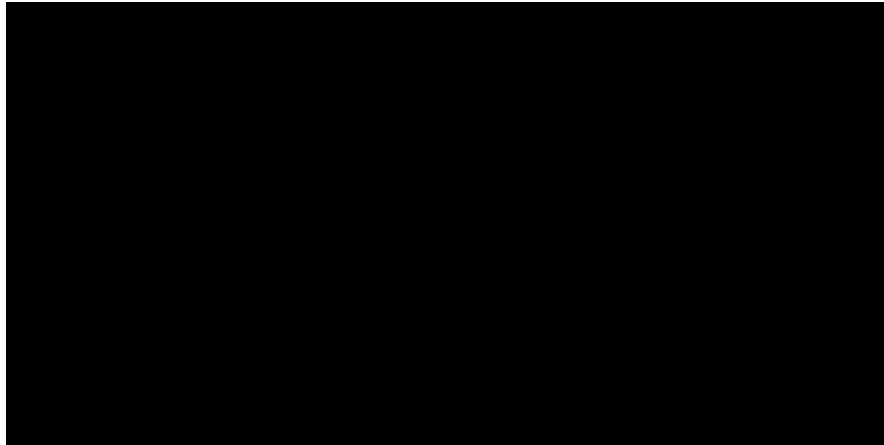
W kwietniu 2008 roku, w początkowym etapie opracowania Strategii, przeprowadzono badania ankietowe, których celem było uzyskanie informacji o postrzeganiu sytuacji społeczno-gospodarczej gminy przez jej mieszkańców oraz o zakresie ich udziału w życiu gminy.

W ankiecie uwzględniono wszystkie dziedziny życia, zostały również ocenione władze gminy. Wyniki ankiety poddano analizie i poinformowano o nich różne grupy społeczne gminy Wisznia Mała. Ocena pracy władz gminy stanowiła podstawę do wdrożenia planu działania, który miał poprawić zaangażowanie społeczeństwa w życie gminy.

Niezbędna przy tworzeniu Strategii rozwoju Gminy Wisznia Mała na lata 2008-2015 była konsultacja z mieszkańcami oraz analizowanie uwag i wniosków zgłaszanych przez obywateli. W związku z powyższym do pracy nad Strategią włączono społeczność lokalną. Narzędzia zastosowane do opracowania i zebrania informacji od społeczności lokalnej w gminie Wisznia Mała pozwoliły na uszczegółowienie informacji o pracy samorządu, jak i udrożniły dopływ informacji zwrotnej od mieszkańców do władz gminy.

116 ankiet trafiło do mieszkańców gminy za sprawą sołtysów. Ankieta składała się z 25 pytań: 20 zamkniętych oraz 5 otwartych. Zwrócono 65 ankiet, stanowi to 56% wszystkich ankiet.

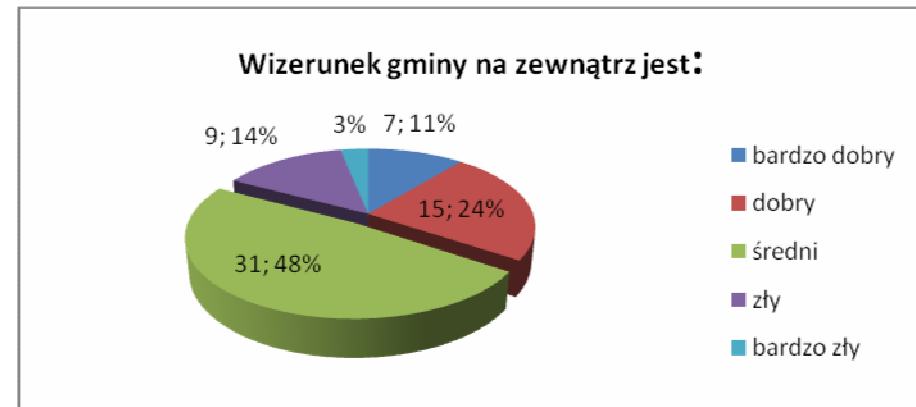
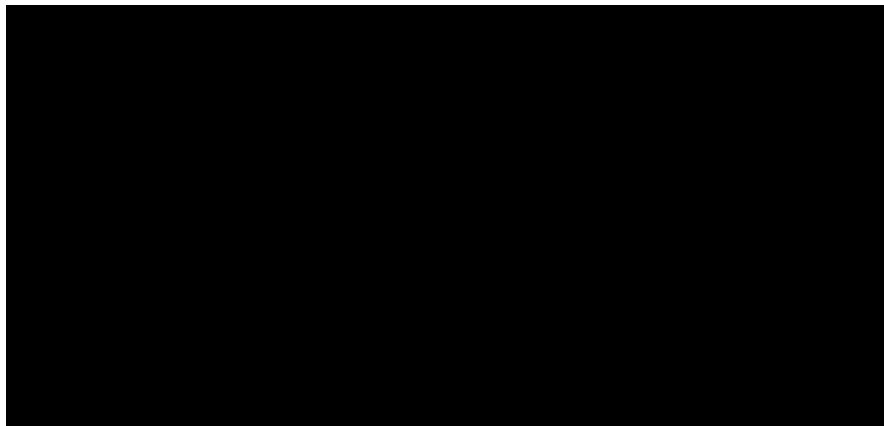
Wśród respondentów zdecydowanie przeważała liczba kobiet, które stanowiły 65% oraz osoby z wykształceniem wyższym - 41%. Wśród ankietowanych największą grupę stanowiły osoby w wieku produkcyjnym: 34% - osoby w wieku od 31-40, 33% to osoby w wieku 41-60 lat, 24% od 18 roku życia do 30. Ankiety zostały wypełnione przez mieszkańców zatrudnionych w różnych instytucjach, a także przez osoby bezrobotne. 30% respondentów było zatrudnionych w instytucjach publicznych, 20% w prywatnych firmach, 19% to osoby otrzymujące dochody z innych tytułów np. renty, emerytury, 13% to osoby bezrobotne, 12% osoby prowadzące własną działalność, a 6% osoby uczące się.

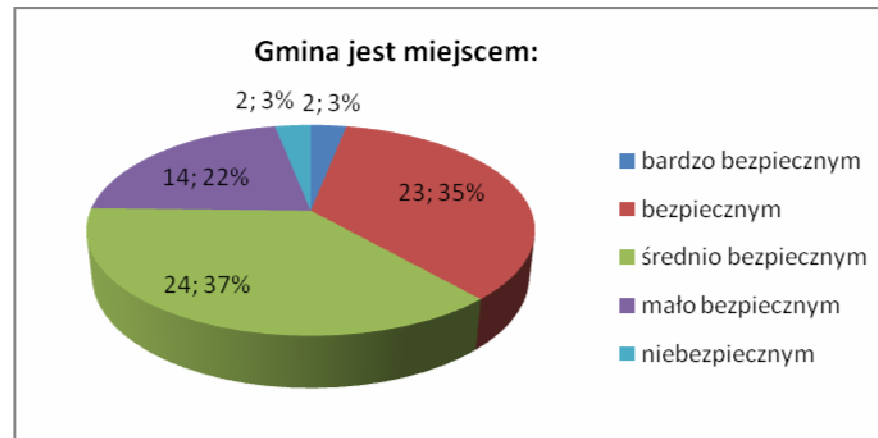
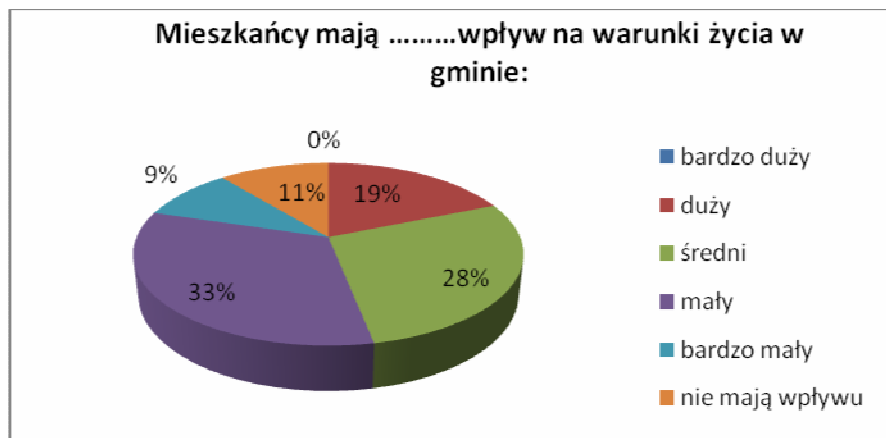

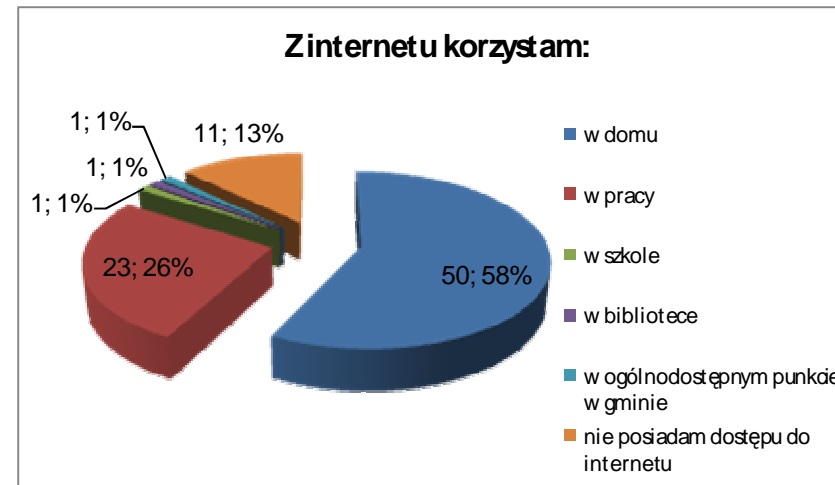
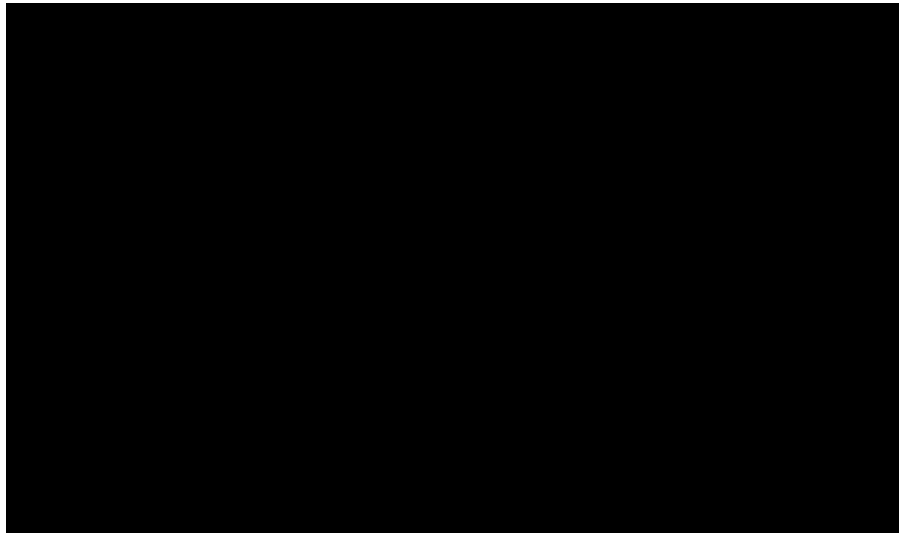
Pytania zamknięte

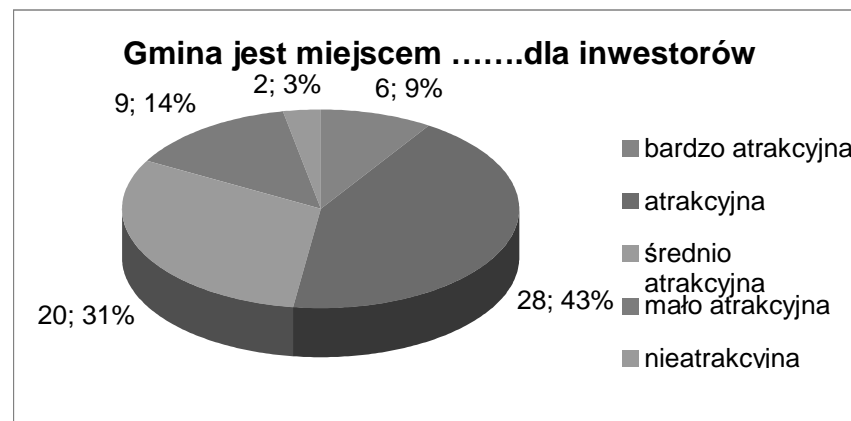
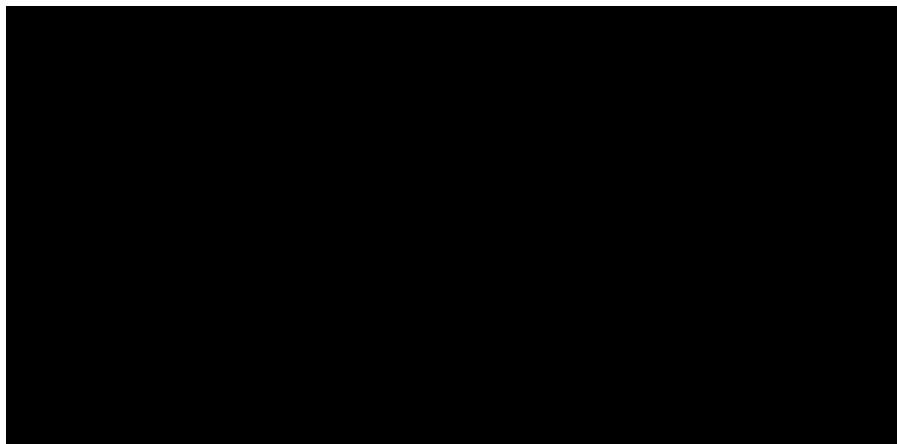
Pytania zamknięte dotyczyły warunków życia mieszkańców gminy Wisznia Mała w stosunku do innych gmin. Pytania obejmowały wiele aspektów życia społecznego, m.in. oświatę, pomoc społeczną, perspektywy dla ludzi młodych, bezpieczeństwo, a także infrastrukturę techniczną m.in. drogową, komunalną, dostęp do internetu. Zebrane dane przedstawiono na poniższych diagramach.

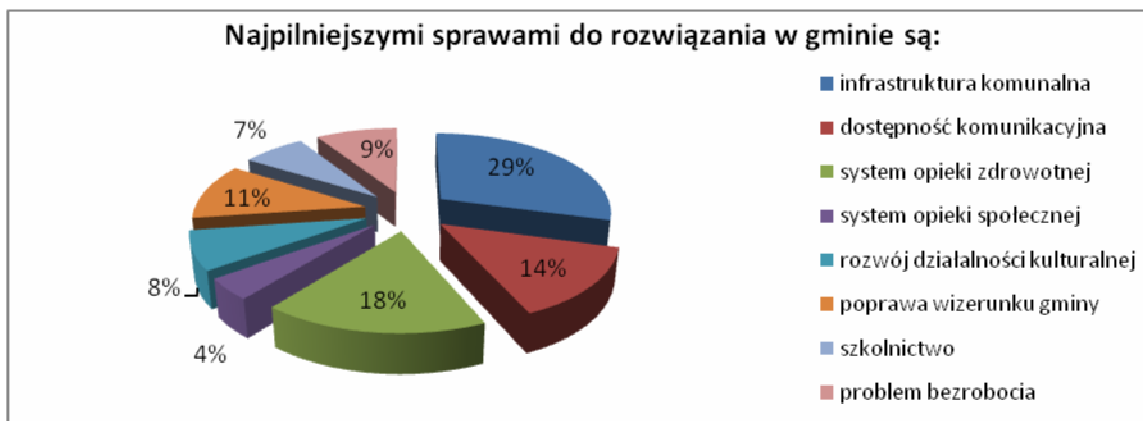

Z ankiet wynika, że mieszkańcy chcieliby aby wiele się zmieniło w gminie, ponieważ na zadane pytanie „Najpilniejszymi sprawami w gminie do rozwiązania to ...”, respondenci zaznaczyli wiele odpowiedzi. Według mieszkańców jedną z najpilniejszych spraw do rozwiązania jest problem związany z infrastrukturą komunalną, tak odpowiedziało 29% ankietowanych. Następną sprawą, która pilnie powinna być rozwiązana przez władze to problem z systemem opieki zdrowotnej, tak uznało 18% respondentów. 14% uważa, że należy poprawić dostęp do komunikacji, 11% uważa, że należy poprawić wizerunek gminy na zewnątrz. 9% uważa, iż problem jest z bezrobociem na terenie gminy. 8% chciałoby rozwoju działalności kulturalnej w gminie, 7% rozwinęłoby bardziej szkolnictwo. Wymieniono usługi komunalne w zakresie gospodarki kanalizacyjnej, cieplnej, dystrybucji energii elektrycznej i gazu sieciowego oraz zbierania i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, co znajduje potwierdzenie w danych statystycznych, z których wynika, że brak jest w wielu miejscowościach na terenie gminy dobrze rozwiniętej m.in. sieci kanalizacyjnej, gazowniczej. Drugim problemem do rozwiązania, według społeczności lokalnej, jest stan służby zdrowia na terenie gminy. Obawy te znajdują swoje odzwierciedlenie również w danych w diagnozie.

Pytania otwarte

Pytania otwarte w ankiecie dotyczyły mocnych i słabych stron gminy, obszarów, z których mieszkańcy są dumni oraz zadań, którymi w najbliższym czasie powinny zająć się władze gminy aby polepszyć warunki życia społeczności lokalnej.

Poniżej znajduje się zestawienie odpowiedzi respondentów na pytania otwarte. Są to odpowiedzi, które były najczęściej wskazywane przez ankietowanych. Wartość procentowa określa odsetek ankietowanych, którzy podali daną odpowiedź. Pytań otwartych w ankiecie było 5.

Najważniejsze sprawy do załatwienia przez samorząd gminy:		
Brak odpowiedzi	9	7%
Rozwój infrastruktury drogowej na terenie gminy	40	31%
Kanalizacja	27	21%
Chodniki	12	9%
Oświetlenie ulic	6	5%
Sprawy Ochrony Środowiska (dzikie wysypiska śmieci, budowa szamba ekologicznego)	5	4%
Podejmowane decyzje samorządu powinny prowadzić do rozwoju gminy, Przyciągnięcie inwestorów, Zdobycie środków na inwestycje	4	3%
Opracowanie, uchwalenie planu zagospodarowania przestrzennego	3	2%
Modernizacja drogi nr 5	3	2%
Przedszkola	3	2%
Sieć wodociągowa	3	2%

Ścieżki rowerowe	3	2%
Infrastruktura sportowa (boiska sportowe)	2	1,5%
System selektywnej zbiórki odpadów	2	1,5%
Świetlice wiejski	2	1,5%
Drożne rowy melioracyjne	2	1,5%
Komunikacja miejska (poprawa połączenia z Wrocławiem)	2	1,5%
Pozyskiwanie profesjonalnej kadry do tworzenia projektów unijnych i pozyskiwanie środków z UE	2	1,5%

Do mocnych stron gminy należą:		
Brak odpowiedzi	21	26%
Położenie gminy (lokalizacja blisko Wrocławia)	24	29%
Działalność kulturalna, oświatowa-dbałość o szkoły	9	11%
Walory krajobrazowe	5	6%
Położenie przy drodze nr 5	3	4%
Dobre gospodarowanie budżetem gminy(dba o interesy mieszkańców)	3	4%
Powierzchnie pod inwestycje, inwestowanie przez przedsiębiorców	3	4%
Dobra komunikacja z mieszkańcami	3	4%
Brak wielkiego przemysłu na terenie gminy	2	2%
Sport w gminie	2	2%
Działki budowlane	2	2%
Mieszkańcy	2	2%

Do słabych stron gminy należą:		
Brak odpowiedzi	16	16%
Stan dróg (drogi gminne nie utwardzone)	24	24%
Mało efektywna praca urzędu - niewystarczająca liczba urzędników	11	11%
Brak sieci kanalizacyjnej	9	9%
Brak perspektyw zagospodarowania, inwestycje opóźnione lub ich brak, lokalizacja gminy nie w pełni wykorzystana	7	7%
Brak chodników	6	6%
Niedostateczna ochrona środowiska	4	4%
Brak pozyskiwanie dotacji unijnych	4	4%
Brak oświetlenia	3	3%
Mały dostęp o Internetu szerokopasmowego	3	3%
Ośrodek Zdrowia (obsługa)	2	2%
Słabo rozwinięta sieć gazociągowa	2	2%
Brak bazy sportowej	2	2%
Słaby przepływ informacji o tym co dzieje się w gminie	2	2%
Wizerunek gminy	2	2%
Mały budżet gminy, brak środków	2	2%

Gmina może być dumna z:		
Brak odpowiedzi	29	39%
Szkół (w Krynicznie i w Szewcach)	13	18%

Napływu nowych mieszkańców i ich zaangażowanie	7	9%
Place zabaw dla dzieci	6	8%
Wybudowanych boisk sportowych	4	5%
Atrakcyjnej lokalizacji	3	4%
Dobrze wyposażonych i ładnych świetlic wiejskich	2	3%
Z powstających nowych osiedli mieszkaniowych	2	3%
Z przedsiębiorczości	2	3%
Z wójta	2	3%
Z wysypiska śmieci	2	3%
Z Pięknych okolic	2	3%
Za 5 lat na terenie gminy powinno powstać:		
Brak odpowiedzi	12	11%
Ośrodek sportu i rekreacji, nowoczesny obiekt sportowy (hala sportowa),	23	20%
System dróg gminnych, remont dróg i chodników	17	15%
Kanalizacja	12	11%
Basen	6	5%
Nowa szkoła w Wiszni Małej z zapleczem sportowym	6	5%
Świetlice wiejskie	5	4%
Oświetlenie	4	3,5%
Nowy Ośrodek Zdrowia	4	3,5%
Komunikacja	3	3%
Więcej miejsc pracy, więcej zakładów, przedsiębiorstw	3	3%
Trasa, obwodnica S-5	2	2%
Komunikacja (połączenie miejskiej Wrocław-Trzebnica)	2	2%
Oczyszczalnia ścieków	2	2%
Sieć internetowa	2	2%
Sieć handlowo-usługowa	2	2%
Chodniki	2	2%
Gazyfikacja	2	2%
Rozbudowania infrastruktury ekonomicznej, przedsiębiorczości	2	2%
Nowe przedszkole	2	2%

Ankieta przeprowadzona wśród mieszkańców gminy Wisznia Mała pozwoliła zaobserwować różne elementy funkcjonowania gminy i jej władz w ocenie mieszkańców. Do badanych problemów należały m.in.: wspomaganie inicjatyw społecznych przez samorząd gminny, stopień zaangażowania mieszkańców w sprawy gminy, ocena wpływu mieszkańców i kontrola decyzji władz gminy, preferencje mieszkańców w sprawie priorytetowych działań. Dzięki ankiecie badania wykazały, że mieszkańcy pozytywnie oceniają inwestycje, jakie gmina przeprowadziła w zakresie edukacyjnej – a przede wszystkim budowa i wyposażenie szkoły w Krynicznie. Społeczność lokalna jest dumna z napływu nowych mieszkańców i ich zaangażowania w sprawy gminy.

Za mocną stroną ankietowani uznali dobre położenie gminy – lokalizacja blisko Wrocławia. Wiąże się to z możliwością rozwoju młodzieży w dużej aglomeracji: studia, praca dla młodych, zdolnych. Mieszkańcy są dumni z zaangażowania władz w rozwój oświaty oraz działalność kulturową na terenie gminy. Za mocną stroną uznają również walory krajobrazowe - piękne okolice.

Pośród katalogu słabych stron gminy na pierwszy plan wysuwa się zły stan dróg, tak odpowiedziało 24% ankietowanych (w większości wsi brak jest dróg utwardzonych). Mieszkańcy wskazują również na nieefektywną pracę urzędu wynikającą z niedostatecznej liczby urzędników. .

W dalszej kolejności do słabych stron gminy należą: brak sieci kanalizacyjnej, brak inwestycji na terenach wiejskich - zaniedbane wsie (niewykorzystany budżet na ich rozwój), Brak perspektyw zagospodarowania (brak inwestycji lub ich opóźnienie, lokalizacja gminy nie w pełni wykorzystana), brak chodników.

Efektom badania ankietowego na terenie gminy było uzyskanie od mieszkańców informacji na temat najpilniejszych spraw, którymi powinien zająć się samorząd. Z analizy ankiet wynika, że w najbliższym czasie w gminie powinien nastąpić rozwój infrastruktury drogowej, tak odpowiedziało 31% ankietowanych. 21% uważa, że należy wybudować sieć kanalizacyjną, 9%, że należy wybudować chodniki przy drogach, co usprawni poruszanie się pieszych. 5% ankietowanych chciałoby, aby ulice były oświetlone. Sprawą, która często jest wymieniana w odpowiedziach jest kwestia ochrony środowiska. Decyzje podejmowane przez samorząd powinny prowadzić do rozwoju gminy, przyciągać inwestorów.

Podsumowując według opinii mieszkańców najistotniejszym problemem do rozwiązania są drogi oraz ruch około drogowy (oświetlenie ulic, chodniki) oraz nierozwiązana kwestia kanalizacji.

3.14 Konsultacje społeczne

Strategię Rozwoju Lokalnego Gminy Wisznia Mała na lata 2008 – 2015 opracowano przyjmując za podstawę dane statystyczne, wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród mieszkańców gminy oraz konsultacje społeczne z radnymi gminy, sołtysami, z członkami rad sołeckich oraz mieszkańcami. Przedstawiciele, liderzy gminy spotkali się na

specjalnym spotkaniu warsztatowym, które odbyło się 16 maja 2008 r., w Gminnym Domu Kultury w Wiszni Małej.

Jego zadaniem było zdefiniowanie celów i kierunków działań w poszczególnych, przyjętych wstępnie, obszarach życia społeczno - gospodarczego.

Podczas konsultacji przedstawiono wyniki badań ankietowych i część diagnostyczną Strategii oraz przeprowadzono dyskusję na temat mocnych i słabych stron Gminy Wisznia Mała, a także przeanalizowano szanse i zagrożenia stojące przed gminą.

Następnie zostały rozdane ankiety, których celem było określenie przez reprezentantów gminy Wisznia Mała, wizji, misji, celu strategicznego oraz celów szczegółowych.

Wizja i misja gminy, a także cele strategiczne zostały zaproponowane również przez zespół projektowy.

W trakcie spotkania określono następujące obszary rozwojowe strategii:

- 1) pierwszy obszar - infrastruktura techniczna przestrzeni publicznej,**
- 2) drugi obszar – turystyka, agroturystyka i rekreacja,**
- 3) trzeci obszar – rozwój przedsiębiorczości,**
- 4) czwarty obszar – ochrona środowiska – zabezpieczenie przed powodzią.**

Zakreślono ogólne założenia misji i celów oraz podjęto pierwsze próby ich zdefiniowania.

Po spotkaniu konsultacyjnym, na podstawie odpowiedzi na postawione pytanie: **Jakie należy podjąć działania, żeby zlikwidować słabe strony gminy i zniwelować zagrożenia?**, zespół opracowujący Strategię przystąpił do zredagowania wstępnej wersji wizji, misji, celu strategicznego i celów szczegółowych.

Przyjęto, że w każdym obszarze strategicznym powinny zostać wyróżnione cele szczegółowe.

W ten sposób wynikiem debaty strategicznej było wypracowanie kilkunastu celów szczegółowych, ujętych w dziewięciu obszarach strategicznych.

W wyniku przeprowadzonych prac i konsultacji, określono ostateczną wizję i misję rozwoju społecznego, cel strategiczny oraz poszczególne cele szczegółowe.

Część programowa

IV. Część programowa

4.1. Wizja Gminy

Wizja jest to wypracowany w drodze konsultacji, obraz przyszłości, który samorząd terytorialny i mieszkańcy z terenu gminy chcą wykreować w określonym horyzoncie czasowym, czyli do 2015 roku.

Gmina Wisznia Mała - nowoczesną gminą z uporządkowaną infrastrukturą techniczną i społeczną, posiadającą wysokie walory przyrodnicze, turystyczne oraz kulturalne, o dogodnych warunkach do życia, pracy i zamieszkania, otwartą dla turystów, sprawnie zarządzaną.

Zamierzeniem lokalnego samorządu jest doprowadzenie gminy do takiego poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego oraz poprawy warunków życia mieszkańców, które w roku 2015 w województwie dolnośląskim lokowałyby gminę na wysokim poziomie. Zamierzeniem jest podnoszenie ogólnego poziomu życia mieszkańców, aby właściwie zaspokajać ich potrzeby.

Gmina Wisznia Mała w 2015 roku, chce być gminą:

➤ o pełnej infrastrukturze technicznej i społecznej

Gmina będzie wyposażona we wszystkie składniki infrastruktury technicznej i społecznej, zgodnie z wymogami unijnymi i normami bezpieczeństwa (przede wszystkim stan dróg, zabezpieczenie przeciwpowodziowe, sieć kanalizacji), wygodne dla mieszkańców i turystów, sprzyjające rozwojowi gminy we wszystkich dziedzinach życia społeczno – gospodarczego.

➤ atrakcyjną dla mieszkańców

Jakość życia mieszkańców będzie sukcesywnie rosła. Składać się będzie na to kilka czynników, w tym przede wszystkim: tworzenie nowych miejsc pracy, połączone z poprawą ich efektywności, dobry poziom kształcenia w przedszkolach, szkołach podstawowych,

gimnazjach, właściwe funkcjonowanie infrastruktury technicznej oraz łatwa dostępność do usług skoncentrowanych na terenie gminy.

➤ **atrakcyjną turystycznie**

Gmina promować będzie aktywną turystykę zlokalizowaną blisko doliny Baryczy i Wzgórz Trzebnickich, wykorzystując naturalne zasoby okolicy i potencjał kulturowy gminy.

➤ **ekologiczną**

Gmina promować będzie i wdrażać zrównoważony rozwój i nowoczesny system kształcenia ekologicznego.

➤ **atrakcyjną pod inwestycje**

Gmina dla potencjalnych inwestorów. Wynikać to będzie z posiadania przygotowanych terenów inwestycyjnych, prawidłowo wyposażonych w infrastrukturę techniczną, które będą znane dzięki właściwie prowadzonej promocji gospodarczej.

➤ **przedsiębiorczą**

Aktywna polityka władz lokalnych, wspierających rozwój przedsiębiorczości, promocję gospodarczą, sprawi iż stopa bezrobocia w miejscowościach wiejskich będzie niższa, niż przeciętnie na obszarach wiejskich województwa. Liczba firm oraz liczba miejsc pracy na terenie gminy wzrośnie. Sprzyjać temu będzie poprawa jakości wykształcenia oraz pomoc w zakresie tworzenia nowych firm.

➤ **„społeczeństwa informacyjnego”**

Elementem rozwoju technologicznego stymulowanym przez władze gminy jak i działania na rzecz tzw. „społeczeństwa informacyjnego” jest budowa sieci teleinformatycznej. Zbudowanie sieci wpłynie pozytywnie na wiele dziedzin życia społecznego.

➤ **aktywną społecznie**

Realizacja wielu przedsięwzięć na terenie gminy wymagać będzie zaangażowania społeczności lokalnej. Poczucie lokalnej tożsamości i więzi sąsiedzkiej będzie czynnikiem przyspieszającym rozwój i wyróżniającym gminną społeczność na tle innych obszarów. Integracji mieszkańców sprzyjać będzie działalność przyjazna ludziom młodym, starszym oraz niepełnosprawnym oraz zbudowanie systemu kompleksowej opieki społecznej i zdrowotnej.

➤ **ludzi młodych**

Stworzenie odpowiedniej bazy szkolnictwa oraz instrumentów promujących przedsiębiorczość młodych ludzi, a także dobrych warunków dla mieszkańców gminy w

zakresie dostępności pracy, mieszkania, dostępności do oświaty, kultury i kultury fizycznej, służby zdrowia oraz bezpieczeństwa.

4.2. Misja

Misja jest „drogą” do osiągnięcia w określonym horyzoncie czasowym – wizji. Misja to określenie działań podejmowanych przez lokalny samorząd oraz wszystkich mieszkańców, zmierzających do osiągnięcia optymalnego rozwoju gminy.

Wszechstronny rozwój gminy we wszystkich dziedzinach życia - wszystkie podejmowane działania powinny zmierzać do rozwoju turystyki, ekologii, przedsiębiorczości oraz sprzyjać podnoszeniu jakości życia mieszkańców.

Osiągnięcie założonej wizji i misji może nastąpić tylko i wyłącznie poprzez realizację celów strategicznych i szczegółowych.

4.3. Cele strategiczne

Cele strategiczne odzwierciedlają konkretne warunki zewnętrzne i wewnętrzne możliwości rozwoju gminy. Popularną metodą formułowania celów jest metoda **SMART**. Zgodnie z nią, każdy poprawnie sformułowany cel powinien być:

- ✓ *Specific* – specyficzny, konkretny, jednoznacznie określony; Wszyscy pod jednym sformułowaniem muszą rozumieć to samo. Cel nie może być dwuznaczny, bowiem wtedy drogi osób dążących do jego osiągnięcia mogą się rozminąć;
- ✓ *Measurable* – mierzalny, tak by można było stwierdzić, czy cel faktycznie został osiągnięty;
- ✓ *Attractive* – atrakcyjny, wartzy zrealizowania z punktu widzenia wykonawcy;
- ✓ *Realistic* – realny do osiągnięcia w wyznaczonym czasie, przy dostępnych zasobach i kompetencjach;
- ✓ *Timed* – określony w czasie;

Cele strategiczne:

- 1. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej na terenie gminy**
- 2. Budowa, rozwój i modernizacja infrastruktury sprzyjającej ochronie środowiska.**
- 3. Poprawa życia w gminie poprzez rozwój i unowocześnienie infrastruktury społecznej.**
- 4. Rozwój i budowa zintegrowanej koncepcji turystyki i wypoczynku na terenie gminy.**
- 5. Wzmocnienie potencjału gospodarczego.**
- 6. Rozwój potencjału społecznego - gmina przyjazna ludziom młodym i starszym.**
- 7. Kompleksowa rewitalizacja zmierzająca do poprawy warunków życia mieszkańców gminy Wisznia Mała.**

4.4 Cele strategiczne i cele szczegółowe

1. C.S Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej na terenie gminy

Infrastruktura techniczna obejmuje zespół podstawowych urządzeń i instytucji usługowych związanych z transportem, komunikacją. Wszystkie wymienione elementy są niezbędne do należytego funkcjonowania gminy i zapewnienia odpowiedniego poziomu życia ludności. Operacje realizowane w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi”, które przyczynią się odnowie i tworzenie centrum wsi, będą dotyczyć kształtowaniu obszaru o szczególnym znaczeniu dla zaspokajania potrzeb mieszkańców, sprzyjających nawiązywaniu kontaktów społecznych, ze względu na położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne. W szczególności poprzez odnawianie lub budowę placów parkingowych, chodników lub oświetlenia ulicznego.

Jeżeli chodzi o infrastrukturę techniczną – drogową to w gminie Wisznia Mała 70 km dróg gminnych to drogi osiedlowe o stanie nawierzchni niezadowalającym, z czego 50 km to drogi niczym nie utwardzone: brak nawierzchni, brak chodników, odwodnień. Dlatego też działania w ramach infrastruktury drogowej, skoncentrowane będą głównie na drogach gminnych.

Służyć temu ma realizacja celów szczegółowych takich jak:

1. C.SZ. Budowa i przebudowa infrastruktury drogowej: dróg gminnych, ulic.
2. C.SZ. Poprawa infrastruktury około drogowej: oświetlenie ulic, chodniki, parkingi.

3. C.SZ. Zagospodarowanie i estetyka gminy, opracowanie nowych dokumentów planistycznych obejmujących teren gminy.

2. C.S. Budowa, rozwój i modernizacja infrastruktury sprzyjającej ochronie środowiska.

Władze gminy powinny przywiązywać szczególną wagę do spraw ochrony środowiska. Z powodu spowolnienia rozbudowy modernizacji infrastruktury komunalnej w gminie utrzymywać się będzie niska jakość wód i powietrza. Rozwój zabudowy mieszkaniowej, generujący dodatkowe zapotrzebowanie na infrastrukturę techniczną, stanie się zagrożeniem dla ciągłości systemu przyrodniczego. Dlatego też, w trosce o środowisko i o poprawę warunków życia mieszkańców, władze gminy poczynią następujące inwestycje:

1. C.SZ. Budowa sieci kanalizacyjnej obejmującej wszystkie wsie na terenie gminy;
  - 1.1. Uporządkowanie gospodarki wodno - ściekowej doliny rzeki Widawa - budowa kanalizacji sanitarnej
  - 1.2. Przebudowa i rozbudowa wiejskiego systemu kanalizacji deszczowej
2. C.SZ. Budowa i modernizacja sieci wodociągowej;
3. C.SZ. Budowa niezawodnego systemu ochrony przeciwpowodziowej oraz podnoszenie atrakcyjności obszarów nadrzecznych (ochrona ekologiczna, aktywizacja gospodarcza);
4. C.SZ. Budowa i modernizacja infrastruktury oczyszczania ścieków;
5. C.SZ. Budowa i modernizacja infrastruktury zagospodarowania odpadów;
6. C.SZ. Przebudowa i modernizacja sieci energetycznej;
7. C.SZ. Budowa gazociągu
8. C.SZ. Likwidacja „dzikich wysypisk śmieci”

3. C.S. Poprawa życia w gminie poprzez rozwój i unowocześnienie infrastruktury społecznej.

Gmina powinna zmobilizować środki na rozwój infrastruktury społecznej. W przeciwnym razie nastąpi obniżenie się poziomu życia mieszkańców, zwłaszcza osób uzależnionych od funkcjonowania publicznych placówek ochrony zdrowia, edukacji i pomocy społecznej.

1. C.SZ. Modernizacja, budowa i wyposażenie bazy edukacyjnej (przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja)
2. C.SZ. Rozbudowa infrastruktury sportowo - rekreacyjnej wraz z zagospodarowaniem terenu wokół szkół – np. budowa boiska w Wiszni Małej i Strzeszowie oraz hali sportowej w Psarach
3. C.SZ. Modernizacja infrastruktury Ochrony Zdrowia – rozbudowa Ośrodka Zdrowia w Wiszni Małej
4. C.SZ. Zakup sprzętu technicznego i medycznego dla placówki świadczącej usługi medyczne
5. C.SZ. Modernizacja obiektów świadczących usługi w zakresie pomocy i opieki społecznej, polepszenie warunków funkcjonowania Gminnego Ośrodka Pomocy społecznej
6. C.SZ. Poprawa warunków dostępu do informacji publicznej, publicznych e-usług świadczonych drogą elektroniczną: tworzenie Publicznych Punktów dostępu do Internetu.
7. C.SZ. Przebudowa i modernizacja sieci teleinformatycznej.
8. C.SZ. Przeprowadzenie remontów i modernizacji w komunalnym zasobie mieszkaniowym; zahamowanie procesu dekapitalizacji (z uwzględnieniem Wieloletniego Programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy na lata 2008-2010);
9. C.SZ. Przygotowanie odpowiedniej ilości mieszkań socjalnych dla najbiedniejszych mieszkańców gminy.

4. C.S Rozwój i budowa zintegrowanej koncepcji turystyki i wypoczynku na terenie gminy

Wszystkie uwarunkowania położenia geograficznego, opisane w poprzednich rozdziałach, powodują to, że gmina ma szanse stać się jednym z ośrodków aktywnej turystyki i wypoczynku. Może stać się zapleczem wypoczynku dla stolicy Dolnego Śląska – Wrocławia. W chwili obecnej, gmina przyciąga mieszkańców Wrocławia z powodu swoich walorów geograficzno – przyrodniczych oraz bliskiego położenia od Wrocławia. Rozwój turystyki, wpłynie także korzystnie na rozwój innych dziedzin gospodarczych, nie tylko tych z zaplecza turystyki i wypoczynku.

Jeżeli chodzi o dojazd do obszarów turystycznych, autobusy i pociągi pozostają głównymi środkami transportu., zły stan dróg i przestarzała infrastruktura kolejowa wydłużają znacznie czas podróży. Dlatego też wyjazdy weekendowe są często utrudnione lub niemożliwe.

Konieczna jest modernizacja infrastruktury turystycznej (gospodarka ściekowa, telekomunikacja, oznakowanie, itd.).

W większości rejonów wypoczynkowych sezon turystyczny ogranicza się do letnich wakacji trwających od końca czerwca do końca sierpnia. W tym okresie działają wszystkie placówki wypoczynkowe, Na obszarach wypoczynkowych niewiele jest możliwości spędzania wolnego czasu i uprawiania sportu. Brakuje restauracji, bazy noclegowej, programów rozrywkowych, itd.

1. C.SZ. Określenie koncepcji turystyki i wypoczynku (turystyka rodzinna, turystyka weekendowa, turystyka kulturowa, agroturystyczna, ekologiczna)
2. C.SZ. Budowa ścieżek rowerowych
2. C.SZ. Ochrona walorów i atrakcyjności turystycznej gminy, pochodnych dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego,
3. C.SZ. Zwiększenie ilości współczesnych atrakcji turystycznych gminy, poprzez rozbudowę bazy wypoczynkowej, sportowej i rekreacyjnej, noclegowej oraz gastronomicznej
4. C.SZ. Aktywna promocja walorów turystycznych i wypoczynkowych gminy
5. C.SZ. Poprawa wyglądu budynków, w tym także budynków użyteczności publicznej, ulic itp., w tym renowacja i restauracja substancji zabytkowej gminy,
6. C.SZ. Inicjowanie nowych przedsięwzięć kulturalnych rangi ogólnopolskiej i międzynarodowej, w tym także stworzenie koncepcji imprezy wizerunkowej dla gminy
7. C.SZ. Rozszerzenie współpracy z gminami ościennymi w zakresie turystyki i rekreacji
- 8 C.SZ. Stymulowanie inwestycji w zakresie infrastruktury turystycznej, tworzenia bazy noclegowej, gastronomicznej.
- 9 C.SZ. Stworzenie systemu informacji kulturalnej i turystycznej o możliwościach spędzania wolnego czasu na terenie gminy
- 10 C.SZ. Zwiększenie atrakcyjności terenów umożliwiających wypoczynek oraz tworzenie kompleksów leśnych podnoszących ekologiczną jakość środowiska naturalnego oraz krajobrazu: zagospodarowanie parków wiejskich;
- 11 C.SZ. Stymulowanie rozwoju agroturystyki
- 12 C.SZ. E-usługi w dziedzinie turystyki i kultury

5. C.S. Wzmocnienie potencjału gospodarczego

Jak wykazała przeprowadzona analiza SWOT, charakterystycznym dla gminy jest opuszczanie gminy przez ludzi młodych. Powoduje to, że społeczeństwo gminy starzeje się. Młodzi ludzie z powodu braku perspektyw (brak miejsc pracy, szans na rozwój własnej działalności) podejmują masową migrację w poszukiwaniu lepszego miejsca. Rozwiązaniem tego problemu jest rozwój przedsiębiorczości, zwłaszcza w sektorze mikro, małych i średnich przedsiębiorstw.

Najważniejszym zadaniem jest przyciągnięcie inwestorów, zarówno krajowych, jak i zagranicznych. Jak wykazała analiza SWOT punktem krytycznym jest brak dobrej infrastruktury drogowej, pozwalającej na dobre połączenie drogowe, czy też kolejowe. Brak takich połączeń powoduje „odcięcie” gminy od świata. Następuje stopniowe wymieranie społeczności lokalnej, miejscowego, małego biznesu, powoduje, że turyści nie docierają do gminy. Inne gminy, posiadające lepszą infrastrukturę drogową, stają się bardziej konkurencyjne.

Bardzo duże znaczenie ma też fakt, że koncentracja przestrzenna inwestorów jest między innymi spowodowana istnieniem w pobliżu aglomeracji wrocławskiej. Po przekroczeniu pewnego progu, liczba inwestorów może szybko wzrastać. Dlatego też, warto skupić się także na stworzeniu klastra przemysłowego skupiającego wyspecjalizowane przedsiębiorstwa.

1. C.SZ. Przygotowanie przestrzeni gminnej do aktywnego inwestowania,
2. C.SZ. Aktywna promocja gospodarcza gminy. Partnerskie współdziałanie w dziedzinie rozwoju gospodarki, turystyki, kultury i rekreacji.
3. C.SZ. Stymulowanie inwestycji w zakresie infrastruktury turystycznej, tworzenia bazy noclegowej, gastronomicznej.
4. C.SZ. Stymulowanie rozwoju agroturystyki
5. C.SZ. Tworzenie nowych miejsc pracy w obszarze pozarolniczej aktywności gospodarczej, pomoc w przekwalifikowaniu rolników, wspieranie tworzenia grup producenckich.
6. C.SZ. Wspieranie rozwoju aktywności gospodarczej w sferze rolnictwa, promocja przedsiębiorczości
7. C.SZ. Wspieranie małych i średnich przedsiębiorstw w zakresie: modernizacji, unowocześnienia produkcji, nowoczesnych technologii, zakupu wyposażenia do produkcji, wzrostu konkurencyjności

8. C.SZ. Promocja partnerstwa prywatno-publicznych.

6. C.S. Rozwój potencjału społecznego - gmina przyjazna ludziom młodym i starszym.

Szczególną troską otoczy samorząd lokalny działalność edukacyjną. Ze względu na malejącą liczbę dzieci i młodzieży w szkołach podstawowych i gimnazjach, uwaga samorządu skierowana będzie na poprawę jakości kształcenia. W przedszkolach rośnie natomiast liczba dzieci. Należy zatem rozwinąć działalność placówek przedszkolnych na terenie gminy. Rozwijać się będą, osiągając coraz wyższy standard leczenia, istniejące placówki medyczne i rehabilitacyjne, jak również nowe firmy prywatne.

1. C.SZ. Wyrównywanie szans edukacyjnych poprzez zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych na terenie gminy
2. C.SZ. Promocja i profilaktyka zdrowia lokalnej społeczności
3. C.SZ. Wykreowanie kontaktów szkół położonych na terenie gminy ze szkołami i placówkami zagranicznymi, organizowanie spotkań młodzieży, wymian między szkołami, w tym realizowanie wspólnych projektów.
4. C.SZ. Aktywizacja społeczności lokalnej w obrębie sportu, kultury, i rekreacji, promocja aktywnych form wypoczynku wśród mieszkańców
5. C.SZ. Stworzenie systemu pomocy stypendialnej dla uczniów i studentów
6. C.SZ. Stymulowanie pozalekcyjnej aktywności uczniów i nauczycieli; stworzenie możliwości dla młodzieży rozwijania zainteresowań pozaszkolnych.
7. C.SZ. Stworzenie systemu szkoleń, dofinansowanie studiów podyplomowych dla nauczycieli
8. C.SZ. Upowszechnianie edukacji przedszkolnej
9. C.SZ. Pozyskiwanie dodatkowych funduszy dla stworzenia wystarczającego systemu opieki społecznej w gminie – polepszenie warunków funkcjonowania GOPS.
10. C.SZ. Stworzenie zintegrowanego, efektywnego systemu pomocy społecznej (rozwój bazy dotyczącej opieki społecznej, rozbudowa siedziby ośrodka pomocy społecznej, organizacja ośrodka wsparcia dla całych rodzin)
11. C.SZ. Sukcesywne dostosowywanie obiektów publicznych oraz komunikacji miejskiej do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych,

12. C. SZ. Wspieranie działalności organizacji pozarządowych i niepublicznych

13. C.SZ. Inicjowanie i wspieranie programów mających na celu likwidację istniejących patologii społecznych oraz zapobieganie powstawaniu nowych

7. C.S. Kompleksowa rewitalizacja zmierzająca do poprawy warunków życia mieszkańców gminy Wisznia Mała

Spowolnienie wzrostu gospodarczego wpłynie na osłabienie ruchu inwestycyjnego w gminie. Przy niskich środkach budżetowych nie będzie stać gminy na realizację polityki przestrzennej, która powinna być opracowana i uchwalona w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Ograniczone środki publiczne nie pozwolą na planowaną adaptację istniejącej zabudowy i zagospodarowanie poprzez remonty i modernizację.

Degradacji ulegnie znaczna część historycznych obiektów. Należy zatem zrealizować następujące cele szczegółowe:

1. C.SZ. Zagospodarowanie i poprawa estetyki gminy: opracowanie nowych dokumentów planistycznych obejmujących teren gminy
2. C.SZ. Ochrona układu urbanistycznego gminy - prace konserwatorskie i remonty zabytków, odnowienie budynków o wartości historycznej, przyczyniających się do rozwoju kultury, turystyki i tworzenia stałych miejsc pracy, wraz z zagospodarowaniem przyległego terenu
3. C.SZ. Remonty nieruchomości i modernizacja infrastruktury technicznej

4.5 Wskaźniki produktu i rezultatu realizacji strategii w odniesieniu do poszczególnych celów:

1. Infrastruktura techniczna – drogowa – produkt

Rezultaty

- Liczba zmodernizowanych dróg na obszarze gminy
- Liczba zmodernizowanych obiektów infrastruktury drogowej
- Długość zmodernizowanych dróg gminnych
- Długość utwardzonych dróg gruntowych
- Długość wybudowanych chodników

- Liczba wybudowanych parkingów
- Liczba punktów oświetlenia przy drogach

2. Infrastruktura sanitarna – produkt

Rezultaty

- Nowa Stacja Uzdatniania Wody Pitnej
  - Stosunek długości sieci wodociągowej do kanalizacyjnej
  - Ilość ścieków komunalnych powstających na obszarze gminy
  - Ilość ścieków sanitarnych oczyszczonych odprowadzanych kanalizacją zbiorczą
  - Liczba komunalnych oczyszczalni ścieków
  - Liczba ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków, w tym z obiektów własnych gminy
  - Liczba mieszkańców objętych zorganizowaną zbiórką odpadów
  - Ilość odpadów wytworzonych
  - Ilość odpadów odebranych z gospodarstw domowych, w tym wyselekcjonowanych (ulegających biodegradacji, opakowaniowych, wielkogabarytowych, budowlanych, niebezpiecznych)
  - Ilość odpadów odebranych i zdeponowanych na składowiskach, w tym zmieszanych
  - Ilość nieczystości ciekłych odebranych, w tym z budynków mieszkalnych
  - Poziom zanieczyszczenia powietrza (według głównych rodzajów zanieczyszczeń, szczególnie pyłu)
  - Powierzchnia gruntów zdegradowanych
  - Powierzchnia gruntów zrekultywowanych
  - Długość zmodernizowanych wałów przeciwpowodziowych
- 3. Ochrona i wzmocnienie walorów przyrodniczych oraz podnoszenie świadomości ekologicznej oraz zwiększenie aktywności mieszkańców i władz gminy w sferze przyrodniczej:**

Rezultaty

- Powierzchnia terenów objętych różnymi formami ochrony prawnej,
- Lesistość gminy,
- Powierzchnia terenów zalesionych,
- Powierzchnia odnowionych drzewostanów,

- Powierzchnia użytków rolnych,
- Powierzchnia upraw ekologicznych,
- Powierzchnia terenów zielonych,
- Liczba gospodarstw ekologicznych i agroturystycznych,
- Ilość zebranych surowców wtórnych,
- Liczba osób uczestniczących w działaniach proekologicznych,
- Liczba imprez proekologicznych,
- Liczba organizacji działających na rzecz ochrony środowiska,
- Nakłady ponoszone na edukację ekologiczną

4. Rozwój infrastruktury społecznej

Rezultaty

- Liczba pacjentów w przychodniach
- Liczba pracowników przychodni, w tym lekarzy i rehabilitantów
- Liczba nowych firm działających w dziedzinie służby zdrowia
- Stopień pokrycia gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego
- Wielkość środków przeznaczonych w budżecie gminy na rozwój systemu edukacji (w tym na remonty i modernizację, wzbogacenie wyposażenia dydaktycznego, budowę i modernizację urządzeń sportowych)
- Liczba zmodernizowanych i nowych urządzeń sportowych w szkołach
- Liczba absolwentów gimnazjów przyjętych do szkół średnich
- Wielkość środków przeznaczonych w budżecie gminy na rozwój kultury i sportu
- Liczba placówek kulturalnych
- Liczba obiektów i urządzeń sportowych
- Liczba imprez kulturalnych i sportowych w ciągu roku.
- Liczba osób oczekujących na mieszkania w zasobie komunalnym
- Liczba wyremontowanych i zmodernizowanych budynków komunalnych

5. Rozwój różnorodnych form turystyki i rekreacji

Rezultaty

- Liczba podmiotów gospodarczych działających w hotelarstwie i gastronomii
- Liczba gospodarstw agroturystycznych

- Liczba miejsc noclegowych w obiektach turystycznych
- Liczba udzielonych noclegów w obiektach turystycznych
- Długość nowo wytyczonych szlaków turystycznych i ścieżek rowerowych
- Wielkość środków przeznaczonych w budżecie gminy na promocję
- Liczba imprez kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych w ciągu roku

6. Rewitalizacja zdegradowanych obiektów i obszarów, w tym o znaczeniu historycznym:

Rezultaty

- Powierzchnia terenów objętych rewitalizacją
- Liczba wyremontowanych i zmodernizowanych budynków mieszkalnych
- Liczba wyremontowanych i zmodernizowanych obiektów infrastruktury społecznej
- Liczba zrewaloryzowanych obiektów historycznych
- Nowa powierzchnia przeznaczona na cele społeczne, kulturalne, turystyczne
- Długość i powierzchnia przebudowanych i wyremontowanych ulic i chodników
- Nowe miejsca parkingowe
- Nowe miejsca pracy na obszarze poddanym rewitalizacji

4.6 Zestawienie zadań priorytetowych -inwestycyjnych i społecznych na lata 2008-2010

Nazwa zadania	2008			2009			2010			2011			2012			2013		
	Srodki własne	Srodki pozostałe	Srodki razem	Srodki własne	Srodki pozostałe	Srodki razem	Srodki własne	Srodki pozostałe	Srodki razem	Srodki własne	Srodki pozostałe	Srodki razem	Srodki własne	Srodki pozostałe	Srodki razem	Srodki własne	Srodki pozostałe	Srodki razem
Modernizacja i rozbudowa infrastruktury drogowej																		
Budowa dróg, kanalizacji deszczowej i drenażu w ul. Szkolnej i Parkowej w Krynicy (budowa nawierzchni)	550 000	0	550 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Budowa drogi w Psarach ul. Polna, część Długiej, Willowa	100 000	0	100 000	500 000	0	500 000	900 000	0	900 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Budowa drogi w Psarach ul. Wolności	500 000	0	500 000	200 000	0	200 000	500 000	0	500 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Budowa chodnika wraz z kanalizacją deszczową wzdłuż drogi powiatowej nr 1370 D w miejscowości Psary	800 000	100 000	900 000	450 000	100 000	550 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Budowa drogi w Psarach ,ul.Główna i Stawowa	100 000	0	100 000	525 000	0	525 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Przebudowa ulicy Młynarskiej i Spacerowej w Ozorowicach	100 000	0	100 000	2400 000	0	2400 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Budowa drogi w Szewcach ul. Długa	50 000	0	50 000	400 000	0	400 000	450 000	0	450 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Budowa ulic z odwodnieniem - w Ligocie Pięknej i w Wiszni Małej Leśna i Przy Dębie - koncepcja - projekty	100 000	0	100 000	2 000 000	0	2 000 000	1 000 000	0	1 000 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Budowa drogi w Szewcach ul. Lotnicza	30 000	0	30 000	240 000	0	240 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Przebudowa drogi powiatowej nr 1367D(ulica Strzeszowska) w miejscowości Szewce od ulicy Nowej do skrzyżowania z drogą wojewódzką nr 342	50 000	0	50 000	50 000	0	50 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Przebudowa drogi powiatowej nr 1367 D w miejscowości Szewce od ulicy Sportowej do skrzyżowania z drogą	0	50 000	50 000	290 000	50 000	340 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Strategia Rozwoju Lokalnego Gminy Wisznia Mała na lata 2008-2015

Przebudowa drogi powiatowej nr 1367 D w miejscowości Strzeszów ul. Lipowa - (I etap od osiedla do szkoły ,II	50 000	50 000	100 000	1 250 000	50 000	1 300 000	0	0	0	0	0	00	0	0	0	0	0	0
Budowa dróg gminnych w Psarach, Ozorowicach, Wiszni Małej, Krynicznie, Szewcach, Krzyżanowicach,	150 000	850 000	1 000 000	150 000	850 000	1 000 000	150 000	850 000	1 000 000	300 000	1 700 000	2 000 000	300 000	1 700 000	2 000 000	240 000	1 360 000	1 600 000
Przebudowa drogi powiatowej nr 1371 D w miejscowości Krzyżanowice	70 000	50 000	120 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Przebudowa drogi w miejscowości Ozorowice, ulica Pęgowska	50 000	50 000	100 000	100 000	50 000	150 000	150 000	0	150 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Przebudowa drogi powiatowej nr 1368 D w miejscowości Malin	50 000	50 000	100 000	300 000	50 000	350 000	1 425 000	0	1 425 000	0	0	0	00	0	0	0	0	0
Przebudowa drogi powiatowej nr 1368 D w miejscowości Kryniczno, ulica Spacerowa	50 000	50 000	100 000	300 000	50 000	350 000	985 000	0	985 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Koncepcja drogi-łącznika Pawłowickiego	50 000	0	50 000	110 000	0	110 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Przebudowa drogi powiatowej nr 1369 D Kryniczno-Rogoż-Szewce o nawierzchni bitumicznej km od 0,040 do km 4,347	250 000	0	250 000	250 000	0	250 000	250 000	0	250 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Budowa drogi wewnętrznej na działkach nr 400/20, 390/5, 391/8 i 401/22, obręb Ozorowice	40 000	0	40 000	30 000	0	30 000	30 000	0	30 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Budowa oświetlenia drogowego w Ligocie Pięknej , Szewcach , Krzyżanowicach, Krynicznie i Rogożu,	300 000	0	300 000	350 000	0	350 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Budowa chodników wzdłuż dróg powiatowych w Strzeszowie, Szewcach, Krynicznie, Rogóż, Malinie, Ligocie Pięknej Psarach, Ozorowicach,	150 000	850 000	1 000 000	150 000	850 000	1 000 000	150 000	850 000	1 000 000	150 000	850 000	1 000 000	175 500	994 500	1 170 000	0	0	0

Strategia Rozwoju Lokalnego Gminy Wisznia Mała na lata 2008-2015

Rozwój i modernizacja infrastruktury ochrony środowiska

Stacja uzdatniania wody ujęcia wody dla wodociągu grupowego z wykorzystaniem istniejącej infrastruktury technicznej sieci wodociągowej w Gminie Wisznia Mała	150 000	0	150 000	240 000	0	240 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Budowa kanalizacji sanitarnej w Wiszni Małej (ul. Szkolna, Leśna) i Ligocie Pięknej (ul. Leśna, Różana)	494 920	0	494 920	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
"Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Ligota Piękna, Gmina Wisznia Mała-II Etap" (rejon ulic	226 000	0	226 000	600 000	0	600 000	1 200 000	0	1 200 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Budowa kanalizacji sanitarnej w Wysokim Kościele i Wiszni Małej	100 000	0	100 000	1 400 000	0	1 400 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Budowa kanalizacji sanitarnej w Krzyżanowicach i części Psar (część wschodnia do ul. Rzemieślniczej)	100 000	0	100 000	1 650 000	0	1 650 000	1 000 000	0	1 000 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Budowa kanalizacji w ramach „Aglomeracji Strzeszów” – I etap (miejscowości: Wysoki Kościół, Wisznia Mała, Ligota Piękna	405 000	2 295 000	2 700 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Budowa kanalizacji w ramach „Aglomeracji Strzeszów” – II etap Piotrkowiczki i Pierwszów	0	0	0	40 500	2 295 000	2 700 000	300 000	1 700 000	2 000 000	450 000	2 550 000	3 000 000	0	0	0	0	0	0
Budowa kanalizacji w ramach „Aglomeracja Wrocław” Krzyżanowice, Psary, Szymanów.	375 000	2 125 000	2 500 000	300 000	1 700 000	2 000 000	300 000	1 700 000	2 000 000	375 000	2 125 000	2 500 000	375 000	2 125 000	2 500 000	450 000	2 550 000	3 000 000
Rozbudowa wodociągów w Szewcach, Ligocie Pięknej, Krzyżanowicach, Wiszni Małej	100 000	0	100 000	70 000	0	70 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rozbudowa sieci wodociągowej w Pierwszowie	40 000	0	40 000	100 000	0	100 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rozbudowa sieci wodociągowej w miejscowościach: Ligota Piękna, Malin, Szewce, Strzeszów,	13 260	75 140	88 400	16 620	94 180	110 800	20 700	117 300	138 000	9000	51 000	60 000	13 680	77 520	91 200	7 500	42 500	50 000

Strategia Rozwoju Lokalnego Gminy Wisznia Mała na lata 2008-2015

Piotrkowiczki, Pierkowiczki, Oierwoszków, Rogóz																			
Budowa sieci wodociągowej do boisk sportowych w Krynicy, Ozorowicach, Strzeszowie, Wisznia Mała	86 000	0	86 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rekultywacja składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Piotrkowiczkach	100 000	0	100 000	100 000	0	100 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Opracowanie koncepcji i projektu kanalizacji dla miejscowości ujętych w "Aglomeracji Wrocław"	100 000	0	100 000	100 000	0	100 000	100 000	0	100 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Opracowanie koncepcji i projektu kanalizacji dla miejscowości ujętych w "Aglomeracji Strzeszów"	50 000	0	50 000	90 000	0	90 000	70 000	0	70 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Opracowanie koncepcji i projektu zasilania gminy w wodę z aglomeracji Wrocław oraz budowa połączenia wodociągowego	240 000	0	240 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zapewnienie ochrony przeciwpowodziowej i zwiększenie retencji wód na rzece Ława	0	0	0	50 000	950 000	1 000 000	50 000	950 000	1 000 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Budowa gazociągu dla miejscowości Wisznia Mała, Strzeszów, Szewce.							150 000	850 000	1 000 000	150 000	850 000	1 000 000	300 000	1 700 000	2 000 000	270 000	1 530 000	1 800 000	
Rozwój edukacji ekologicznej na terenie gminy Wisznia Mała	0	0	0	3000	17 000	20 000	3000	17 000	20 000	3000	17 000	20 000	3000	17 000	20 000	3000	17 000	20 000	
Rozwój i unowocześnienie infrastruktury społecznej																			
Modernizacja Szkoły w Szewcach	3 168 600	0	3 168 600	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Plac sportowo-rekreacyjny w Mienicach, Strzeszowie, Machnicach i Szymanowie, Wisznia Mała, Ligota Piękna	300 000	0	300 000	150 000	0	150 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Modernizacja budynku komunalnego - Ośrodka Zdrowia w Wiszni Małej	60 000	340 000	400 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Strategia Rozwoju Lokalnego Gminy Wisznia Mała na lata 2008-2015

Modernizacja świetlicy wiejskiej w Mienicach	30 000	0	30 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Modernizacja budynku komunalnego - Ośrodka Kultury Sportu i Rekreacji w Wiszni Małej	50 000	0	50 000	62 000	0	62 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Budowa świetlicy wiejskiej w Rogożu	50 000	0	50 000	250 000	0	250 000	100 000	0	100 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Budowa świetlicy wiejskiej w Krzyżanowicach	50 000	0	50 000	250 000	0	250 000	100 000	0	100 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Budowa hali sportowej w Psarach	300 000	0	300 000	500 000	0	500 000	100 000	0	100 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Infomatyzacja obiektów użyteczności publicznej w gminie Wisznia Mała	15 000	85 000	85 000	15 000	85 000	1 000 000	30 000	170 000	2 000 000	30 000	170 000	200 000	15 000	85 000	1 000 000	7500	42 500	50 000
Rozwój turystyki i wypoczynku na terenie gminy																		
Budowa ścieżki rowerowej - Szymanów Machnice				64 500	365 500	430 000	49 500	280 500	330 000	84 000	476 000	560 000	0	0	0	0	0	0
Zagospodarowanie parków znajdujących się na terenie gminy Wisznia Mała	7 500	42 500	50 000	15 000	85 000	1 000 000	15 000	85 000	1 000 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rewitalizacja																		
Modernizacja obiektów kulturalnych - świetlic na terenie gminy Wisznia Mała	7 500	42 500	50 000	7 500	42 500	50 000	7 500	42 500	50 000	7 500	42 500	50 000	7 500	42 500	50 000	7 500	42 500	50 000
Renowacja i remont kościołów w miejscowościach: Wysoki Kościół, Piotrkowiczki, Kryniczno, Szewce, Strzeszów, Ozorowice	22 500	127 000	150 000	22 500	127 000	150 000	22 500	127 000	150 000	22 500	127 000	150 000	22 500	127 000	150 000	22 500	127 000	150 000

4.7. Matryca pozycjonowania funduszy krajowych i zagranicznych

Zadania ujęte w „Strategii Rozwoju Lokalnego Gminy Wisznia Mała na lata 2008-2015”, mogą być współfinansowane z RPO dla województwa dolnośląskiego 2007-2013, ale także z innych dostępnych funduszy krajowych i zagranicznych. Poniżej przeprowadzono pozycjonowanie celów szczegółowych, zadań ujętych w strategii, które mogą być współfinansowane z programów pomocowych Unii i EOG dostępnych dla polskich beneficjentów.

Matryca pozycjonowania funduszy krajowych i zagranicznych – wybór funduszy na zadania ujęte w Strategii

Źródła finansowania	Cele strategiczne ujęte w Strategii (dotyczy zadań – celów szczegółowych zdefiniowanych dla poszczególnych celów strategicznych)						
	I	II	III	IV	V	VI	VII
I. Krajowe źródła pomocy							
Ministerstwo Edukacji Narodowej							
Program Wyrównywania Warunków Startu Szkolnego Uczniów "Wyprawka szkolna".						X	
Rządowy program wyrównywania szans edukacyjnych uczniów pochodzących z rodzin byłych pracowników państwowych przedsiębiorstw gospodarki rolnej na lata 2006-2008.						X	
Pracownie komputerowe dla szkół						X	
Ministerstwo Sportu i Turystyki							
Program „Blisko Boisko”			X				
Ministerstwo Kultury							
Program operacyjny Narodowej Strategii Rozwoju Kultury w Polsce w latach 2007-2013							
1. PO Dziedzictwo Kulturowe							
1.1. Rewitalizacja zabytków ruchomych i nieruchomych							X

2. Promesa Ministra Kultury							X
Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej		X					
II. Fundusze Strukturalne UE							
2.1. Europejski Fundusz Społeczny							
2.1.1. PO Kapitał Ludzki							
Priorytet III Wysoka jakość systemu oświaty							
3.3 Poprawa Jakości Kształcenia							
3.3.4 Modernizacja treści i metod kształcenia						X	
3.4 Otwartość Systemu Edukacji w Kontekście Uczenia się przez Całe Życie							
3.4.3 Upowszechnienie uczenia się przez całe życie						X	
Priorytet V Dobre Rządzenie							
5.2 Wzmocnienie Potencjału Administracji Samorządowej			X				
5.2.1 Modernizacja zarządzania w administracji samorządowej			X				
Priorytet VI Rynek Pracy Otwarty dla wszystkich							
6.1 Poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej w regionie.							
6.2 Wsparcie oraz promocja przedsiębiorczości i samozatrudnienia					X		
6.3 Inicjatywy lokalne na rzecz podnoszenia poziomu aktywności zawodowej na obszarach wiejskich.							
Priorytet VII Promocja Integracji Społecznej							
7.1 Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji						X	
7.1.1 Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej. – projekty systemowe						X	
7.2 Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej.						X	
7.2.1. Aktywizacja zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym						X	
7.2.2 Wsparcie ekonomii społecznej							
7.3. Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji							
Priorytet VIII Regionalne Kadry Gospodarki							
8.1 Rozwój pracowników i przedsiębiorstw w regionie					X		
8.1.1. Wspieranie rozwoju kwalifikacji zawodowych i doradztwo dla przedsiębiorstw					X		
Priorytet IX Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionie							

9.1 Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty							
9.1.1 nierówności w stopniu upowszechnienie edukacji przedszkolnej						X	
9.4 Wysoko wykwalifikowana kadra systemu oświaty						X	
9.5 Oddolne inicjatywy edukacyjne na obszarach wiejskich						X	
2.2. Fundusze Strukturalne UE							
2.2.1. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego							
2.2.2. Program Operacyjny dla Województwa Dolnośląskiego							
Priorytet 2 Rozwój społeczeństwa informacyjnego na Dolnym Śląsku („Społeczeństwo Informacyjne”)							
2.1 Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego			X				
2.2 Rozwój usług elektronicznych			X				
Priorytet 4 Poprawa stanu środowiska naturalnego oraz bezpieczeństwa ekologicznego i przeciwpowodziowego Dolnego Śląska – („Środowisko i bezpieczeństwo ekologiczne”)							
4.1 Gospodarka odpadami		X					
4.2 Infrastruktura wodno-ściekowa		X					
Działanie 4.4 Zabezpieczenie przeciwpowodziowe i zapobieganie suszom.		X					
4.7 Ochrona bioróżnorodności i edukacja ekologiczna				X			
Priorytet 5 Regionalna infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku („Energetyka”)							
5.2 Dystrybucja energii elektrycznej i gazu		X					
Priorytet 6 Wykorzystanie i promocja potencjału turystycznego i kulturowego Dolnego Śląska („Turystyka i Kultura”)							
6.2 Turystyka aktywna				X			
6.4 Turystyka kulturowa				X			X
6.5 Działania wspierające infrastrukturę turystyczną i kulturową				X			
Priorytet 7 Rozbudowa i modernizacja infrastruktury edukacyjnej na Dolnym Śląsku („Edukacja”)							
7.2 Rozwój infrastruktury placówek edukacyjnych			X				
2.3 PO Rozwój Obszarów Wiejskich 2007-2013							

Strategia Rozwoju Lokalnego Gminy Wisznia Mała na lata 2008-2015

Oś 1. (gospodarcza) Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego					X		
Oś 2. (środowiskowa) Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich		X					
Oś 3. (społeczna) Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej	X	X	X	X	X	X	
Oś 4. LEADR					X		

V. Zarządzanie strategią

5.1. Monitoring i ewaluacja strategii

Monitorowanie Strategii Rozwoju Lokalnego Gminy Wisznia Mała na lata 2008 – 2015 stanowi integralną część codziennego zarządzania. Polega na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych. Działania podlegać powinny ocenie uzyskanych efektów rozwoju społecznego, co można traktować za efekt realizacji Strategii. Monitoring i ewaluacja prac nad Strategią umożliwia traktowanie tego zadania przez władze gminy, jako zadanie ciągłe i pozwala na:

- bieżącą ocenę realizacji założonych celów szczegółowych, celu strategicznego oraz kierunków działań,
- prognozowanie ewentualnych zmian warunków realizacji założonych celów i zadań,
- dokonywanie bieżących korekt,
- podejmowanie działań informacyjnych społeczności lokalnej o uzyskanych rezultatach.

Podstawą skutecznego wdrożenia celu strategicznego i celów szczegółowych Strategii jest reagowanie na pojawiające się różnice między jej założeniami a efektami realizacji. Z tak przyjętego założenia wypływa konieczność budowy sprawnego systemu monitorowania, pozwalającego na szybki wgląd w postępy prowadzonych działań oraz systemu obiektywnej oceny ich wyników.

System monitoringu strategii opierać się będzie na efektywnej sprawozdawczości. W tym celu:

- określony zostanie rodzaj raportów oraz
- częstotliwość ich sporządzania w zależności od analizowanej problematyki (najczęściej w okresach rocznych).

Sprawozdanie z realizacji Strategii w układzie rzeczowym i finansowym, po zakończeniu każdego roku kalendarzowego przedstawiane będzie Radzie Gminy i sołtysom, wraz z przedstawieniem wykonania budżetu za rok poprzedni. Sprawozdanie przygotowywać będzie Zespół Koordynujący realizację Strategii na podstawie informacji zebranych w trakcie monitoringu i ewaluacji.

Zespół koordynujący strategię powinien być powołany przez Wójta odrębnym zarządzeniem, a w jego skład mogą wejść m.in. Za-ca wójta, Kierownik referatu gospodarki komunalnej, Radni.

Należy podkreślić znaczącą rolę lokalnych mediów w kontrolowaniu i pobudzaniu jednostek odpowiedzialnych za realizację strategii. Warte rozważenia wydaje się być włączenie do Zespołu Wdrażającego Strategię przedstawicieli lokalnej prasy i innych mediów. W ten sposób, społeczność lokalna będzie uczestnikiem realizacji i wdrażania „Strategii Rozwoju Lokalnego Gminy Wisznia Mała na lata 2008-2015.

Ewaluacja

W ramach zarządzania strategią całościowa ewaluacja działań prowadzona będzie w układzie standardowym i składać się będzie z trzech faz:

Ewaluacja ex ante, na koniec każdego roku kalendarzowego – koncentrująca się na ocenie strategii lub jej znaczącej aktualizacji według kryterium trafności i odpowiedniości oraz kryterium wewnętrznej spójności i zgodności programowej.

Ewaluacja mid-term, w trakcie realizacji strategii – przeprowadzana w układzie kadencyjnym w ostatnim roku każdej kolejnej kadencji samorządu, koncentrująca się na ocenie czy i na ile przyjęta strategia jest faktycznie realizowana oraz jakie są jej efekty krótko- i średnioterminowe, według kryterium skuteczności działań, a także efektywności, koordynacji i zgodności działań z zasadami i założeniami ustalonymi w dokumencie.

Ewaluacja ex post, po zakończeniu realizacji strategii – w zakresie podobnym do ewaluacji mid-term, poszerzonym o ocenę (przewidywanych) efektów długoterminowych związanych z osiągnięciem założonej wizji, misji oraz celów strategicznych, szczegółowych.

Ponadto prowadzone mogą być dodatkowe ewaluacje cząstkowe, odnoszące się do poszczególnych zagadnień, takich, jak na przykład zasady realizacji strategii, grupy docelowe, zasady horyzontalne funduszy strukturalnych itp.

5.2 Preliminarz

Sposób i zakres finansowania projektów ujętych w ramach Strategii jest kluczową kwestią w zakresie wdrażania strategii. W przypadku Strategii dla Gminy Wisznia Mała przy budowie projektów będą miały znaczenie środki, które Rada Gminy będzie rocznie przeznaczająca na ten cel. Dodatkowym źródłem finansowania będą pozyskiwane środki pomocowe na realizację i

wykonanie projektów rozwojowych gminy. Zakłada się następujące źródła finansowania Strategii:

- ❖ Własne zasoby samorządu (budżet gmin)
- ❖ Środki krajowe
- ❖ Środki organizacji pozarządowych
- ❖ Środki pochodzące z krajów europejskich, nie wchodzących w skład Unii Europejskiej. Alternatywą do wykorzystania są środki finansowe dostępne w ramach Mechanizm Finansowy.
- ❖ Środki pochodzące z funduszy unijnych:
  - Europejski Fundusz Społeczny
  - Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Dolnośląskiego
  - Program Rozwoju Obszarów Wiejskich

5.3 Harmonogram

Wdrażanie strategii jest procesem ciągłym. Kolejny etap prac to weryfikacja istniejących i przygotowanie brakujących programów realizacyjnych, stanowiących zręby przyszłego, zadaniowego systemu pracy struktur samorządu. Równolegle zostanie wdrożony mechanizm pomiaru (za pomocą wskaźników).

Harmonogram realizacji strategii obejmuje następujące etapy:

I. Etap – przygotowawczy – polega na tym, że władze gminy przeprowadzą działania przygotowawcze, mobilizujące siły i środki, po to by polepszyć sytuację mieszkańców:

- ✓ Konsultacje społeczne z organizacjami, instytucjami, które są zainteresowane udziałem przy opracowywaniu kierunków działań i zadań Strategii. W trakcie tego etapu istnieją możliwości na uzupełnienie Strategii o nowe cele, zadania, które zostaną uwzględnione w Strategii.

Ten etap dotyczy następujących podmiotów:

1. Gmina Wisznia Mała
2. Rada Gminy
3. Instytucje pomocy społecznej

4. Instytucje edukacji, sportu i turystyki
  5. Instytucje kultury
  6. Kościoły, związki wyznaniowe i instytucje kościelne
  7. Fundacje i stowarzyszenia
  8. Inne podmioty
- ✓ Zatwierdzenie uchwałą przez Radę Gminy „Strategii Rozwoju Lokalnego Gminy Wisznia Mała”

II Etap – działanie – polega na bezpośrednim realizowaniu celów i zadań. W związku z tym działaniem niezbędne jest uruchomienie środków finansowych z budżetu gminy, środków krajowych oraz instrumentów finansowych Unii Europejskiej.

III Etap – monitoring i ewaluacja działań Strategii zgodnie z zasadami realizacji i rozliczania poszczególnych celów.

IV Etap – porównanie – polega na porównaniu działań i ich celów z osiągniętymi rezultatami według wcześniej przewidzianych i przyjętych wskaźników.

V Etap - aktualizacja i rozszerzanie strategii o nowe cele czy zadania zgłaszane przez instytucje, organizacje i inne podmioty działające na obszarze objętym Strategią.

VI Etap - Public Relations realizowanej strategii.

Proces wdrażania Strategii na lata 2008-2015.

ETAPY	TERMIN REALIZACJI							
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
I	X							
II	X	X	X	X	X	X	X	X
III	X	X	X	X	X	X	X	X
IV	X	X	X	X	X	X	X	X
V	X	X	X	X	X	X	X	X
VI	X	X	X	X	X	X	X	X

Strategia będzie realizowana w latach 2008 – 2015. Wybór tego okresu nie jest przypadkowy, pokrywa się on z przyjętym w Unii Europejskiej okresem budżetowania. Członkostwo Polski w Unii umożliwia gminom niepowtarzalną szansę korzystania z różnych środków pomocowych, również w zakresie pomocy społecznej. Jednym z warunków uzyskania wsparcia jest posiadanie spójnej, całościowej wizji, misji rozwoju gminy.

5.4 Promocja strategii

„Strategia Rozwoju Gminy Wisznia Mała na lata 2008-2015” posiada znaczenie zarówno dla władz, jak i społeczności lokalnej. Proces jej wdrażania powinien być procesem upublicznionym i to nie tylko na szczeblu gminy, ale również w dalszym otoczeniu. Szeroka akcja informacyjna na temat strategii jest jednym z podstawowych metod jej skutecznego wdrożenia. Poza tym strategia, jako element promocji gminy, sprzyjać będzie doskonaleniu jej wizerunku zarówno z punktu widzenia potencjalnych: inwestorów, mieszkańców, partnerów współpracy strategicznej, jak i osób korzystających z jej walorów turystyczno-rekreacyjnych. Osoby zainteresowane potrzebują informacji, aby zdawać sobie sprawę z istnienia różnych produktów, alternatywnych wobec siebie. Informacja taka pozwala na dokonanie wyboru.

Do celów promocji gminy można zaliczyć głównie informowanie (o lokalizacji, dostępności komunikacyjnej, dostępnych zasobach i atrakcjach).

Produktem gminy są rezultaty każdej działalności, jaka odbywa się na jego obszarze, podejmowanej z myślą o zaspokojeniu potrzeb, dostarczaniu korzyści, mieszkańcom i osobom nowo przybyłym, zwiedzającym i innym. Specyficzny produkt, jakim jest oferta, charakteryzuje się indywidualnością cech, co zwykle utrudnia zastosowanie znanych i sprawdzonych technik marketingowych. Ich wykorzystanie pozostaje w ścisłym związku z celami rozwoju gminy, wśród których za najważniejszy przyjmuje się stałe zaspokajanie potrzeb lokalnej społeczności poprzez poprawę warunków życia w gminie.

'Publicity' gminy, czyli całość opinii o niej, tworzona jest głównie przez jej mieszkańców. Tak więc mieszkańcy powinni być traktowani, jako zbiór jednostek oddziałujących na realizację funkcji promocyjnych gminy.

Mieszkańcy gminy są zarówno podmiotem, jak i przedmiotem działań promocyjnych. Przedmiotowy charakter mieszkańców sprowadza się do stanowienia przez nich jednego z elementów "klimatu" gminy, rozumianego jako "zbiór warunków charakterystycznych dla danej społeczności, wynikających z wieloletniego procesu jego tworzenia, związanych z kulturą, poziomem i profilem wykształcenia itp. będących produktami oraz przyczyniających się jednocześnie do powstania i ukształtowania innych produktów".

Promocja gminy jest zadaniem własnym władz lokalnych. Jest to indywidualny cel gminy. Niezbędnym elementem promocji strategii gminy jest posiadanie profesjonalnej strony internetowej www, na której zamieszczone będą informacje dotyczące strategii. Dzięki temu ogólnodostępna strona www może nie tylko promować strategię, ale także realizować jej wizję, misję oraz cele strategiczne, zachęcać podmioty prawne i prywatne do inwestowania na terenie gminy, może promować turystykę w swoim regionie, kraju, Europie i w świecie, a także reklamować wszelkie imprezy okolicznościowe.

Na stronach www powinny znaleźć się informacje dotyczące jednostek naukowych, oświatowych i kulturalnych istniejących na terenie gminy. Ponadto właściwym wydaje się być promowanie wszelkich imprez o charakterze dydaktyczno-kulturalnym, które mogą podnosić poziom wykształcenia i wartości obywatelskich społeczności lokalnej.

Firmy, świadczące usługi między innymi dla gminy, mogą w porozumieniu z nią (odpłatnie) reklamować swoje usługi również poza własnym terenem, na stronach internetowych gminy.

5.5 Public relations

Realizacja zadań i celów szczegółowych zawartych w Strategii Rozwoju Lokalnego Gminy Wisznia Mała na lata 2008 – 2015 wymaga akceptacji społecznej mieszkańców gminy. Dlatego też skuteczność działań zapisanych w tym dokumencie zależy w dużym stopniu od reakcji społeczności lokalnej na proponowane działania.

W związku z tym public relations strategii powinno w przystępny sposób prezentować:

- ❖ przyczyny podjęcia działań,
- ❖ spodziewane wskaźniki osiągnięć: produkty i rezultaty,
- ❖ zalety wybranych wariantów działania.

Należy zaznaczyć, że public relations, to nie są jedynie kontakty z prasą i mediami, ale również spotkania z grupami, których strategia dotyczy, minimalizacja ewentualnych negatywnych efektów planowanych działań.

W rezultacie powinno powstać zainteresowanie realizacją działań objętych strategią, a w jego konsekwencji - ustanowienie i utrzymanie wzajemnego zrozumienia między beneficjentami strategii, a odbiorcami poszczególnych projektów oraz polepszenie społecznego stosunku do działań a także ukształtowanie mechanizmów poparcia społecznego dla realizacji strategii.

Public relations to także ważny instrument informacji o sukcesach realizacji strategii i ich wpływie na podniesienie standardów zamieszkania mieszkańców gminy oraz ogólnego jej rozwoju.

5.6 Aktualizacja Strategii

Aktualne dane oraz wytypowane cele, zadania w każdej strategii są sprawą niezwykle ważną, zwłaszcza w aspekcie długoterminowości niniejszego dokumentu. Proponuje się przyjąć, aby aktualizacje, rozszerzenia Strategii Rozwoju Lokalnego Gminy Wisznia Mała na lata 2008-2015 o nowe zadania były dokonywane raz w roku. Wnioski dotyczące uaktualnienia Strategii zgłaszane będą przez Zespół Koordynujący Strategię na podstawie wyników monitoringu i ewaluacji zadań ujętych w dokumencie, po uwzględnieniu zmian zachodzących w otoczeniu.. Niezbędne jest także uzupełnianie diagnozy gminy o dane z roku poprzedniego. Pozwoli to na stałe monitorowanie realizacji strategii oraz ewaluację osiąganych postępów w realizacji celów strategicznych i szczegółowych, przy wykorzystaniu opcji i priorytetów Strategii oraz w celu osiągnięcia założonej wizji i misji .

Spis tabel

Tabela 1. Gmina Wisznia Mała na tle pozostałych gmin powiatu trzebnickiego

Tabela 2. Liczba mieszkańców w gminie Wisznia Mała z podziałem na poszczególne sołectwa, stan na dzień 31.12.2007

Tabela 3. Struktura powierzchniowa gminy Wisznia Mała

Tabela 4 Struktura demograficzna mieszkańców gminy Wisznia Mała według płci

Tabela 5. Struktura ludności gminy Wisznia Mała w rozbiciu na grupy wiekowe uwzględniając płeć (stan na dzień 31.12.2007)

Tabela 6 Poziom wykształcenia ludności gminy Wisznia Mała według płci

Tabela 7. Liczba bezrobotnych w kraju, woj. dolnośląskim, powiecie trzebnickim i gminie Wisznia Mała w latach 2003-2006

Tabela 8 Zarejestrowani bezrobotni według uprawnień do zasiłku, zamieszkałych na wsi, długotrwale bezrobotnych ogółem.

Tabela 9 Struktura ludność według głównego źródła utrzymania, według płci na terenie Wisznia Mała

Tabela 10. Budynki należące do gminy Wisznia Mała - stan na dzień 31.12.2006 r.

Tabela 11. Lokale należące do gminy Wisznia Mała – stan 31.12.2006 r.

Tabela 12. Zasoby mieszkaniowe wg rodzaju własności gminy Wisznia Mała w latach 2003 – 2006.

Tabela 13. Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno – sanitarne w latach 2003-2006

Tabela 14. Dodatki mieszkaniowe, w liczbach i kwotach, wypłacane na terenie gminy Wisznia Mała latach 2004-2006

Tabela 15 Sieć wodociągowa na terenie gminy Wisznia Mała, stan na 31.12.2007 r.

Tabela 16. Długość kanalizacji sanitarnej Gminy Wisznia Mała na dzień 15.10.2007 r.

Tabela 17 Sieć kanalizacyjna w gminie Wisznia Mała

Tabela 18. Sieć gazowa – lata 2004-2006

Tabela 19 Wykaz nawierzchni dróg gminnych Wiszni Małej, stan na dzień 15.10.2007 r.

Tabela 20 Struktura użytków gruntów w gminie Wisznia Mała

Tabela 21 Struktura gospodarstw rolnych według rodzaju i grup obszarów użytków rolnych.

Tabela 22. Struktura zasiewów głównych ziemiopłodów.

Tabela 23. Maszyny i urządzenia rolnicze wg rodzaju gospodarstwa

Tabela 24 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON wg sektorów własnościowych

Tabela 25. Liczba dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym w poszczególnych placówkach edukacyjnych na terenie gminy,

Tabela 26. Wykroczenia w poszczególnych kategoriach zdarzeń

Tabela 27. Liczba zdarzeń drogowych na terenie gminy Wisznia Mała w latach 2005-2007

Tabela 28 Zatrudnienie w służbie zdrowia w gminie Wisznia Mała w 2007 roku

Tabela 29. Powody przyznawania pomocy

Tabela 30. Wydatki w zakresie pomocy społecznej na zadania zlecone

Tabela 31. Wydatki w zakresie pomocy społecznej na zadania własne

Tabela 32. Struktura dochodów i wydatków budżetu Gminy Wisznia Mała w złotych

Tabela 33. Struktura dochodów gminy Wisznia Mała na tle gmin tworzących powiat trzebnicki

Spis wykresów

Wykres 1 Struktura demograficzna mieszkańców gminy Wisznia Mała według płci

Wykres 2. Mieszkańcy ogółem gminy Wisznia Mała na przestrzeni lat 2002-2007

Wykres 3 Ruch naturalny ludności na przestrzeni lat 2002-2006

Wykres 4 Ruch naturalny w gminach należących do powiatu trzebnickiego

Wykres 5 Prognoza demograficzna ludności w powiecie trzebnickim oraz w województwie dolnośląskim

Wykres 6 Struktura ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym, poprodukcyjnym w gminie Wisznia Mała w latach 2002-2006

Wykres 7 Poziom wykształcenia ludności gminy Wisznia Mała

Wykres 8 Poziom wykształcenia ludności gminy Wisznia Mała na tle powiatu trzebnickiego, województwa dolnośląskiego oraz Polski

Wykres 9 Stan bezrobocia na terenie Gminy Wisznia Mała w stosunku do bezrobocia w powiecie trzebnickim

Wykres 10 Bezrobotni zarejestrowani w PUP według płci stan na 31.12.2007 r.

Wykres 11. Ilość zarejestrowanych bezrobotnych w gminach powiatu trzebnickiego

Wykres 12 Bezrobotni zarejestrowani według wieku w gminie Wisznia Mała (stan na 31.12.2007)

Wykres 13 Bezrobotni według wykształcenia stan na 31.12.2007 r

Wykres 14 Struktura ludność według głównego źródła utrzymania na terenie gminy Wisznia Mała

Wykres 15. Gospodarstwa wg rodzaju gospodarstwa i rodzaju działalności gospodarczej

Wykres 16. Gospodarstwa wg rodzaju i celu produkcji

Wykres 17 Zwierzęta gospodarskie w szt.

Wykres 18. Podmioty gospodarcze ogółem na przestrzeni 1997-2006

Wykres 19. Liczba uczniów w gminnych placówkach szkolnych i przedszkolnych w latach 2003 – 2007.

Wykres 20. Udział szkół wyposażonych w komputery na terenie gminy w latach 2003-2006

Wykres 21. Liczba uczniów przypadających na 1 komputer w placówkach szkolnych w latach 2003-2006

Wykres 22. Struktura wiekowa osób korzystających z Ośrodka Zdrowia w Wiszni Małej

Wykres 23 Ilość udzielonych ogólnodostępnych porad lekarskich

Wykres 24. Dochód na jednego mieszkańca w latach 2003-2007

Wykres 25. Struktura dochodów i wydatków budżetu Gminy Wisznia Mała w latach 2003-2007

Wykres 26. Wykonanie budżetu w 2007 - wydatki